

– závěr je falešný. Proto jsou oba tyto závěry neplatné, neboť jinak je
chápáno slovo věřit v první návěsti a jinak v návěsti druhé. Proto aby-
chom myšlenkový postup uvedli na pravou míru, je třeba vést důkaz
425 takto: Každý, kdo vytrvale věří s láskou v Syna Božího, má život věčný,
ale každý křesťan věří vytrvale s láskou v Syna Božího. A tu bude závěr
dobrý, avšak druhou návěst musí odpůrce dokázat. Podobně je třeba
subsumovat v druhém závěru takto: Ale tento předzvěděný, jenž je
430 v milosti, vytrvale věří s láskou v Syna Božího. Jenže tato návěst je
falešná.

Z toho, co již bylo pověděno, vyplývá, co znamená moc klíčů církve
a co je třeba obecně věřit, totiž že každý kněz Kristův platně zřízený má
dostatečnou moc udílet jakékoli svátosti, které mu přísluší, a proto také
435 rozhrěšovat z hříchu toho, kdo je pravdivě sklíčený, ačkoli taková moc je
ve výkonu po mnohé stránce důvodně omezena, jak jsme ukázali na za-
čátku této kapitoly. Avšak v 21. distinkci v 2. kapitole, v kánonu *In novo*
se říká, jakým způsobem byla tato moc u všech apoštolů rovná: „Ostatní
pak apoštolové přijali s ním,“ rozuměj s Petrem, „stejným podílem čest
440 i moc.“ A níže: „A když oni zemřeli, povstali na jejich místě biskupové.“
Zde říká Glosa: „Dovozuje se, že každý biskup se vyrovná apoštolskému
náměstku svým kněžstvím a vysvěcením.“ A v 24. oddíle, v 1. kvestii,
v kapitole *Loquitur* říká svatý Cyprián: „Všem apoštolům dal po svém
zmrtvýchvstání rovnou moc.“

445 Bylo by proto pošetilé věřit, že apoštolové nepřijali od Krista žádný
jiný duchovní dar, leda ten, jenž byl pro ně jedinečně od Petra odvozen.
Neboť všem řekl v 18. kapitole Matoušově: „Cokoli rozvážete na zemi“
atd., a v 20. kapitole Janově: „Přijměte Ducha svatého. Kterým od-
pustíte hříchy“ atd., a v 22. kapitole Lukášově: „To číňte na mou
450 památku“, a v poslední kapitole Matoušově: „Dána jest mi všeliká moc
na nebi i na zemi. Proto jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu
Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávat, cokoli jsem vám
přikázal. A aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Protože mnozí kněží upustili od napodobování nejvyššího velekněze Ježíše Krista a vychloubají se mocí, která byla předána církvi, aniž tomu odpovídá skutek, je ještě potřebí promluvit o povaze této moci. Násilně totiž ždímají z onoho slova 16. kapitoly Matoušovy „Cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi“ atd., že cokoli oni učiní, má každý člověk naprosto schvalovat. A podobně z Kristova výroku v 23. kapitole Matoušově „Na stoličce Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové. Proto všechno, cokoli vám řeknou, činite“, ždímají, že každý poddaný je má ve všem poslouchat. A tak sami kněží si s povykem přisvojují k své slávě, cokoli jim v evangeliu Kristovu zaznívá k libosti, aniž na to odpovídají službou lásky. Avšak co jasně mluví o práci, o odříkání světa a o následování Ježíše Krista, to zavrhuje jako něco, co se jim protiví, anebo předstírají, že to dodržují, ale nedodržují to.

A odtud, že Ježíš řekl Petrovi „Tobě dám klíče království nebeského a cokoli svážeš na zemi“ atd., chápou se s velikou oblibou tohoto výroku, aby povznegli vlastní moc. Avšak že Pán řekl Petrovi v 21. kapitole Janově „Pojď za mnou“ a „Pas ovce mé“, před tím prchají jako před jedem. Podobně to, co Ježíš řekl učedníkům v 18. kapitole Matoušově „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi“ atd., přijímají s povděkem a chlubí se tím, ale že v 10. kapitole Matoušově řekl „Nemějte zlato ani stříbro“, tomu se vyhýbají jako něčemu škodlivému. Podobně zase co řekl učedníkům v 20. kapitole Janově „Přijměte Ducha svatého. Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým je zadržíte, těm se zadržují“, klidně přijímají. Ale to, co řekl v 11. kapitole Matoušově „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ – tichost a pokoru, které připravují místo Duchu svatému, do svých srdcí nepřijímají.

Také to, co Pán řekl učedníkům v 10. kapitole Lukášově „Kdo vás slyší, mne slyší“, chápou ve smyslu poslušnosti vůči sobě. Avšak že řekl v 20. kapitole Matoušově „Víte, že knížata národů panují nad nimi a kteří větší jsou, moci užívají nad nimi. Ale tak tomu nebude mezi vámi, nýbrž kdokoli by chtěl být mezi vámi větší, budiž váš služebník, a kdokoli by chtěl být mezi vámi první, budiž váš sluha jako i Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil“ – tento nejlaskavější výrok napadají slovem i skutkem, slovem, když tvrdí, že mají panovat, a skutkem, protože nechťejí sloužit církvi po způsobu Pána Ježíše Krista.

A abych to krátce shrnul: Přezvykují, rozhláší a přilíší do široka natahují kdejaký výrok Písma a zvláště evangelia, který podle jejich zdání mluví o tom, že mají být bohatí, rozmařilí, ve světě slavní a že nemají trpět žádné pohanění pro Krista. Cokoli však mluví jasně pro následování Ježíše Krista, jako chudoba, tichost, pokora, snášenlivost, čistota, námaha nebo trpělivost, to potlačují nebo opatřují vysvětlivkami podle své libosti, anebo to výslovně zavrhují jako něco, co ke spasení nenáleží.

A ďábel sám, jenž je nejhorším sofistou, svádí je pro jejich neznalost důsledků tímto důkazem: Kristus dal takovou moc Petrovi a ostatním apoštolům; tedy také jim. Z toho si sami namlouvají, že mohou dělat cokoli a jakkoli chtějí. A tu podle stejně zřejmého závěru jsou spolu s Kristem nejblazeštějšími otci, kteří soudí církev, aby jednou navždy došli korunování. Budiž však požehnán vševědoucí Kristus, který tyto výroky řekl svým apoštolům, věda, že moc, která jim byla předána podle jeho dobrého zalíbení, zaměří k službě jeho nevěstě.

Pokud jde o moc, kterou se duchovní honosí, je třeba vzít na vědomí, že se moc někdy chápe jako vrchnost či moc pravá, jako ve 13. kapitole Římanům: „Každá duše vrchnostem vyšším poddána buď“. Jindy se vyjadřuje tímž výrazem moc předstíraná či nepravá, jako v 22. kapitole Lukášově, kde Kristus říká těm, kteří byli poslání z moci velekněží, aby jej zajali: „To jest vaše hodina a moc temností.“ A v 6. kapitole Zjevení se říká: „Aj, kůň plavý, a jméno toho, který na něm seděl, bylo smrt, a peklo šlo za ním. I dána jest jemu moc nad čtvrtým dílem země, aby zabíjel mečem a hladem a smrtí a šelmami zemskými.“ A v 13. kapitole Zjevení čteme, jak drak „dal moc šelmě, i klaněli se šelmě řkouce: Kdo je podobný šelmě? A kdo bude moci bojovati s ní?“ a dále: „Dáno jí vlácti se svatými a vítěziti nad nimi a dána jí moc nad všelikým pokolením,

nad jazykem i nad národem. A klaněti se jí budou všichni, kteří přebývají na zemi, jejichž jména nejsou zapsána v knize života a Beránka, toho zabitého.“ Kdo je tato šelma, které se lidé klanějí, protože se bojí její moci? Kdo čteš, rozuměj a postav se takové předstírané moci na odpor a neboj se jí otrocky, protože „dáno jí bylo válčiti se svatými a vítěziti nad nimi“ usmrcováním těla. Oni však zmírajíce pro Kristův zákon, konečně nad ní vítězí. Neboť jim řekl Spasitel v 10. kapitole Matoušově: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo“, a v 16. kapitole Janově: „Na světě budete mít soužení, ale doufejte, protože já jsem zvítězil nad světem.“ A zde praví Augustin ve výkladu na Jana: „Doufali a zvítězili. V koho, ne-li v něho? Neboť on by nebyl zvítězil nad světem, kdyby byl svět zvítězil nad jeho údy. Proto řekl Apoštol: Ale díky Bohu, který dává nám vítězství, a hned dodal: skrze Pána našeho Ježíše Krista, který řekl svým učedníkům: Doufejte, poněvadž já jsem zvítězil nad světem.“ Tak Augustin. Nad mocí draka a šelmy pak vítězí ti, kdo mají moc z předurčení, což je moc obzvláštní, o níž se zmiňuje 1. kapitola Janova: „Dal jim moc státí se syny Božími.“ K této moci přistupuje moc dokonaná, a to je ona moc, kterou Bůh dává blaženému v nebeské vlasti, aby se plně těšil v Pánu a v něm i ze všeho stvoření.

Proto se mají opravdoví ctitelé Kristovi, kteří chtějí dosáhnout této moci, postavit na odpor každé předstírané moci, která je násilím nebo lstí dychtí odvrátit od napodobování Krista. Odporem proti této moci zajisté neodporujeme Božímu nařízení, nýbrž zneužívání moci. A tohoto zneužití moci klíčů se dopouštějí svatokupci, kteří jen předstírají, že bud ztracují ty, kdo si to nezasloužili, anebo že rozhřešují svázané. Činí tak pro svůj zisk anebo proti těm, kdo popřeli výmysl té jejich poslušnosti. Pán o nich říká v 13. kapitole Ezechiellově: „Zlehčovali mne u mého lidu pro hrst ječmene nebo pro kus chleba, aby zabíjeli duše, které neumírají, a obživili duše, které nejsou živé, obelhávající můj lid, který věří lžím.“ K tomu připomíná Řehoř v 11. oddíle, v 3. kvestii, v kapitole *Plerumque*: „Správně je pověděno prorokem: Zabíjeli duše, které neumírají, a obživovali duše, které nejsou živé. Vždyť toho, kdo neumírá, zabíjí, kdo odsuzuje spravedlivého; a neživého usiluje obživit, kdo se snaží zprostit vinníka trestu.“

Takového zneužití moci se dopouštějí také ti, kdo prodávají a kupují kněžská svěcení, kdo svatokupecky nabývají a prodávají biskupství,

kanovnictví a fary, kdo bezohledně požadují za svátosti peníze a kdo
100 životem v lakomství, rozkoši, zhýralosti nebo ve všemožném zločinu
poskvřňují moc kněžství. Ti totiž, ačkoli „vyznávají, že Boha znají,
přece ho skutky zapírají“ – Titovi 1. A nevěří tedy v Boha a v tomto smyslu
jako nevěřící synové smýšlejí proti víře o sedmi církevních svátostech,
o klíčích, o úřadech a trestech, o mravech, obřadech a posvátných věcech
105 církve, o uctívání ostatků, o odpustcích a řádech.

Je jasné, že takoví lidé zlehčují jméno Boží. Proto se říká v 1. kapitole
Malachiášově: „Vám, ó kněží, kteří zlehčujete mé jméno, a řekli jste:
V čem jsme zlehčili tvé jméno? Obětujete na mém oltáři chléb po-
skvrněný . . . Kdo z vás zavře dveře anebo zapálí na mém oltáři zadarmo?
110 Nemám ve vás zalíbení, praví Hospodin zástupů, a dar z vaší ruky ne-
přijmu.“ Hle, Hospodin říká ničemným kněžím, že zlehčují jeho jméno
a obětují poskvřněný chléb! Proto praví Řehoř v 1. oddíle, v 1. kvestii,
v kapitole *Multi secularium* po svém výkladu o svátostech a moci: „A tak
poskvřňujeme chléb, to jest tělo Kristovo, když nehodně přistupujeme
115 k oltáři a když špinaví pijeme jeho čistou krev.“ A Apoštol říká v 10.
kapitole Židům: „Kdo pohrdne Mojžíšovým zákonem, bez slitování na
svědectví dvou nebo tří umírá. Oč přísnější a hroznější trest si zaslouží
podle vašeho soudu ten, kdo šlape po Synu Božím a má krev smlouvy,
kterou byl posvěcen, za poskvřněnou.“

120 Za druhé takoví křičují Syna Božího. Neboť Apoštol říká v 6. kapitole
Židům: „Znovu si křičují Syna Božího a vydávají jej v posměch.“

Za třetí takoví jednají bezbožně proti Božímu zákonu podle slov bla-
ženého Jeronýma ve výkladu proroka Sofoniáše v 1. oddíle, v 1. kvestii:
„Kněží, kteří slouží eucharistii a rozdílají krev Páně jeho národům, jednají
125 bezbožně proti zákonu Kristovu, domnívají-li se, že slova a nikoli život
vzývajícího vytvářejí eucharistii, a že je třeba toliko slavnostní modlitby
a nikoli zásluh kněží, o nichž se říká: Kněz v jakékoli poskvřně“ (Glosa:
smrtného hříchu), „nemá přistupovat k oltáři, aby Pánu obětoval
oběti.“

130 Za čtvrté se jmenovaní lidé rouhají Božímu majestátu. Proto čteme
v 2. kapitole 2. listu Petrova: „Kteří žijí v nečisté tělesné žádostivosti
a nechtějí se dát ničím ovládnout“, a níže: „Tito pak jako nerozumná
hovada, svou přirozeností určená za kořist lovu a k záhubě, se rouhají
tomu, co neznají.“ A k této věci říká blažený Augustin ve výkladu 146.

žalmu „Chvalte Hospodina, neboť dobrý jest...“: „Jestliže přestupuješ povinnou přirozenou míru nezřízeným obžerstvím a spijíš se do opilství, ať zní tvůj jazyk sebe většími chválami božími, tvůj život se rouhá.“ Tak on. Jakým tedy způsobem lakomci, svatokupci, zhyralci a lidé jiným zločinům propadlí smýšlejí ve své dobrotě o Pánu a o jeho svátostech, když proti víře jméno Boží zlehčují, jeho chléb poskvvrňují. Syna Božího znovu si křížují a vydávají v posměch, bezbožně proti Božímu zákonu jednají a nechťejí se dát ničím ovládnout a rouhají se?

Je jasné, že k takovým lidem patří „kněžstvo, šířící morovou nákazu“, smýšlející proti víře „o sedmi církevních svátostech a o klíčích“ i o ostatních věcech Kristova zákona. A je jasné, že výrok doktorů, jejichž vůdcem tenkrát byl Štěpán Pálec spolu se Stanislavem, kteří strhli na svou stranu Petra ze Znojma, Jana Eliášova, Ondřeje z Brodu, Jana Hildessena, Matěje mnicha, Heřmana poustevníka, Jiřího z Boru a Šimona Merdu, výrok, který je předmětem sporu, lze si ověřit na kněžstvu, které si zločinně počíná. Neboť říkají na začátku svého spisu: „Avšak předmět tohoto sporu je patrný na straně některých kněží, šířících morovou nákazu.“ Spor totiž vznikl proto, že kněží Kristovi kázali proti zločinům kněžstva, šířícího morovou nákazu. Vždyť kněžstvo, šířící mor pohoršení mezi lid, nechťelo strpět, aby se kázalo proti tomuto moru, a povstalo proti těm, kdo kázáním evangelia chtěli slovem Páně léčit tuto morovou ránu, a zlovolně se rozhodlo udusit takové kázání. Avšak záměrem řečených doktorů bylo ukázat, že ti, kdo zvěstují evangelium proti špatnosti kněžstva, šířícího morovou nákazu, smýšlejí kacířsky o klíčích církve. Ale to – jak Pán dá – neprokážou, co živi budou, atd.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Ke cti Pána našeho Ježíše Krista – a ani tuto čest ani Krista řečení doktoři ve svém spise nikde nezmínili – se uvádí tento závěr: „Všechno lidské stvoření musí se pod ztrátou spásy naprosto podrobit římskému veleknězi.“ Z toho je patrné, že nikdo nemůže být spasen, není-li po zásluze podroben Ježíši Kristu; ale on sám je římským veleknězem, jako je hlavou obecné i každé dílčí církve; závěr je tedy správný. Závěr je patrný z první návěsti, a druhá návěst je zřejmá z toho, co bylo povéděno výše a ze slova 2. kapitoly 1. Petrovy: „Byli jste totiž kdysi jako bloudící ovce, ale nyní jste byli obráceni k pastýři a biskupu svých duší“, a 7. kapitoly Židům: „O tolik lepší smlouvy se stal Ježíš ručitelem. A oni zajisté ve větším počtu se stali kněžími podle zákona, protože smrt zabráňovala, aby jimi trvale zůstali. Ale tento, poněvadž zůstává na věky, má věčné kněžství. Proto také může navždycky spasiti ten, kdo přistupuje skrze sebe sama k Bohu, vždycky jsa živ k orodování za nás. Takového zajisté jsme potřebovali velekněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků a povýšeného nad nebesa, který nemá jako kněží každodenní povinnost obětovat oběti nejprve za své vlastní hříchy, a teprve potom za hříchy lidu: To totiž učinil jednou provždy, když se sám obětoval.“ Nuže, tento je nejsvětější a nejvyšší římský biskup a velekněz, který ačkoli je u Boha Otce, s námi zůstává, protože říká v poslední kapitole Matoušově: „Aj, já s vámi jsem pro všechny dny, až do skonání světa.“ Neboť Kristus je svou osobou všude přítomen, poněvadž je pravý Bůh, jehož vlastností je býti všude způsobem, který nemůžeme popsat.

On sám je biskupem, který křtí a „který snímá hříchy světa“ – Jan 1. On sám je ten, který spojuje v manželství tak, aby je člověk nemohl roz-

loučit podle slova 19. kapitoly Matoušovy: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ On sám je tvůrcem kněží podle 1. kapitoly Zjevení: „Učinil nás královstvím a kněžství.“ On sám je tvůrcem svátosti eucharistie, když praví v 22. kapitole Lukášově: „To jest tělo mé.“ On sám potvrzuje své věřící, když praví v 21. kapitole Lukášově: „Já vám dám ústa a moudrost, které všichni vaši protivníci nebudou moci odolat ani jí odmlouvat.“ On sám pase své ovce slovem i příkladem i pokrmem svého těla. Všecko to činí ze své strany bez nedostatku, protože je „veleknězem svatým, nevinným, neposkvrněným, odděleným od hříšníků a povýšeným nad nebesa.“ On sám je biskupem, který je ve své svrchovanosti na stráži nad svým stádem, poněvadž „nedřímá ovšem ani nespí ten, který střeží Izraele“. On sám je velekněz, který nám připravil snadnou cestu do nebeské vlasti. On sám je papež, poněvadž je „předivný ... kníže pokoje, otec věčnosti“ – Izaiáš 9. Nuže „takového zajisté jsme potřebovali velekněze“, „který, ačkoli měl Boží tvárnost, nepokládal rovnost s Bohem za loupež, ale samého sebe zmařil, přijav tvárnost služebníka, ... ponížil se, stal se poslušným až do smrti, a to smrti kříže. Proto jej také Bůh povýšil a dal mu jméno nad každé jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo těch, kteří jsou na nebesích, a těch, kteří jsou na zemi, i těch, kteří jsou v pekle.“

Z toho plyne závěr, že „všechno lidské stvoření musí se pod ztrátou spásy naprosto podrobit římskému veleknězi“. Jenže není jiného takového velekněze kromě samotného Pána Ježíše Krista, našeho velekněze. A to jednak proto, že lidství Kristovo nemusí se podrobit pod ztrátou spásy žádnému jinému veleknězi, protože „Bůh ho povýšil a dal mu jméno“, které jest jeho nejdůstojnější bytí, „nad každé jiné jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno“, to jest každá moc, „klekalo“ v poslušnosti před ním, „těch, kteří jsou na nebesích“, andělů, „a těch, kteří jsou na zemi“, všech lidí, „i těch, kteří jsou v pekle“, to jest ďáblů. A jednak také proto, že matka Kristova je lidské stvoření, podobně i Jan Křtitel a apoštol Petr s jinými blahoslavenými v nebeské vlasti, a přece žádný z nich nemusí se pod ztrátou spásy podrobit římskému veleknězi kromě Kristu, poněvadž ty, kdo již jsou spaseni, nemůže římský velekněz ani rozvázat ani svázat. Papež Klement zajisté příliš popustil uzdu své moci, když ve své bule přikázal andělům v ráji, aby duši poutníka, který zemřel na cestě do Říma pro odpustky, osvobodili z očistce a uvedli do věčných

radostí. On si totiž přál, aby na jeho rozkaz klekalo koleno nebeských andělů, a když dodal: „Nechceme, aby ji postihl jakýkoli pekelný trest“, dožadoval se tam velitelsky toho, aby na jeho rozkaz klekala sama moc nebo koleno i těch, kteří jsou v pekle. Tak daleko nesahal ani nárok apoštolů. Vždyť Jan chtěl nikoli rozkazovat andělu, nýbrž klanět se před nohama anděla. Proto čteme v poslední kapitole Zjevení: „Já Jan ... padl jsem, chtěje se klanět před nohama anděla ... Ale řekl mi: Hleď, nedělej to. Neboť jsem spoluslužebník tvůj a tvých bratří proroků, a těch, kteří zachovávají prorocká slova této knihy. To Bohu se klaněj.“ Hle, tento veliký apoštol a prorok od Boha milovaný, který nepochybně daleko převyšoval papeže našich dob a obzvláště Klementa, jenž se opovážil rozkazovat andělům, nechtěl andělu nic přikazovat, ale padl k jeho nohám chtěje se klanět, a svatý anděl mu v tom zabránil, ukázav mu, komu se má takto k zemi klanět, totiž Bohu, když řekl: Bohu se klaněj.

Avšak v uvedeném textu Apoštolově ze 7. kapitoly Židům „Ve větším počtu stali se kněžími podle zákona“, je třeba si všimnout, že každý nejvyšší kněz Starého zákona všemi svými zákonnými úkony předobrazil Krista. Proto antonomasticky a zcela jedinečně je Kristus nazýván nejvyšším knězem a biskupem duší. A tak to množství kněží a jejich obřadů vyvrcholilo v Kristu jediném, jak nás učí Apoštol tamtéž a ještě v 9. kapitole. To je také důvod, proč se apoštolové nenazvali nejsvětějšími papeži ani hlavami obecné církve, ani obecnými veleknězi, ale majíce s sebou nejvyššího velekněze až do skonání světa, nazvali se sluhy Kristovými a druhy v utrpení a služebníky církve. Tento svatý obyčej byl dodržen za času blaženého Řehoře, a proto se z jeho dekretu uvádí v 99. distinkci: „Hle,“ říká, „hned v úvodu listu, který jste mně zaslali, vám záleželo na tom uvést slovo pyšného pojmenování, které nazývá obecným papežem právě mne, který jsem to zakázal. Prosím, aby mi to vaše přelaskavá svatost napříště nečinila, poněvadž se vám tím ubírá to, co se druhému nabízí nad rozumně snesitelnou míru. Já netoužím prospívat ve slovech, ale v mravech, ani si nepřičítám ke cti to, v čem, jak poznávám, moji bratří vlastní čest ztrácejí. Vždyť moje čest patří obecné církvi; moje čest, to je upevněné postavení mých bratří. Tehdy jsem poctěn, když ani jedinému z nich není upírána povinná čest. Jestliže totiž mne vaše svatost nazývá obecným papežem, upírá sobě obecnost, kterou

mně přiznává. Ale pryč s tím! Ať zmizí slova, která nadouvají marnost a zraňují lásku.“ Ze slov tohoto svatého papeže vysvítá, že snadno se nadouvá ten, kdo je nazýván nejsvětějším otcem, ačkoli snad žije v zločinu; ten pak, kdo ho tak nazývá z lakomství, je proniknut pochlebenstvím anebo lže z nevědomosti. Proto znamenitě říká blažený Řehoř: „Já netoužím prospívat ve slovech, ale v mravech.“ Po tom žel netouží dnešní velekněží, kteří bez ctnostných mravů se holedbají prázdným jménem a namlouvají si, že jim přísluší jméno svatosti pro jejich úřad nebo pro jejich církevní důstojnost. Ale kdyby měl tento důvod platit, musel by být Jidáš nazýván svatým apoštolem. Ale buď požehnán Pán, který, aby odstranil toto pokrytectví, řekl učedníkům v 6. kapitole Janově: „Což jsem vás dvanáct nevyvolil a jeden z vás je ďábel?“ A to řekl dříve než Iškariotský svého Mistra zradil.

Proto čím více jsou svatí mužové chváleni od lidí, tím více se pokouří a tím více mají svou mysl strachem sevřenou, aby je chvála nezbavila zásluhy ještě vzácnější. Proto Petr, apoštol Kristův, podle 10. kapitoly Skutků byv povolán prostřednictvím poslu k pohanskému Korneliovi, pokorně se vydal na cestu, a když přišel ke Korneliovi, „vyšel mu Kornelius vstříc a padl mu k nohám a poklonil se. Ale Petr ho pozdvihl řka: Vstaň, vždyť i já jsem jen člověk.“ Hle, Kornelius zpraven od anděla o svatosti Petrově, klaněl se u nohou Petrových, a Petr poučen Bohem o Korneliovi a ujištěn ze zjevení o jeho blahoslavenství, nedovolil, aby Kornelius ležel u jeho nohou, jak činí dnešní velekněží, na nichž nevidíme ani jiskřičku svatosti, ano, kteří, ač jsou si často vědomi svého zločinu, tím více se holedbají úctou jim prokazovanou. Hned se zlostí třesou, opomene-li je kdo poctit honosným titulem.

A africký koncil, chtěje vyhladit tuto pýchu, říká v 99. distinkci: „Biskup první stolice nebudiž nazýván knížetem kněží nebo nejvyšším knězem nebo nějak podobně, nýbrž jenom biskupem první stolice. Obecným však nebudiž nazýván ani římský velekněz.“ Už dávno je všechno to prokleté pro okázalost, pochlebování, lakotu a pro bezohledné svádění prostého lidu. Vraťme se tedy k Ježíši Kristu, k nejpokornějšímu našemu nejvyššímu veleknězi, který v 14. kapitole Lukášově přikazuje pozvanému na svatbu „sedět na posledním místě“, a jemu vyznávejme podle jeho příkazu v 17. kapitole Lukášově, že „jsme služebníci neužiteční“. Neboť říká: „Učiníte-li všechno, co vám bylo přikázáno,

řekněte: Jsme služebníci neužiteční. “ Splníme-li jeho přikázání a pokoríme-li své duše před tímto nejvyšším veleknězem – nehledě k tomu, že naši velekněží mohou být zloději a lupiči – on sám biskup našich duší nás neopustí v tom, co nezbytně potřebujeme ke spáse, ale jako dobrý pastýř bude své ovce pást, chránit a živit.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Dále uvádějí zmínění doktoři ve svém spise: „Hlavou církve římské je papež, tělem však sbor kardinálů. To jsou praví a zřejmí nástupci knížete apoštolů Petra a sboru ostatních svatých apoštolů Kristových v církevním úřadě, jemuž je svěřeno zjišťovat a definovat vše, co se týká věrouky a církve, opravovat a vyčišťovat bludy a ve všem tom pečovat o všechny církve a všechny věřící Kristovy. Poněvadž ke správě církve na celém světě je třeba, aby takový úřad vždycky zastávali zcela zřejmí a praví nástupci Petra, knížete apoštolů, a sboru ostatních Kristových apoštolů, nemohou se na zemi vyskytovat nebo býti takovými nástupci jiní, než papež, který je hlavou, a sbor kardinálů, jenž jest tělem řečené církve římské.“

Tenhle příliš dlouhý úvod, který z valné části vyšel, jak soudím, z hlavy Stanislava, který byl postižen a zastrašen římskou kurií, obsahuje mnoho bodů. K nim poznamenávám, že v jejich spise je církev chápána ve smyslu všech pozemských křesťanů. Zdá se, že to naznačují, když říkají: „Obec duchovenstva v Českém království spolu s obcí nejen všeho duchovenstva na světě, nýbrž dokonce veškerého křesťanstva smýšlí vždy v souhlase s vírou a věří jako církev římská“. Nebo za druhé tito doktoři nazývají církví římskou jediné papeže s kardinály, když říkají, že věří jako církev římská a nejinak, a že hlavou církve římské je papež, tělem pak sbor kardinálů. Myslím, že toliko těmito způsoby označili doktoři církev ve svém spise.

Poznamenávám také, že toto jméno papež není výslovně v Písmu svatém, ale že je vzato z výkřiku „pape“, který vyjadřuje obdiv. Proto se hodí vlastně na ty, kdo ve svém životě jsou obdivuhodní svatostí. V tomto smyslu může být Ježíš Kristus nazván naším nejvyšším pape-

žem, protože o něm je napsáno v 9. kapitole Izaiášově: „A nazváno bude jméno jeho: Obdivuhodný, Rádce, Bůh silný ... Kníže pokoje.“ Kdysi se všem svatým biskupům říkalo papež. Proto v 8. listu hovoří Jeroným k Augustinovi takto: „Augustinovi, pánu vpravdě svatému a papeži nejbláženějšímu, posílá Jeroným pozdrav.“ Podobně v 18. listě Paulinovi hovoří Augustin takto: „Věřím, že Tvoje svatost má knihy nejbláženějšího papeže Ambrože.“ Dále píše Alpius a Augustin v 10. listě Aureliovi: „Pánu nejbláženějšímu, papeži Aureliovi“, ačkoli tento papež Aurelius nebyl ani biskupem římským ... Také kníže Bonifacius říká v listě Augustinovi: „Modli se, ctihodný papeži, aby často docházelo k takové pomstě nad nepřáteli...“ Proto i „Řekové nazývají všechny kněze papeži“ ... Poněvadž však význam nespočívá v slovním výrazu, předpokládám, že slovo papež označuje zejména onoho biskupa, který nejvýše, nejpodobněji a nejbliže zastupuje Krista, tak jako to činil Petr po nanebevstoupení Páně.

Avšak nazývali se papežem kterákoli osoba, kterou západní církev přijímá jako římského biskupa, aby jako svrchovaná hlava rozhodovala církevní pře a prikazovala věřícím, cokoli se jí zachce, pak je to nedoložitelné zneužití výrazu, protože podle tohoto názoru muselo by se někdy připustit, že papežem je nejsprostší laik nebo holčička nebo kacír a antikrist. To je zřejmé, neboť Konstantin II. byl prostý laik, který byl naráz vysvěcen na kněze a ze ctižádostivosti byl dosazen na papeže. Potom byl sesazen, zbaven zraku a všechno, co nařídil, bylo zrušeno kolem léta Páně 767. A totéž je zřejmé při Řehořovi, který, protože byl beze všeho vzdělání, vysvětil zároveň se sebou jiného: a když se tento skutek lidu nelíbil, byl navíc uveden třetí papež. A když se oni mezi sebou hašteřili, přišel do Říma císař a sesadil je a ustanovil jiného jako jediného papeže. Pokud jde o holčičku, je to zřejmě případ Anežky, která byla zvaná Jan Anglický. O ní píše Chesterský v 3. kapitole 5. knihy: „Jakási žena zasedla na papežský stolec po Lvu na dva roky a pět měsíců. Tato dívka zvaná Anežka prý pocházela z Mohuče a byla svým milencem v mužském přestrojení přivedena z Athén a nazvána Janem Anglickým. A ta byla v rozmanitých vědách tak zběhlá, že když přišla do Říma, přednášela o triviu a velcí mistři ji poslouchali. A když potom byla zvolena papežem, otěhotněla se svým milencem, a když spěchala do lateránského kostela od kostela svatého Petra, byla stížena porodními bolestmi

a mezi Kolosseem a svatým Klementem porodila a potom tam zemřela a byla pohřbena. A proto se prý papež zpravidla této cestě vyhýbá. To je důvod, proč se Anežka neuvádí v seznamu papežů.“

Pokud jde o kacíře, prokazuje to příběh papeže Liberia, o němž píše Chesterský ve 4. knize, že na rozkaz Konstantina „byl po tři roky ve vyhnanství, poněvadž nechtěl být nakloněn Ariánům. Na radu tohoto Konstantina mezitím římské kněžstvo ustanovilo papežem Felixe, který svolav koncil odsoudil dva ariánské kněze a vypudil je. Když to vešlo ve známost, byl Liberius povolán zpět z vyhnanství. Ten vyčerpán vleklým vyhnanstvím a rozradostněn, že znovu získal papežství, přiklonil se ke kacířské nepravosti, a když byl Felix svržen, zmocnil se násilím kostela svatého Petra a Pavla a Vavřince, takže klerici a kněží, kteří stranili Felixovi, byli v kostele zavražděni, aniž tomu Liberius zbraňoval. Felix však byl umučen.“

A pokud jde o antikrista, je známo, že každý papež, který žije v rozporu s Kristem, jako i každý zvrácený člověk, je obecně nazýván antikristem podle slova z 2. kapitoly 1. listu Janova: „Povstali mnozí antikristové.“ A věřící se neodvážejí zarputile tvrdit, že je nemožné, aby „člověk hříchu“ usedl na místě svatém, o němž Spasitel prorokoval v 24. kapitole Matoušově, když pravil: „Když užijete ohavnost zpuštění, předpověděnou od proroka Daniele, stojící na místě svatém...“, a v 13. kapitole Markově se dodává: „kde by státi neměla, kdo čteš, rozuměj.“ I Apoštol říká v 2. kapitole 2. listu Tesalonickým: „Ať vás nikdo nesvede žádným způsobem. Neboť nenastane den Páně, dokud nepřijde napřed odpadnutí a nezjeví se člověk hříchu, syn zatracení, který se protiví a povyšuje nade vše, co se jmenuje Bůh, nebo čemu se vzdává čest, takže se posadí v chrámě Božím, vystavuje se na odiv, jako by byl Bůh.“

A těm, kdo znají kroniky, je známé, jak se rozmohla důstojnost papežská. Neboť císař Konstantin kolem léta Páně 301 ustanovil a nařídil, aby jeho biskup byl ode všech nazýván papežem a s obdarováním toto jméno nabylo váhy. Rovněž císař Fokas kolem léta Páně 600 na naléhání kněžstva potvrdil totéž, jak o tom čteme v jeho letopisech. Odtud líčí Chesterský v 14. kapitole 4. knihy, jak významné postavení římské říše vyneslo papežství svého velekněze nad jiné. Říká: „Synoda nicejská přikla římskému veleknězi tuto výsadu, aby tak jako je císařské veli-

100 členstvo povýšeno nad ostatní krále, byl i římský velekněz povýšen nad biskupy a nazýván papežem jakoby nejpřednější otec.“ Avšak původ tohoto jména i jeho významné postavení je třeba hledat v obdarování církve, jak to podrobně uvádí Dekret v 96. distinkci, v kapitole *Constantinus*.

105 Po těchto poznámkách, abych předešel nedorozumění, upozorňuji, že doktoři označují ve svém spise římskou církví onu církev, o níž Spasitel řekl Petrovi: „Na té skále zbuduji svou církev.“ Tak totiž, jak bylo řečeno v 7. kapitole, svatí a dekrety nazývají římskou církev svatou, jako na příklad v 21. distinkci, v kapitole *Quamvis*; a v 24. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *A recta*; a v 24. oddíle, 1. kvestii, v kapitole *Haec est*
110 *fides*. A v Klementinách *De iureiurando* se říká: „Římané, přední vyzna-vači pravověrné víry, velebili s vroucností víry a s pohotovostí čisté oddanosti svatosvatou církev římskou, jejíž hlavou je Kristus, náš Vykupitel, a římského velekněze, náměstka Vykupitele.“ A v 6. knize Dekretálů, v kapitole *Alma mater ecclesia*; a v *Extravagantes* Bonifáce VIII.
115 v 1. knize, v 3. titulu, v kapitole *Sancta romana ecclesia* – a tak je tomu s jinými výroky, jinde napsanými a shora uvedenými.

O této církvi tedy vypisují z úvodu doktorů tyto body:

1. Papež je hlavou svaté církve římské.
2. Sbor kardinálů je tělem svaté církve římské.
- 120 3. Papež je zřejmý a pravý nástupce Petra, knížete apoštolů.
4. Kardinálové jsou zřejmí a praví nástupci sboru ostatních Kristových apoštolů.
5. Ke správě církve na celém světě je třeba, aby takový úřad vždycky zastávali zcela zřejmí a praví nástupci Petra, knížete apoštolů, a ostatních
125 Kristových apoštolů.

6. Na zemi se nemohou vyskytovat nebo býti takoví nástupci jiní než papež, který je hlavou, a sbor kardinálů, jenž je tělem církve římské.

Proti všem právě naznačeným šesti bodům uvádím ve stručnosti toto: V náboženství Kristově máme následovat všechnu pravdu a jenom to je
130 pravda, co buď poznáváme tělesným smyslem nebo objevujeme neomylným rozumem nebo poznáváme ze zjevení nebo co je obsaženo v Písmu svatém. Avšak žádný z těchto šesti bodů není ani pravdou poznanou tělesným smyslem, ani objevenou neomylným porozuměním, ani poznanou ze zjevení, ani není obsažena v Písmu. Proto žádný z těchto šesti

bodů není pravdou, kterou máme v Kristově náboženství následovat. Závěr vyplývá z logické figury „Camestres“. A první návěst je zřejmá z blaženého Augustina, z kapitoly 3. *Enchiridia*, kde se praví: „Tyto věci totiž obzvláště, ano téměř výlučně máme v náboženství následovat. Kdo tomu odporuje, ten je buď zcela mimo křesťanství anebo je kacíř.“ A pokračuje: „To je třeba hájit rozumem, ať jsme toho nabyli tělesnými smysly anebo objevili myslivým porozuměním. Avšak o čem nemáme smyslovou zkušenost a co jsme nemohli ani nemůžeme postihnout myslí, v tom máme bez pochybování věřit těm svědkům, kteří sepsali Písmo, které si už proto zasloužilo být nazýváno božským; oni to mohli s pomocí Boží buď tělesným nebo duchovním vnímáním vidět nebo dokonce předvídat.“ Tak Augustin. Druhou návěst však doktoři vyvrátit nemohou, ledaže by jim byl některý z šesti bodů božsky zjeven. Neboť tyto body nevyplývají samozřejmě ani ze smyslového vnímání ani z rozumu ani z božského Písma, a dokonce se zdá, že doktoři, ačkoli se jim snaží propůjčit autoritativní závaznost, aby jim muselo být věřeno, dostávají se přitom pod klatbu oné autority Augustinovy, které se sami ve svém spise dovolávají: „Jestliže by někdo buď propůjčil autoritativní závaznost nějakým jiným písmům, než těm, která obecná církev přijala, nebo je měl v božské úctě, budiž proklet!“ Z toho vyplývá, že oni sami propůjčili těm písmům autoritativní závaznost, aby jim bylo věřeno; ale obecná církev ona písma nepřijala, protože nejsou obsažena ani v zákoně Božím ani v kanonickém právu. Z toho tedy následuje, že sami doktoři jsou v tomto smyslu prokleti.

A je jasné, že pokud jde o tyto body, nejsou doktoři hodni víry v náboženském smyslu, dokud své body přesvědčivě neprokáží nebo je nezaloží v Písmu svatém nebo v platném rozumovém důkazu, protože Augustin říká v listě Jeronýmovi: „Naučil jsem se prokazovat takovou úctu a bázeň pouze těm pisatelům, kteří jsou dnes nazýváni kanonickými, že bych se o žádném z nich neodvažoval věřit, že zbloudil při psaní. Avšak ostatní čtu tak, že i kdyby vynikali sebevětší svatostí nebo kdovíjakým učením, nepokládám něco za pravdivé proto, že oni tak smýšleli, nýbrž proto, že mne dokázali přesvědčit, že to odpovídá pravdě, ať už jinými spisovateli nebo kanonickými nebo pravděpodobnými důvody.“ (V 9. distinkci *Ego solis*.) Jestliže tedy tito doktoři nejsou spisovateli Písma svatého, i kdyby nakrásně vynikali svatostí, přece věřící nemají

něco pokládat za pravdivé, protože oni tak smýšlejí, dokud nás nepřesvědčí jinými spisovateli Písma nebo kanonickými nebo pravděpodobnými důvody, že se jejich body od pravdy neuchylují.

175 A teď promluvíme jmenovitě k prvnímu bodu, že „papež je hlavou církve římské“, majíce stále jednoznačně na paměti, že církev římská je nevěsta Kristova zbudovaná na Kristu, kterou nemohou brány pekelné přemoci.

180 Kromě Krista není žádný papež nejdůstojnější osobou této církve obecné, a tedy kromě Krista není žádný papež hlavou této církve obecné. Závěr vyplývá „z uplatnění popisu na popisovaného“, je-li hlava církve hlavní nebo přední osobou církve, ano, je-li hlava označením důstojnosti a úřadu – důstojnosti, pokud jde o předurčení, a úřadu, pokud jde o službu celé církve svaté – následuje, že nikdo bez zjevení nemůže o sobě nebo o jiném rozumně tvrdit, že je hlavou dílčí svaté církve, ačkoli 185 žije-li dobře, má doufat, že je údem svaté církve obecné, nevěsty Kristovy. V tomto ohledu nemáme se přít o to, jak je kdo v církvi, a je-li kdokoli z lidí, kteří s námi žijí, hlavou dílčí svaté církve, nýbrž máme z jeho skutků předpokládat, je-li před Bohem představeným v řízení dílčí svaté církve, že je opravdu představeným v této dílčí církvi. To máme 190 předpokládat o římském veleknězi, neodporují-li tomu jeho skutky. Vždyt Spasitel říká: „Varujte se falešných proroků, kteří k vám přicházejí v rouchu ovčím, ale uvnitř jsou vlci hltaví. Po ovoci jejich je poznáte“ – Matouš 7, a v 10. kapitole Janově říká: „Skutkům veřte!“

195 Dále není třeba věřit, že každý římský velekněz je hlavou kterékoli dílčí církve svaté, jestliže jej Bůh nepředurčil. To je jasné, protože jinak by se musela křesťanská víra mýlit a křesťan by musel vyznávat lež, když přece za Anežky byla církev podvedena. A Bůh to dopustil na své věrné nepochybně k jejich prospěchu, abychom hned tak a bez oprávněného strachu neměli za svatého nebo za takového, jakým se dělá, toho, kdo je 200 zvolen za papeže.

Tak bych si přál, aby doktoři veřejně poučili lid, zda v době, kdy celé tehdejší kněžstvo se domnívalo, že má pravého papeže, byla ona Anežka hlavou církve římské, či zda tehdy církev byla bezhlavá, když po dva roky apět měsíců v církvi bojující nebyl žádný papež. Z toho mohou věřící 205 vyvodit, že jako nenáleží k podstatě křesťanské víry výslovně věřit, že onen Liberius, Jan, Bonifác, Klement nebo Urban byli předurčení nebo

byli údy svaté matky církve podle názoru shora uvedeného, tak také není pod ztrátou spásy všech soudobých křesťanů nevyhnutelné, aby věřili, že hlavou některé církve je výslovně ten, jehož činy a evangelický život nás zcela zřejmě nepobízejí, abychom tak věřili.

Bylo by příliš velikou opovržlivostí tvrdit, že jsme hlavami kterékoli dílčí církve, jež je částí svaté matky církve. Jak by se tedy mohl někdo z nás opovážit bez zjevení tvrdit o sobě nebo o jiném, že je hlavou, praví-li se v 9. kapitole Kazatele pravdivě, že ve vztahu k předurčení „nikdo neví, zda je hoden lásky či nenávisti“... Podobně zkoumáme-li smýšlení a pohnutky, jimiž působíme na poddané, a na druhé straně zkoumáme-li zrcadlo Písma, kterým bychom měli celý svůj život řídit, měli bychom se raději nazývat sluhy a služebníky církve než hlavami, poněvadž je známé, že neplníme-li úkol hlavy, nejsme hlavami. Protože podle Augustinova spisu *De decem chordis* zvrácený manžel není hlavou své ženy, tím méně je hlavou této dílčí církve představený, i kdyby měl přímo od Boha takové důstojenství, odvrátí-li se zruďně od Krista. Proto když Augustin ukázal, že žena vpravdě křesťanská má mít bolest nad smilstvím mužovým, a to nikoli z důvodů tělesných, ale pro lásku a čistotu, kterou je povinna muži Kristu, dodává, že Kristus mluví v srdcích dobrých žen, kde muž neslyší: Truchli nad křivdami svého muže, ale nenapodobuj ho, aby raději on napodoboval tebe v dobrém! Neboť v tom, co zlého činí, nepokládej za svou hlavu jeho, ale mne, svého Boha. A potvrzuje, že se tak má chovat: „Jestliže je hlavou v tom, co činí zlého, a tělo bude svou hlavu následovat, spolu se zřítí do propasti. Aby však křesťan nenásledoval svou zlou hlavu, ať se přidrží Krista, hlavy církve, jemuž je povinen čistotou a jemuž má prokazovat čest. Ať nedbá svého muže, nýbrž ať má před očima muže oddaného s matkou církví.“ Požehnán tedy buď Kristus, hlava církve, který nemůže být odloučen od své nevěsty, jež je jeho mystickým tělem, tak jako se častěji papežové pro své kacírství od této církve odloučili.

Avšak někteří z připomenutých doktorů říkají, že papež je tělesnou hlavou církve bojující, která zde s církví vždycky musí být. Kristus však není v tomto smyslu tělesnou hlavou. Tu se setkávají s touž nesnází, když mají prokázat první bod. Zbývá jim totiž prokázat, že papež je hlava církve svaté, což neprokázali. A potom jim zbývá ještě prokázat, že Kristus není tělesnou hlavou církve bojující, ačkoli Kristus je tělesnou

osobou jakožto člověk, který je hlavou bojující církve. Tento Kristus je po všechny dny až do skonání světa své církvi přítomen, pokud o něm platí, že je božskou osobou. Podobně je přítomen svou milostí, když dává církvi jíst svátostně a duchovně své tělo. Proč jen nám není mnohem bližší tento ženich, jenž je hlavou církve, než papež, který je od nás vzdálen na dvě stě mil, a není proto osobně schopen působit na naše smýšlení a pohnutky, což je úkolem hlavy? Stačilo by tedy říci, že papež je náměstek Kristův, a měl by na tom dosti, kdyby byl věrným služebníkem předurčeným k slávě hlavy Ježíše Krista.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Druhý bod je tento: „Sbor kardinálů je tělem svaté církve římské.“

Je-li tomu tak, je tedy sbor kardinálů svatou církví římskou. Závěr vyplývá z Apoštolova slova v 1. kapitole Efezským: „Jej dal za hlavu nad vši církví, která jest tělo jeho.“ A poněvadž církev, jež je mystické tělo Kristovo, nemůže být zatracena podle slov Kristových v 16. kapitole Matoušově „Na té skále zbuduji svou církev a brány pekelné ji nepřemohou,“ následuje, že sbor kardinálů nemůže být zatracen. A protože tento závěr je falešný anebo při nejmenším doktorům pochybný, plyne odtud, že v tomto bodě uznali za pravdivé učení to, co je falešné nebo pochybné. Ale co mají citelé Kristovi z takového učení?

Dále je sbor kardinálů buď pravým tělem svaté církve římské nebo vymyšleným. Neplatí-li podle doktorů to druhé, platí tedy prvé. A proto je tedy onen sbor předurčen k slávě. A poněvadž se doktorům nedostalo zjevení o předurčení tohoto sboru, následuje, že neměli tvrdit, že ten sbor je tělem svaté církve římské. Dále jsou tělem svaté církve římské všichni předurčení, kteří netvoří jen onen sbor.

První část tvrzení vyplývá ze slova Apoštolova, který v zastoupení předurčených říká v 12. kapitole Římanům: „Mnozí jedno tělo jsme v Kristu“, a v 12. kapitole 1. listu Korintským, kde ukazuje na jednotu těla církve, neprohlašuje sbor apoštolů za tělo církve, nýbrž říká: „Někteří ustanovil Bůh v církvi předně za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele, potom divy, potom dary uzdravování“ atd. a srovnává tělo církve a jeho údy s přirozeným lidským tělem, říká: „Nebot jako tělo jedno jest a má mnoho údů, ale všechny údy těla, ač je jich mnoho, jsou jedním tělem; tak i Kristus,“ rozuměj jest jedno, protože tvoří se svatou církví jednu osobu, jež jest jeho tělem, jak bylo pověděno v první kapitole.

A druhá část tvrzení, že všichni předurčení nejsou tím sborem, je samozřejmá. Lépe by tedy byli doktoři řekli, že Kristus je hlava svaté církve římské a jednotliví předurčení jejími údý a všichni dohromady tělem, jež jest církví – než když řekli, že papež je hlavou církve římské a sbor kardinálů jejím tělem. Tak by se byli totiž shodli s Apoštolem a se svatými, které jsem uvedl v první kapitole a zvláště s blaženým Augustinem, který v 3. knize spisu *De doctrina christiana* v kapitole 32. říká: „Neboť opravdu není tělem Páně to, co s ním nezůstane na věky.“ Jestliže tedy sbor kardinálů nezůstane s Kristem na věky, což je skryto přede mnou, jak může být tělem svaté církve římské nebo Kristovým? Podobně, jak může být papež s uvedeným sborem svatou církví římskou, která nemůže být pekelnými branami přemožena?

Řekněme tedy bezpečněji s blaženým Augustinem, který v úvodu k žalmu 79, to jest na slova „Ty, který spravuješ Izraele, pozoruj“, praví: „Konečně tímto svědectvím vyznává i Krista i vinici, to jest hlavu i tělo, krále i lid, pastýře i stádce a celé tajemství všech křesťanů: Krista i církev.“ Hle, nejpronikavější učitel svaté církve ukazuje nám jinou svatou církev i s její hlavou než doktoři, kteří bez podpory Písma tvrdí, že tělem svaté církve římské je sbor kardinálů; a tomu sboru by prospělo, kdyby jeho členové byli údý svaté církve Ježíše Krista. A měli bychom zvážit, že i sám blažený Augustin se obával nazvat Krista panovačným člověkem, protože tento smysl z Písma nevyplývá. Oč více se musíme bát nazývat nějakého křesťana hlavou svaté církve bojující, abychom se snad nerouhali Kristu, jemuž bylo toto jméno trojičním koncilem vyhrazeno jako výlučně jeho.

Jak tedy mohou doktoři učit bez důkazu z Písma, že papež je hlavou oné církve svaté a sbor kardinálů tělem, když věřícímu křesťanu dostačí, aby o církvi obecné věřil ztvárněnou vírou a s vytrvalostí jako článku víry, že jest jediným souhrnem předurčených věřících, který má být spasen mocí Kristovy zásluhy? On jest hlavou oné svaté církve obecné, i kdyby výslovně nesestoupil k některému ze svých náměstků, jehož by uznával za hlavu. Tak totiž mnozí došli spasení v Judeji, v Asii a v Etiopii, kteří uvěřili v Krista podle učení apoštolů a neuznávali výslovně Petra, ano, kteří nic o Petrovi výslovně nevěřili, jakože o něm ani neslyšeli.

Třetí bod zní: Papež je „zřejmý a pravý nástupce Petra, knížete apoštolů“. O tom bylo jednáno v 7. kapitole na konci.

Ještě je však třeba říci, že tento bod doktoři neprokázali. A poněvadž náměstek má ve své funkci zastupovat představeného, od něhož přijal zástupnou moc, je tedy třeba, aby se co nejtěsněji skutky přimykaly k tomu, jehož zastupuje, neboť by v něm jinak tato moc přišla nazmar. Z toho vyvozujeme tento důkaz: Člověk je náměstkem toho, jehož zastupuje a od něhož zákonně přijímá zástupnou moc. Ale nikdo vpravdě nezastupuje Krista nebo Petra, nenásleduje-li jej v mravech, poněvadž žádné jiné následování není přiměřenější a nikdo od Boha jinak nepřijímá zástupnou moc. Tento úřad náměstka tedy vyžaduje i shodu v mravech i autoritu ustanovitele. Je-li tedy papež nejpokornějším člověkem, který za nic pokládá světské počty a světský zisk, je-li pastýřem, který odvozuje své jméno od pastvy Božího slova, o níž Pán řekl Petrovi v 21. kapitole Janově „Pas ovce mé,“ pase-li ovce slovem a příkladem ctností „jsa vzorem stádu z té duše“, jak učí Petr v 5. kapitole svého 1. listu, je-li mírný, trpělivý, čistý, ve službě církve úzkostlivě a svědomitě pracovitý, pokládá-li všechny časné statky světa za lejna, – pak je nepochybně pravým náměstkem Ježíše Krista, zřejmým Bohu, ale i lidem, pokud mohou vnějším smyslovým vnímáním posoudit. Jedná-li však v rozporu s těmito ctnostmi, poněvadž není žádného „sblížení mezi Kristem a Belialem“ – 2. Korinským 6, a protože Kristus říká v 12. kapitole Matoušově „Kdo není se mnou, je proti mně,“ – jak může být pravým a zřejmým náměstkem Kristovým nebo Petrovým a nikoli spíše náměstkem antikristovým ten, kdo se staví proti Kristu svými mravy a svým životem?

Proto po slibu, že mu dá klíče, Kristus nazval Petra, který mu vůlí i slovem odporoval, satanem, to jest protivníkem, slovy 16. kapitoly Matoušovy: „Odejdi, satane! Jsi mi k pohoršení, neboť nechápeš věci Boží, ale lidské.“ Jestliže byl tedy Petr, první náměstek Kristův, jím samým povoláný a pro církev zvláště pověřený, nazván od Krista satanem, protože z oddanosti tělesné lásky ke Kristu jej přemlouval, aby nepodstupoval smrtelná muka, proč by někdo jiný, kdo je svým životem v mnohem větším rozporu s Kristem, neměl být opravdu nazván satanem a tedy i antikristem, nebo jeho náměstkem anebo předním služebníkem antikristovým? Proto říká blažený Bernard ve výkladu Písni „Vyšla nepravost od starších tvých, soudců, Hospodine, o nichž se zdálo, že spravují tvůj lid“: „Běda, běda Pane Bože, že tě první pronásledují ti,

o nichž se zdá, že mají v tvé církvi prvenství a vládu.“ Dále: „Všichni
100 přátelé a přece všichni nepřátelé, všichni blízcí a přece všichni odpůrci,
všichni domácí a přece žádní tvůrcové pokoje, všichni jsou bližní, a přece
všichni hledají svůj prospěch, jsou služebníci Kristovi, a přece všichni
slouží antikristu.“ Hle, zřetelně ukazuje tento svatý, jak zlí preláti jsou jen
na oko domácí přátelé a služebníci Kristovi, ve skutečnosti však Kristovi
105 nepřátelé a sluhové antikristovi.

Také Augustin říká ve výkladu na Jana, když ukazuje, kdo nejsou
praví pastýři, ale námezdníci, jak je uvedeno v 8. oddíle, v 1. kvěstii:
„V církvi jsou někteří představení, o nichž říká apoštol Pavel, že hledají
svůj prospěch a ne to, co jest Ježíše Krista. Co tedy znamená, že hledají
110 svůj prospěch? Že milují Krista vypočítavě, nehledají Boha pro Boha
samého, jdou za časným pohodlím, lakotně touží po zisku a dožadují se
poct od lidí. Když představený miluje tyto věci a když pro ně slouží
Bohu, ať je to kdokoli, je námezdník, a ať se nepočítá mezi syny. O tako-
vých totiž i Pán říká: Amen, amen pravím vám, mají už svou mzdu.“
115 Proto sám Augustin častěji říká, že jako byl apoštol Petr typem všech
dobrých lidí a obzvláště biskupů, tak byl Jidáš předobrazem všech zlých
lidí a zvláště kněží. Proto říká ve výkladu na Jana při vysvětlování onoho
slova v 12. kapitole Janově „Chudé budete vždycky mít s sebou, ale
mne nebudete vždycky mít“: „Co tím chce říci? Jak máme rozumět
120 slovům: Ale mne nebudete vždycky mít? Neboj se. To bylo řečeno
Jidášovi. Proč tedy neřekl „máš“, ale „máte“? Protože není jen jeden
Jidáš. Jeden zlý znamená tělo zlých, tak jako Petr znamená tělo dobrých.“
A níže: „Jestliže osoba Petrova znamená dobré lidi v církvi, osoba Jidá-
šova znamená zlé lidi v církvi. Těm bylo řečeno: Ale mne nebude
125 vždycky mít. Co znamená „ne vždycky“ a co znamená „vždycky“?
Jsi-li dobrým, náležíš-li k tělu, které představuje Petr, máš Krista i v pří-
tomnosti i v budoucnosti: v přítomnosti skrze víru, v přítomnosti skrze
znamení, v přítomnosti skrze svátost křtu, v přítomnosti skrze pokrm
a nápoj oltáře. Máš Krista v přítomnosti, ale budeš ho mít vždycky. Neboť
130 až odtud odejdeš, přijdeš k tomu, který řekl lotru: Dnes budeš se mnou
v ráji. Počínáš-li si však zle, bude se jen zdát, že máš v přítomnosti
Krista, protože chodíš do kostela, křičuješ se znamením Kristovým, jsi
křtěn křtem Kristovým, družíš se k údům Kristovým; máš sice v pří-
tomnosti Krista, ale pro svůj zlý život jej nebudeš mít navždy.“ Tak

Augustin, aby ukázal, že praví náměstkové Petrovi jsou spravedliví, kdežto náměstkové Jidáše Iškariotského jsou zlí, a to zvláště lakotní kněží, pokrytci a rouhači. Na totéž ukazuje Augustin ve výkladu žalmu „Bože, mou chválu nezamlčuj“, – a Ambrož říká v 22. oddíle, v závěrečné kvestii: „Varujte se, bratři, lži!“ A níže: „Nebot je to lež říkat si křestan a skutky Kristovy nečinít. Nebot je to lež prohlašovat sebe za biskupa, kněze nebo duchovního a jednat v rozporu s tímto stavem.“ A v 2. oddíle, v 7. kvestii: „Všechny preláty nemůžeme pokládat za preláty. Nebot biskupa nedělá jméno, nýbrž život.“ A v 40. distinkci pod záhlavím „Není vpravdě knězem, kdo se knězem nazývá“, říká Chrysostomus: „Je mnoho kněží, a přece je málo kněží.“

Nuže z těchto a jinde uvedených výroků je patrné, že papež není zřejmým a pravým nástupcem Petra, knížete apoštolů, žije-li mravním životem v rozporu s Petrem. A jde-li po lakotě, pak je náměstkem Jidáše Iškariotského, který si zamiloval mzdu nepravosti, když prodal Pána Ježíše Krista.

A se stejnou nepopíratelností nejsou kardinálové zřejmými a pravými nástupci sboru ostatních Kristových apoštolů, nežijí-li po způsobu apoštolů a nezachovávají-li příkázání a rady Pána našeho Ježíše Krista. Vcházejí-li totiž jinudy než prvními dveřmi, jimiž je Pán Ježíš Kristus, pak jsou zloději a lotři, jak prohlašuje sám Spasitel o všech takových, když říká: „Všichni, kteří přišli, jsou zloději a lotři“ – Jan 10. Všichni tedy, kteří říkají, že jsou pravými a zřejmými náměstky Kristovými a jsou si vědomi svého zločinu, lžou. Proto praví Duch v 3. kapitole Zjevení, že ti, kteří jsou „ze synagogy satanovy, říkají, že jsou židé, ale nejsou jimi, nýbrž lžou.“

Proto jestliže kardinálové shromažďují a směňují církevní obročí a za jejich prodej přijímají sami nebo prostřednictvím jiných peníze, a tak v rozmařilosti a v nesmírné pýše pohlcují a stravují majetek chudých, a jestliže nečiní ani divy, ani nekážou lidu slovo Boží, ani neslouží mše, ani se zbožně nemodlí ani neplní služby diakonů, které ustanovili apoštolové – Skutky 6, poněvadž ani nevykonávají jejich povinnosti ani podle jejich života nežijí, v čem jsou, prosím vás, náměstky apoštolů? Zdali v tom, že hromadí obročí anebo že číhají na dary jako Gézi, nebo v tom, že se naučili přicházet časné zrána k papeži v pyšném vystrojení s nákladnou jízdní družinou, ne že by měli daleko nebo cesta byla

neschůdná, nýbrž aby vystavili světu na odiv svou vypínavost i ostrý protiklad s Kristem a jeho apoštoly, kteří pěšky obcházel v prostém šatě města, městečka a vesnice, zvěstující evangelium království Božího? Zdali také v tom jsou pravými a zřejmými náměstky apoštolů, že dovo-
lují, aby je lidé na kolenou uctívali, anebo že cizincům navštěvujícím
papeže, sedícího na vyvýšeném trůnu v nádherném rouše, které splývá
až k nohám, ano až daleko pod křeslo, ukládají, aby klečící pokorně
hleděli políbit blažené nohy, jakoby svatost samého otce papeže stékala
od hlavy až na patu? Cožpak nabývají nemocní zdraví z dotyku oněch
nohou? Kristus sice připustil, aby žena líbala jeho nohy, jak je patrné
ze 7. kapitoly Lukášovy, ale nevyžadoval to, poněvadž upřímná lítost
a sebemenší dotyk Kristova těla odstraňují křesťanova provinění. Proto
chtěl za svého života před smrtí, aby ženy dotýkající se ho dosahovaly
rozmanitého uzdravení, jak je patrné ze 7. a 8. kapitoly Lukášovy. Ale
když na to papež nestačí, není pro to jiný důvod, než že se chce povyšovat
nad Krista. Neboť toto políbení neprospívá ani jedné ani druhé straně
ke spáse. Neboť ten, kdo líbá z hříšné lakoty nebo ze strachu nebo z licho-
cení nebo oklamán slepou oddaností, ten se v každém případě proviní,
bude-li sklánět kolena a klekat k nohám papežovým s větší bázní, s větší
pečlivostí a uctivostí, než by činil před svátostí těla Spasitelova. Ten však,
kdo se dává líbat, provinuje se v každém případě, přijímaje tak velikou
poctu, protože se nemůže stavět na roveň Kristu. A kdyby se chtěl vy-
rovnat apoštolům, což se mu hned tak nepodaří, at aspoň nepřijímá větší
pocty než jaké oni přijali, aby rozhojnili své zásluhy pokorným vyzná-
ním a byli k užitku lidu, který je ctil. Proto oni začali dobře činit po
vzoru Kristově a získávali si úctu pro skutky a nikoli tím, že se dávali
líbat jako Bůh. Neboť pohrdli světskými poctami, a proto zakazovali
lidem, aby před nimi klekali. Měli totiž na paměti ono Kristovo slovo
z 14. kapitoly Lukášovy: „Budeš-li od někoho pozván na svatbu,
nesedej si na přední místo, aby snad vzácnější než ty nebyl od něho po-
zván, aby až přijde ten, kdo pozval tebe i je, ti neřekl: Postup mu své
místo. A tehdy bys s hanbou musel sedět na posledním místě.“

Však je známo z výroků svatých, že Kristus mluví nikoli o tělesném,
nýbrž o duchovním pozvání, umístění a hodování, neboť svatbou se
rozumí sňatek Krista s církví, který bude na věky uzavřen na posledním
hodu. Na tu svatbu zajisté „je mnoho povolaných, ale málo vyvolených“,

jak říká Kristus v 22. kapitole Matoušově. Ten však sedí na posledním místě, kdo se zbožně pokládá za nejmenšího z vyvolených, jako Apoštol Kristův, který ačkoli spatřil tajemství, že člověk nemůže vyličit, pokládal se za nejmenšího z apoštolů. Jestliže tedy papež se pokládá za nejsvětějšího otce anebo si libuje přijímat od poddaných tento přívlastek, nevybírám si domýšlivě první místo? Věru kdyby v něm bylo tolik pokory jako v blaženém Řehořovi, sám by rázem skoncoval nebo usiloval skoncovat s touto slohovou ozdobou. Neboť není nejsvětější proto, že zastupuje Petra a že je bohatě obdarován, ale tehdy je svatý, následuje-li Krista z velikého závazku lásky v pokoře, v mírnosti, v trpělivosti a v práci. Avšak nemůže být ani řeči o tom, že je nejsvětější, poněvadž pak by byl všemohoucím bohem, a tedy by nebyl náměstkem Ježíše Krista, který nechťel, aby po vzkříšení žena líbala jeho nohy — nepochybně nesmrtelné a svaté —, aby znemožnil rouhavou domýšlivost služebníkům, kteří stále znovu klamně předstírají, že jsou Kristovými náměstky. Avšak nohy Kristovy a těch, kteří s Kristem vstupují na nebe, jsou pozeňnané a nejsou potravou červů, ani údy shnilými a páchnoucími světskými žádostmi.

Z toho se můžeme přesvědčit o tom, zda má pravdu tento čtvrtý bod: „Kardinálové jsou zřejmí a praví nástupcové Kristových apoštolů.“ Vždyť „strom se poznává po ovoci“, jaké nese.

KAPITOLA PATNÁCTÁ

Pátý bod zní takto: „Ke správě církve na celém světě je třeba, aby takový úřad vždycky zastávali zcela zřejmí a praví nástupcové Petra, kněžete apoštolů, a ostatních Kristových apoštolů.“ to jest kardinálové.

5 V tomto bodě výraz „je třeba“ neříká, že je ke správě církve potřebuje Bůh, který může bez takových nástupců spravovat církev rozptýlenou po celém světě, ani neříká, že je potřebuje církev, která může být stejně dobře spravována od svatých kněží i po odnětí oněch dvanácti sloupů, jak byla spravována po více než tři sta let po nanebevstoupení Kristově. Nanejvýš by se mohlo říci, že výraz „je třeba“ vyjadřuje nutnost, na 10 kterou upozornil Spasitel v 18. kapitole Matoušově slovy: „Je nutno, aby přicházela pohoršení. Avšak běda člověku, skrze něhož přichází pohoršení.“ Tato slova řekl totiž Spasitel, když pokáral své učedníky, kteří se přeli, kdo je mezi nimi největší. Tu je zapřísáhl slovy: „Amen pravím vám, neobráťte-li se a nebudete-li jako pacholátka, nevejdete do království nebeského.“ A aby pýchou nepohoršovali ty, kdo v Krista věří, 15 připojil: „Kdo pohorší jednoho z těchto maličkých věřících ve mne, tomu by bylo lépe, aby byl na jeho hrdlo zavěšen žernov oslíčí a aby byl uvržen do mořské hlubiny.“

20 Blažený Řehoř vykládá toto slovo ve své Knize o pastýřské péči, v 2. kapitole říká: „Pastýři zvrácených mravů napadají svými mravy to, co slovy zvěstují. Odtud se stává, že když pastýř zlézá strmé srázy, stádo jde za ním do propasti. Neboť i když laikové získávají poučení z řeči prelátů, jejich skutky je kazí. Proto je psáno u proroka: Příčinou zkázy lidu jsou zlí kněží, o nichž říká Hospodin ústy proroka: Stali se domu 25 izraelskému svodem k nepravosti. Nikdo zajisté neškodí v církvi více než ten, kdo jednáje zvráceně honosí se jménem nebo stavem svatosti.

30
35
Neboť takového provinilce se nikdo neodváží usvědčit a vina se velice rychle zveličuje tím, že je dávana za příklad, když je hříšník pro důstojnost svého stavu předmětem úcty. Vždyť nehodní by prchali před tak těžkým nebezpečím, kdyby si pečlivě rozvážili výrok Pravdy: Kdo pohorší jednoho z těchto maličkých věřících ve mne, tomu by bylo lépe, aby byl zavěšen na jeho hrdlo žernov osličí a aby byl uvržen do mořské hlubiny. Žernovem osličím je totiž označen koloběh a strážení pozemského života, a mořskou hlubinou je označeno nejzazší zatracení. Kdo se tedy dal zlákat k tomu budit zdání svatosti a kazí ostatní buď slovem nebo příkladem, tomu by věru bylo lépe, kdyby jej pozemské činy dohnaly až k tělesné smrti, než aby byl ostatními napodobován v hříšném výkonu svatého úřadu, poněvadž kdyby zajisté sám padl, mučil by ho jakž takž snesitelnější trest pekel.“

40
45
50
55
Tento svatý papež zná okolnosti a nebezpečí, kterým je vystaven představený a zvláště římský velekněz, protože jeho hřích přestupku nebo hřích opomenutí by byl pohoršením pro všechny křesťanský lid. Neboť v 40. distinkci *Si papa* se říká, že dobrota papežova je jakoby spásou všech a jeho zvrácenost vede bezpočet lidí do zatracení. Kdyby tedy papež a kardinálové pohoršili věřící v Krista honosnou výstrojí své jízdy, nádherou svého šatstva, vybranou a oslňující okázalostí, přehnaným sháněním obročí nebo peněz a ctižádostivostí, která u nich bije do očí více než u světských laiků, jak by mohli vzdychky zastávat ke správě obecné církve takový úřad jako zcela zřejmí a praví nástupci apoštola Petra a ostatních Kristových apoštolů? Byl kdy úřad apoštolů jiný než následovat Krista v mravech, učit církev, křtít lidi, léčit nemocné, vyhánět ďábly, přinášet oběť těla Kristova a uplatňovat všude svěřenou moc k prospěchu církve? Jestliže tedy papež se svými kardinály tento úřad vykonává, je v tom zástupcem Petrovým, jestliže však se od něho spolu s kardinály odchyluje, kdo je na pochybách o tom, že zradil úřad pravého náměstka Kristova a jeho apoštolů?

60
A se stejnou nepochybností můžeme objasnit i šestý bod, který zní: „Na zemi se nemohou vyskytovat nebo býti takoví nástupci jiní než papež, který je hlavou, a sbor kardinálů, jenž je tělem církve římské.“

65
K tomu poznamenávám předně, že Kristus je zcela dostačující hlavou, jak to prokázal po dobu delší tří set let, kdy jeho církev prospívala. Jeho zákon dovede s plnou účinností ukončit církevní spory, protože jej sám

Bůh vydal s tímto záměrem. Neboť Kristu s jeho zákonem nechybí nic ke správě církve, jestliže oddaní kněží slouží tímto zákonem lidu ve smyslu svatých učitelů, jak jej z vnuknutí Ducha svatého zastávali. To ukazují svatý Augustin, Jeroným, Řehoř a Ambrož, kteří byli po apoštolech dáni církvi, aby ji učili. Proto nepochybně blažený Augustin více prospěl církvi než mnozí papežové, a v učení snad více než všichni kardinálové od prvních až po dnešní. Neboť on se poučen Kristovým Písmem v církevní správě lépe vyznal, definoval věroučnou látku a vyčistil a opravil církev od kacířských bludů. Nebyli tedy tito čtyři svatí učitelé náměstky apoštolů a jejich zřejmými nástupci, dokonce, pokud jde o jejich vztah k lidu, pravdivějšími a spolehlivějšími než nynější papež se svými kardinály, kteří nezají o lidu ani svatým životem ani učením? Proto tvrdím směle, že v kterékoli otázce se tito čtyři svatí učitelé shodují, papež s kardinály nemá práva definovat lidu opak jako článek víry. A podobně je tomu s ostatními svatými jako s Janem Chrysostomem, Janem Damašským a Dionysiem Areopagitou, kteří vyučeni Duchem svatým osvětili církev Kristovu poznáním a mravy.

Proti tomuto bodu se především uvádí toto: Bůh je všemohoucí; může tedy dát jiné pravé nástupce apoštolů než je papež a kardinálové; mohou se tedy vyskytnout nebo být jiní praví nástupci apoštolů, kteří by nebyli papež nebo kardinálové. Je tedy tento bod falešný. První důsledek je prokázán: neboť nemůže-li Bůh dát jiné pravé nástupce než jsou papež a kardinálové, následuje, že moc císaře, to jest člověka a nikoli Boha, by ustanovením papeže a kardinálů omezovala moc Boží. Úsudek je falešný a důsledek je prokázán: neboť císař Konstantin po třech letech ustanovil papeže. Římský velekněz byl totiž rovným společníkem jiných veleknězů až do obdarování císařova; vlivem jeho autority začal panovat jako hlava. Proto 96. distinkce Dekretu, který nemůžeme z úcty popřít, mluví takto: „Císař Konstantin čtvrtého dne po svém křtu udělil veleknězi římské církve výsadu, aby ho veleknězi po celém světě pokládali za takovou hlavu, za jakou soudcové pokládají krále.“ A v této výsadní listině mimo jiné čteme: „Udílíme mu moc a způsoblost a císařskou důstojnost a rozhodujeme, aby v tomto smyslu měl vládu nad čtyřmi stolicemi, alexandrijskou, antiochijskou, jeruzalémskou a cařihradskou, jako nejvyšší a první nade všemi kněžími celého světa“ atd. Hle, jak papežovo vyvýšení i ustanovení vyplynulo z moci císařovy, která nemůže

omezovat moc Boží. Proto pozdější velekněží ze strachu, aby neztratili ono čelné vyvýšení, dožadovali se od jiných císařů jeho potvrzení. Proto praví Dekret v 63. distinkci: „Já Ludvík, císař římský, ustanovuji a povoluji touto smlouvou našeho potvrzení tobě, blaženému Petrovi, knížeti apoštolů, a skrze tebe tvému náměstku, panu Paschalovi, nejvyššímu veleknězi, a nástupcům na věčné časy obec římskou, jak jste ji od našich předchůdců až dosud v moci a v panství drželi a spravovali.“

Avšak podivuhodné je znění tohoto povolení, praví-li císař: „Já Ludvík povoluji tobě, blaženému Petrovi.“ Což potřeboval kdy Petr, jsa vlastníkem nebeského království, vlastnit obec římskou? Či snad byl Ludvík větší než Petr? A vlastnil něco pravdivějšího než Petr? Kéž by byl Petr, být to vůle Boží, řekl: „Já tvé povolení nepřijímám. Vždyť dokud jsem byl římským biskupem, všechno jsem opustil a nežádal jsem od Nerona panství nad Římem a ani nyní ho nepostrádám, ale naopak vidím, jak velice škodí těm, kdo přišli po mně.“ Jest jim zajisté na překážku v kázání evangelia, v spasitelné modlitbě a v plnění Božích přikázání i rad, a je přemnohým příčinou pyšné zvůle. Protože tedy všemohoucí Bůh může zrušit výsadu samých císařů a vrátit svou církev zpět k naprosté rovnosti mezi velekněžími, jak tomu bylo před obdarováním, následuje, že může dát k takové službě své církve, jakou jí sloužili svatí apoštolové, jiné pravé nástupce než je papež a kardinálové.

Avšak proti tomu se namítá, že papež byl takto ustanoven od Pána, jak říká Dekret v distinkci *Sacrosancta*, v němž papež Anaklét praví: „Svatosvatá církev římská přijala prvenství nikoli od apoštolů, nýbrž od samého Pána.“ Z toho plyne, že papež byl ustanoven ve své vyvýšenosti nikoli od císaře nebo od člověka, nýbrž bezprostředně od Boha. A totéž za druhé vyplývá z toho, že se mu podrobují království, a za třetí ze svědectví doktorů jednajících o moci papežově.

K prvnímu bodu je dlužno předpokládat, že onen papež rozuměl svatosvatou církví římskou nikoli kamennou nebo dřevěnou basiliku, nýbrž svatého Petra a Pavla a ostatní, kteří obývali ono místo. Proto říká v témž Dekretu, že Petr a Pavel byli společníky v městě římském. Příznačně se odtud praví, že obdržel prvenství. Za druhé je dlužno předpokládat, že mluví o prvenství lidí před Bohem na základě prvotnosti v ctnostech a při budování církve, a nikoli o prvenství v časných statcích nebo v lidské slávě; takovým prvenstvím Kristovi apoštolové pohrdli.

135 A je zřejmé, jak chabé je takové chytračení: Římská církev obdržela prvenství nikoli od apoštolů, nýbrž od samého Pána; má tedy každý římský velekněz vynikat světskou slávou nebo světsky panovat. Jenže z Dekretu spíše plyne, že římský velekněz je vázán službou lidu, nikoli aby mu vládl nebo jej zbavoval práv, nýbrž aby se za něj účinně modlil, 140 jak připomíná Dekret, že činil Pavel podle 1. kapitoly Římanům: „Ačkoli za všechny předstupuje modlitba všech svatých k Pánu, přece přeblažený Pavel v listě napsaném vlastní rukou slibuje Římanům doslova toto: Jest mi zajisté svědkem Bůh, jsemuž sloužím svým duchem v evangeliu jeho Syna, že bez přestání vás vzpomínám vždycky na svých modlitbách.“ Tento Dekret ukazuje, že papež Anaklét nechtěl tvrdit, že sám 145 měl občansky panovat nade všemi ostatními nebo mít prvenství u Boha přede všemi ostatními osobami bojující církve. Vždyť kdyby byl takto vyhledával vlastní slávu, jak se říká v 5. kapitole Janově, byl by poznamenán nanejvýš nápadným znamením antikrista. Ano, ani Bonifác VIII. 150 ve své bule *Unam sanctam* v *Extravagantes* neodvažoval se to výslovně tvrdit, poněvadž by si pak sám vydával svědectví, že je vůbec nejsvětějším člověkem. A tu by mu mohli jak věřící tak i nevěřící plným právem vytknout: „Ty vydáváš svědectví sám o sobě; svědectví tvé není pravdivé.“

155 Do takových zmatků zabředli tedy římští velekněží císařovým obdarováním a povýšením, že na otázku císařovu, převyšují-li v moci, v prvenství a v důstojnosti u Boha všechny nyní žijící smrtelníky, jsou nuceni to připustit, poněvadž jinak, jak říkají, by nikdo nemusel věřit, že jsou papeži. Avšak Petr a Pavel by to o sobě nebyli připustili, protože jim 160 jejich moc nebyla dána od císaře. Proto mohl Pavel pravdivě a pokorně vyznat v 15. kapitole 1. listu Korintským: „Já,“ říká, „jsem nejmenší z apoštolů, a nejsem hoden nazývat se apoštolem.“ Proč by tedy nemohl totéž vyznat římský velekněz, kdyby mu v tom nebránila císařská důstojnost? Je proto pravdivý závěr, že papeži se dostalo vyvýšené důstojnosti bezprostředně od Boha a nikoli od člověka, který není Bohem, čili nikoli 165 od pouhého člověka. Avšak je třeba, aby si tuto důstojnost pokorně bez okázalosti zasloužil. A jestliže císařská důstojnost vynáší papeže v očích světa bez ohledu na pokoru a svatost života, co ukazuje na život Kristův a jeho slávu, když je takto po světsku vynášen antikrist?

170 K druhému bodu, že se papeži podrobují království, podotýkám za

prvé, že se tak stalo nedobrovolně jakoby ze strachu před rozkazem císařovým, a za druhé, že se papeži nemá podrobovat všechen lid tak, aby on nad ním světsky panoval. Tedy toto poddanství nemůže být důvodem pro nutnost, aby římský velekněz s kardinály panoval takto světsky až do skonání světa.

K třetímu bodu o svědectví doktorů jednajících o moci papežově podotýkám, že všichni, kdo tak velebí moc papežovu a tvrdí, že může beztrestně činit, co se mu zachce, a nikdo nemá práva se ho otázat „Proč to děláš?“, jsou lživí mluvkové a svědčové lidu Pána Ježíše Krista. A takovým se nemá věřit, pokud své výroky nezaloží v Písmu. V tomto smyslu totiž často veliký učitel Augustín prohlašuje, že mu má být věřeno jen v tom, v čem se zakládá na Písmu. Je jasné, že Bůh může dát jiné pravé nástupce apoštolů než jsou papež a kardinálové, jako mohl dát jiné na místo velekněží Starého zákona, zákoníků a farizeů s jejich tradicemi, kteří nezachovávali zákon Hospodinův a jimž řekl v 21. kapitole Matoušově: „Pravím vám, že vám bude odňato království Boží a dáno lidu, který ponese jeho ovoce.“ To řekl Spasitel kněžím, když sami proti sobě vynesli rozsudek slovy: „Zle zahubí zlé a svou vinici pronajme jiným vinařům, kteří mu budou dávat užitek v příhodný čas.“ Je tedy snad ukrácena ruka Hospodinova, aby nemohla svrhnout papeže s kardinály a dosadit jiné, aby budovali církev bez takových titulů, jak to učinila s apoštoly?

Pravými náměstky apoštolů jsou všichni biskupové církve Kristovy, kteří následují Krista v mravech, ale takovými nejsou papež a kardinálové; tedy se mohou vyskytovat nebo býti jiní praví nástupcové apoštolů nežli je papež a kardinálové. Závěr s druhým návěstím je zřejmý a první část vyplývá z 21. distinkce *In novo*, v níž papež Anaklét říká, že „ostatní apoštolové s Petrem přijali rovným dílem čest i moc“. A dále říká: „Když tito zesnuli, povstali na jejich místě biskupové.“ K tomu říká Glosa: „Dovozuje se, že každý biskup se vyrovná apoštolskému náměstku svým kněžstvím a vysvěcením.“ Totéž je patrné z 24. oddílu, z 1. kvestie, z kapitoly *Loquitur ad Petrum*, kde říká biskup a mučedník Cyprián, že „všem apoštolům udělil po svém zmrtvýchvstání rovnou moc“, a z blaženého Jeronýma, uvedeného v 95. distinkci, v kapitole *Olim*: „Kdysi byl kněz totéž, co biskup, dokud nepovstalo z ďáblova vnuknutí stranictví a nezačalo se říkat mezi národy: Já jsem Pavlův a já Apollův.“

210 Všichni arcibiskupové, patriarchové a biskupové, kteří na koncilu v Pise zjistili, definovali a odsoudili jako kacíře papeže Řehoře XII., byli tehdy a ještě jsou pravými nástupci apoštolů a ti nejsou totožní s papežem a kardinály. Je tedy šestý bod falešný. Závěr s druhou částí je zřejmý a první část se doktoři neodvážili popřít.

215 Dále by evangelické moudrosti odpovídalo, aby všichni kněží byli svatí a řízení bezprostředně jediným veleknězem Pánem Ježíšem Kristem. Neboť tak tomu bylo za času apoštolů, kdy církev vzrostla. A tento názor je v souhlase s Písmem. Bůh tedy může v tomto smyslu navrátit svou církev k prvotnímu stavu tím, že zbaví papeže a kardinály jejich čelného postavení. Mohou tedy být jiní než oni náměstky apoštolů.

220 Dále je třeba vymezit hranici moci a úřadu, aby služebník církve ne-sešel na scestí; ale ne jinou než tu, kterou ustanovil Kristus. Neboť protože Kristus je všemohoucí, vševědoucí a svrchovaně laskavý, vyplývá odtud s odůvodněnou nutností, že on bez jakýchkoli oprav zřizuje kněze, aniž ho kdo v tom smí opravovat. A zejména když v prvotní církvi byla žeň víc než mnohá a práce příliš rozsáhlá, Bůh mohl zřídit hned několik druhů služebníků. On však tehdy zřídil jen diakony a presbytery. 225 Tehdy také byl presbyter totéž co biskup, jak říká Jeroným a jak to vyplývá z textu Apoštolova v listech Timoteovi a Titovi. A z nich dovozuje Jeroným v listě presbyteru Evandrovi v 93. distinkci, v kapitole *Legimus*, kde říká: „Co totiž dělá biskup s výjimkou svěcení, co nedělá i presbyter? Ani se nemá církev města Říma pokládat za něco jiného než církev na celém světě. A v Galii a v Británii a v Africe, v Persii 230 a na Východě a v Indii a mezi všemi barbarskými národy vzývají jediného Krista a zachovávají jediné pravidlo pravdy. Ptáme-li se po autoritě, je svět větší než město. A at je biskup kdekoliv, at v Římě, v Eugubiu, v Cařihradě, v Regiu, v Alexandrii nebo v Thamech, má touž zásluhu a totéž kněžství. Moc bohatství a pokora chudoby dělá biskupa vyšším nebo nižším.“ A potom následuje: „Ostatně,“ říká, „všichni jsou nástupci apoštolů.“ Hle, nejen papež s kardinály jsou nástupci apoštolů!

235 A totéž vyplývá z Bedy, který na základě onoho slova z 10. kapitoly Lukášovy „Potom určil Pán i jiných dvaasedmdesát“, říká: „Jako není nikoho, kdo by pochyboval, že dvanáct apoštolů představovalo podobu biskupů, tak je známo, že i těch dvaasedmdesát předobrazilo presbytery, 240 to jest kněze druhého řádu.“

Hle, to, co jsme pověděli, ukazuje, že mohou být i se vyskytovat jiní praví nástupcové apoštolů než je papež a kardinálové. Z nařízení Kristova tedy postačovaly jeho církvi v době apoštolské dva řády duchovenstva, to jest diakon a kněz, jak říkají svatí a Dekret v 93. distinkci v kapitole *Dominus noster Jesus Christus*, kde čteme: „Apoštoly, to jest biskupy a představené vyvolil Pán; diakony po nanebevstoupení Páně si apoštolové ustanovili za služebníky církve i své biskupské správy.“ Co by bylo divného na tom, kdyby všemohoucí Bůh usmrtil tohoto papeže s těmi kardinály a třeba jim dal i věčný život, jestliže si ho zasloužili? Kdyby dovolil, aby jeho církev bojovala na celém světě podle téhož řádu jako dříve bez oněch kardinálů? Kdyby podle svého dokonalého zákona zařídil, aby se spravovala, jako se spravovala dříve, a dal jí biskupy a kněze, kteří by kázáním evangelia, modlitbou a příkladností svatého života horlivě pásli ovce Kristovy? Neboť tento úřad vymezil Kristus Petrovi, jak je patrné z poslední kapitoly Janovy.

Odtud poznamenává Augustin v 141. listě Paulinovi, jak v Apoštolově textu ve 4. kapitole Efezským je spojován úřad pastýře a učitele: „O pastýřích“, říká, „a učitelích, o nichž jsi chtěl, abych je co nejvíce rozlišil, se domnívám, že jsou totožní, a nikoli že pastýři jsou něco jiného než učitelé. A tak když před tím mluvil o pastýřích, připojil i učitele, aby pastýři porozuměli, že k jejich úřadu náleží učení. Proto ovšem neříká „některé zajisté pastýře a jiné učitele“ po způsobu řeči v předchozích větách, nýbrž „jiné pak pastýře a učitele“, jakoby pojal jednu věc do dvou pojmů: „jiné pak“, říká, „pastýře a učitele“.

Ostraní-li se zbytečnosti, vyjde najevo, který papež, kardinál nebo biskup zůstane pravým pastýřem z pokladu Páně a spíš se najde více neúčinných služebníků, zlodějů a lotrů než pravých náměstků Pána Ježíše Krista.

Avšak proti tomu, co bylo řečeno, se namítá, že nejsou-li papež a kardinálové pravými a zřejmými nástupci apoštolů, z téhož důvodu nejsou jimi ani jiní. Vždyť rozlišení je tu nemožné, protože „uvnitř v rouše ovčím“ mohou být „vlci hltaví“, jak je patrné ze 7. kapitoly Matoušovy. Tu je třeba vzít v úvahu, že je dvojí druh duchovenstva, totiž duchovenstvo Kristovo a duchovenstvo antikristovo. Duchovenstvo Kristovo spokojuje se svou hlavou Kristem a jeho zákony. Avšak duchovenstvo antikristovo se opírá buď zcela nebo převážnou měrou o zákony lidské

280 a zákony antikristovy a cele vystupuje jako duchovenstvo Kristovo
a církve, aby lid mohl být jejich přetvářkou snáze sváděn. A tyto tak
protichůdné strany se musí opírat o dvě protikladné hlavy s jejich zá-
kony, a nepopíratelná skutečnost dává možnost postihovat jejich údy.
Je známo zajisté, že duchovenstvo církve kulhá na obě strany, a proto se
laikové musí potácet, když je podpírají ti, kdo jsou v názoru i v životě
285 tak rozdílní.

Tyto strany však lze roztrždit a rozlišit nejlépe podle toho, že ducho-
venstvo antikristovo se úporněji zasazuje o lidské tradice a o výsady,
jež mají hájit to, co páchne zpupností nebo světským ziskem, a chce žít
rozmařile a rozkošnický a v rozporu s Kristem a docela se obrací zády
290 k napodobování Pána Ježíše Krista v mravech. Kdežto duchovenstvo
Kristovo pracně usiluje neustále o zákony Kristovy a jeho výsady, z nichž
čerpá duchovní dobro, aby se projevilo, varuje se zpupnosti a světské
rozkoše, hledí žít v souhlase s Kristem a co nejpečlivěji dbá o následo-
vání Pána Ježíše Krista. A není možné, aby věřící nevěřil, že tato strana
je správná a předchozí bludná. A jakkoli bez zjevení nemůže křesťan
jasně poznat pravého a svatého pastýře, přece z jeho skutků shodných
se zákonem Kristovým má předpokládat, že takovým jest. Kdežto vidí-li,
že žije v rozporu s Kristem, jak jinak může soudit, než že je náměstkem
antikristovým, protože Kristus říká v 7. kapitole Matoušově: „Po ovoci
300 jejich je poznáte“, a v 12. kapitole: „Kdo není se mnou, je proti mně.“
K tomu říká *Glosa ordinaria*: „Kdo není se mnou, to jest kdo koná skutky
nepodobné mým, je proti mně.“ Jestliže tedy představený je pyšný,
zhýralý, honí se za lakotou, nechce trpět, ovce nepase, nýbrž utlačuje
a rozhání, jak by to nebyl antikrist? Proto můžeme snadno poznat zlé
305 lidi podle vnějších skutků, které jsou v rozporu s Kristem, dobré lidi
však nemůžeme tak poznat, poněvadž se v nich může skrývat utajované
pokrytectví.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ

Dále uvádějí řečení doktoři, že „někteří z českého duchovenstva, kteří si pranic nevází papeže a sboru kardinálů, nechťejí s tím souhlasit, poněvadž chtějí mít za soudce v takových věcech jediné Písmo svaté. A toto Písmo svaté vykládají a chtějí vykládat podle svých vlastních hlav a ne-
dbají výkladu obce moudrých v církvi ani nepřihlížejí k Písmu svatému,
které v 17. kapitole Deuteronomia říká: „Jestliže zjistíš, že máš vynést
nesnadný a pochybný soud mezi krví a krví, při a při, malomocenstvím
a nemalomocenstvím, a spatříš-li, že soudcové v tvých branách mění své
rozsudky, vstaň a vstup na místo, které vyvolil Hospodin Bůh tvůj;
i přijdeš ke kněžím levítského pokolení a k soudci, který bude toho času,
a otážeš se jich a oni ti oznámí pravdivý rozsudek. A učiníš, cokoli ti
řeknou představení na tom místě, které vyvolil Hospodin, a čemu tě
naučí podle jeho zákona; budeš následovat jejich výrok, neuchýlíš se ani
napravo ani nalevo. Kdo pak zpupně odepře poslechnout rozkaz kněze,
který toho času slouží Hospodinu Bohu tvému, a rozsudek soudce, takový
člověk umře, a tak odejmeš zlé z Izraele. A až to všechen lid uslyší, bude
se bát a nikdo se nadále neodváží zpupně se nadýmat.“ Je pak známo,
že pro kteréhokoli věřícího je církev římská místem, které vyvolil
Hospodin, kam Hospodin umístil vládu celé církve, a v němž nejvyšší
kněz, který na tom místě stojí v čele, je papež, pravý a zřejmý nástupce
Petrův, a kardinálové, kněží levítského pokolení, kteří jsou s panem
papežem spojeni ve výkonu kněžského úřadu. K nim je třeba se odvolat
podle Božího výroku v pochybnostech a v nesnázích se všemi záleži-
tostmi věroučnými a církevními... A v témž smyslu mluví Jeroným
v listu papežovi takto: „Toto je víra, nejblaženější papeži, které jsme se
v církvi obecné naučili a kterou jsme vždycky zastávali. A je-li v ní něco

méně obratně nebo neprozřetelně vyjádřeno, toužíme po tom, aby to bylo napraveno tebou, který máš i stolec i víru Petrovu. Jestliže pak toto naše vyznání je schváleno tvým apoštolským soudem, kdokoli mne
30 bude chtít obvinít, prokáže svou nezkušenost nebo zlomyslnost nebo dokonce, že není křestan, ale kacír'."

Domnívám se, že tento výklad ve své podstatě vyšel především z hlavy Štěpána Pálče, který se v něm snaží předně popudit papeže a kardinály proti straně, která mu odporuje, když říká: „Někteří pak z českého du-
35 chovenstva si pranic neváží papeže a sboru kardinálů a nechtějí s tím souhlasit“, totiž s tím, že papež je hlavou církve římské a kardinálové tělem a že jsou pravými a zřejmými náměstky apoštolů atd. O těchto věcech jsme již mluvili. Ale pokud jde o znevažování, tvrdím, že je třeba pranic si nevážít papeže s kardinály pro jejich lakotu, marnivost a nezákonná nařízení. Tak si totiž Spasitel pranic nevážil zmařené soli, protože
40 „k ničemu se nehodí, než aby byla od lidí pošlapána“ – Matouš 5, a ve 14. kapitole Lukášově přidává: „Ani do hnoje se nehodí.“ A Jidáše Iškariotského si vážil tak málo, že jej nazval ďáblem – Jan 6 – a synem zatracení – Jan 17. A Petra nazval satanem, když se postavil proti němu – Matouš 16.

V dalším hromadí onen doktor přemnoho lží proti naší straně. První lež je, že „chceme mít v takových věcech za soudce jedině Písmo svaté“. A tímto výrokem tvrdí, že nechceme mít za soudce ani Boha, ani apoštolů, ani svaté učitele, ani svatou církev obecnou. Tuto lež však čerpal
50 jednak z kteréśi rozmluvy, kterou jsme spolu měli – tehdy jsem ho žádal, aby prokázal své výroky z Písma – a jednak z toho, že jsme opravdu nechtěli s odpůrci souhlasit. To však ať vezme doktor na vědomí, že ani s ním ani se všemi jeho přívrženci nechceme být zajedno ve věcech víry potud, pokud je nedoloží Písmem nebo rozumem. Na zjevení, kterého
55 by se jim dostalo, aby nás přiměli smýšlet jinak než nás naučilo Písmo, věru nejsem zvědav.

Druhá lež, ze které naši stranu obviňuje, je ta, že „Písmo svaté“ vykládáme „podle svých vlastních hlav“, to jest, jak sám s jinými doktory předstírá, že vykládáme Písmo svaté podle svého bludného pojetí nebo libovůle. A tím nám vtiskuje pečeť opovážlivé domýšlivosti
60 v porozumění Písem a pečeť kacírství, ale to je lež, poněvadž s Boží pomocí nemáme v úmyslu vykládat Písmo jinak, než jak Duch svatý

vyžaduje a jak je vykládají svatí učitelé, jimž dal Duch svatý pochopení. A přál bych si, aby tento doktor se všemi svými druhy ukázal, které my Písmo špatně vykládáme. A o to podezřelejší je ze lži, že dodává „a chtějí vykládat“. Protože není-li znalcem srdcí, jak se opovazuje říci, že chceme Písmo vykládat jinak než jak máme? Ale on má na nás spaden proto, že mu nejsme po chuti a nestojíme při jeho druhu Stanislavovi, neboť oni se pokládají s doktory, svými přívrženci, za moudré v církvi. A o to jsou podezřelejší ze lži, že se neodvážili nám přičíst nedbalost o výklad svatých učitelů.

Ale svrchované lži se dopouštějí, když říkají: „Ani nepřihlížíjí k Písmu svatému, které v 17. kapitole Deuteronomia říká: Jestliže zjistíš...“ atd. V té věci at vezmou tihle doktoři na vědomí, že přihlížíme k tomuto Písmu svatému a že připouštíme, že je pravým slovem Božím, které potvrzuje náš názor. Neboť horlivý vykladač Písma Mikuláš z Lyry říká k uvedenému textu: „Názor žádného člověka, at má jeho autorita sebevětší váhu, se nesmí zastávat, obsahuje-li zřejmě nesprávnost nebo blud. A to vyplývá ze slov, která jsou v textu uvedena dříve: A on ti oznámí pravdivý rozsudek. Potom se dodává: A čemu tě naučí podle jeho zákona. Z toho plyne, že mluví-li nepravdu nebo se zřejmě odchylují od zákona Božího, nemá jich být uposlechnuto.“ Tak Lyra.

A na potvrzení toho přistupuje Hospodinovo slovo z 23. kapitoly Exodu: „Nedáš se cestou davu, aby ses dopustil zlého, ani se na soudu nepřikloníš k většině, aby ses uchýlil od pravdy.“ O tom říká opět Lyra: „V hebrejštině čteme: Nepřikloníš se k *rabím*, to jest k mistrům, nebo k velkým, abys hřešil.“ A dále: „Neboť jako se nesmíme odklonit od pravdy, protože většina soudců se od ní odklání, tak se nesmíme od ní odklonit kvůli těm, jejichž autorita na soudu má větší váhu při rozsozování.“ Tak Lyra.

Hle, tomuto vykladači v této otázce více důvěřuji než všem uvedeným doktorům. Neboť on z Písma případně vyvozuje předně, že „názor žádného člověka, at má jeho autorita sebevětší váhu“, a tak ani názor papežův, „se nesmí zastávat, obsahuje-li zřejmě nesprávnost nebo blud.“ Jsem si zcela jist, že by se Pálec se Stanislavem ze strachu před papežem a kardinály neodvážili veřejně vyznat tento svatý výrok. Za druhé vyvozuje, že zákon Boží je měřítkem, podle něhož výlučně mají jednotliví soudcové a zvláště církevní soudit. Vždyť tento zákon ukazuje pravdu,

100 která má být uznána. Proto upozorňuje, že to vyplývá ze slov: „A oni ti oznámí pravdivý rozsudek.“ A pak následuje: „A čemu tě naučí podle jeho zákona.“

Doktoři, proč se nedržíte tohoto Písma? Byli jste dotázáni a pro Boha
žádání veřejně na universitním shromáždění, abyste oznámili pravdu
podle zákona Božího, zda bula o zdvižení kříže zavazuje jako rozkaz
105 studenty z university, aby ze statků udělených Bohem přispěli papeži
proti Ladislavovi a proti jeho spojencům. A odpověděli jste, že je nechcete
poučovat ani papežovy buly soudit nebo vykládat, ale pokoutně jste
smýšleli jinak a zejména Pálče jsem slyšel říkat o člancích, které mu byly
předloženy od papežových legátů, že obsahují zřejmé bludy, které se
110 dají přímo rukou hmatat. A přece to byly články vyňaté z buly a před-
ložené od samých legátů jakožto prvních komisařů z autority samého
papeže kazatelům, aby je rozhlašovali. Proto řekl Mistr Brikcí, jak jsem
se doslechl, veřejně v koleji před mistry, že by raději chtěl zemřít než
tyto články hlásat. Ale když Páleč spolu s jinými couvl, ucouvl i Brikcí;
115 poděsil je totiž list pana krále, který měli legáti napomoc.

Za třetí vyvozuje Lyra ze zmíněného Písma Hospodinova, že „mlu-
ví-li soudcové nepravdu nebo se zřejmě odchyľují do zákona Božího,
nemá jich býti uposlechnuto“, poněvadž Bůh říká, jak jsem uvedl:
„Nedáš se cestou davu, aby ses dopustil zlého, ani se na soudu nepřiklo-
120 níš k výroku většiny, aby ses uchýlil od pravdy.“ Jak jsme se tedy měli
dát proti tomuto nejsvětějšímu přikázání Božímu cestou toho davu, který
shromáždění doktoři vedli k radnici, aby násilím zastrašili ty, nad nimiž
nemohou zvítězit Písmem nebo rozumem? Velekněží, zákoníci a fari-
zeové se neodvažovali vstoupit do radnice a obžalovat Ježíše, aby se ne-
poskvřnili. Tihle však, když zákoníci a farizeové a starší lidu byli shro-
125 mážděni, radostně vstoupili a jeden z nich jménem Páleč četl všem po-
slouchajícím: „Jestliže zjistíš“, a dále: „Kdo pak zpupně odepre poslech-
nout rozsudek soudce, takový člověk umře.“ Ten se nezalekl, že se do-
pustí bezprávného činu. Kdyby byl býval se Židy při obžalobě Krista,
130 byl by asi řekl: „Krev jeho na nás a na naše děti“, poněvadž „my máme
zákon a podle zákona našeho má umřít.“ Proto není Pilát prost viny, že
uposlechl nejvyššího velekněze s úředníky, zákoníky a staršími lidu,
neboť Bůh říká: „Nedáš se cestou davu, aby ses dopustil zlého, ani se
na soudu nepřikloníš k výroku většiny, aby ses uchýlil od pravdy.“

A k tomu Lyra: „V hebrejštině se říká: Nepřikloníš se k *rabím*, to jest k mistrům nebo k velkým, abys hřešil.“ Takoví velcí a mistři na radnici mnohé odsoudili a ustanovili, o čemž až do dnešního dne neprokázali, že to má být právem odsouzeno, jak je jim po chuti.

A podle záměru doktorů by mohli někteří vykládat uvedené Písmo po židovsku a tvrdit, že na rozkaz nejvyššího kněze Kaifáše nebo Annáše, který tehdy stál v čele na svatém místě, jež vyvolil Hospodin, a z rozhodnutí soudce Piláta byl Kristus Ježíš spravedlivě odsouzen v rozporu s oním místem z 13. kapitoly Skutků, kde apoštol Pavel říká: „Obyvatelé Jeruzaléma a knížata jeho, neznajíce ho, svým soudem splnili hlasy proroků, čtené každou sobotu. A ačkoli nenalezli na něm žádný důvod k smrti, požádali Piláta, aby ho zabili.“ A je jasné, že na odsouzení Kristově měl účast nejvyšší kněz, účast měli kněží levítského pokolení na místě, které vyvolil Hospodin, a účast měl i soudce Pilát, které všechny Kristus Ježíš nechťel poslouchat ve zlém, jakkoli poslechl Boha Otce i Piláta, když pokorně podstoupil smrt. Odsoudili tedy Krista Pána spravedlivě nejvyšší velekněz spolu s kněžími levítského pokolení, s úředníky a staršími lidu, s Pilátem a žoldnéři a také se zástupem volajícím: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“? Opravdu je k tomu pudila nikoli láska, ale nenávisť, nikoli pravda, ale lež, a svedla je neznalost Božího zákona. Proto se dopustili tak těžkého bludu.

A stejně jako papeži s kardinály se může přihodit také těmhle našim doktorům, že budou svedeni k tomu, aby odsoudili nějakou pravdu. Jestliže totiž apoštolové vyvolení Kristem, kteří přijali Ducha svatého, upadli podle blaženého Augustina a blaženého Bedy do kacířství, jak mohli papež s kardinály přijmout větší závdavky Ducha, aby se nemohli dopustit tak velikého nebo ještě horšího bludu? A není pochyby o tom, že papeže a kardinály je nutno poslouchat, pokud učí pravdě podle zákona Božího, jak praví autorita: „Oni ti oznámí pravdivý rozsudek. A učiníš, cokoli ti řeknou a čemu tě naučí podle jeho zákona.“ Jestliže však „*rabím*, to jest mistři, nebo velcí“, jak říká Lyra, at už jsou to papežové nebo kardinálové, přikážou nebo budou učit něco jiného než pravdu, i kdyby celá římská kurie byla na jejich straně, nemá je věřící poslouchat, poznal-li pravdu. Neboť Bůh praví: „Nedáš se cestou davu, aby ses dopustil zlého, ani se na soudu nepřikloníš k výroku většiny, aby ses uchýlil od pravdy.“

175 Tak si počínali Daniel, Nikodém i lotr na kříži, kteří nechtěli být, jak praví Písmo, zajedno s davem v odsudku pravdy. Nebot Daniel odsoudil ničemný výrok starších a synů Izraelských tím, že vysvobodil Zuzanu a rozsoudil starší soudce, z nichž „vyšla nepravost“ – Daniel 13. Nikodém si tak počínal v radě velekněží a farizeů, když poslali služebníky, aby přivedli Ježíše, chtějíce ho vydat na smrt a když řekli služebníkům: „Zdali i vy jste se dali svést? Zdali kdo z knížat anebo z farizeů uvěřil v něho? Jen tenhle zástup, který nezná zákon. Zlořečení jsou. Řekl jim Nikodém: Což náš zákon odsuzuje člověka, dokud jej dříve nevyslechne, co dělá?“ Požehnaný Nikodéme, tak velikou váhu jsi přiznal Božímu zákonu! Vydal jsi zákonu svědectví, že je soudcem člověka.

180 Hle, naši doktoři odsuzují ve svých výrocích jako něco nemístného, že naše strana chce mít zákon za soudce. Tento soudce soudí nejspřavedlivěji a nesoudí jinak než Bůh, soudce nejspřavedlivější. Říkáš: „Což náš zákon odsuzuje člověka, dokud jej dříve nevyslechne, co dělá?“ Jako by řekl: Nikoli, vždyť soudí spravedlivě. K tomuto soudci odkázal Kristus velekněze a farizeje, zákoníky a židy, kteří měli Kristu za hřích, že nezachovával sobotu a že Boha nazýval svým Otcem, slovy: „Ptejte se na Písma... ta vydávají svědectví o mně“ – Jan 5. Nechtěl tedy Kristus, aby Písmo rozsoudilo židy, kteří v Krista nevěřili? Jistěže chtěl. Co tedy chtějí doktoři? Aby Písmo nebylo soudcem. Chtějí, aby se věřilo jim; cokoli odsoudí, aby bylo odsouzeno, a cokoli schválí, aby bylo schváleno. Toho se totiž dožadovali a to vymáhali na radnici. Proto sháněli podpisy mistrů, kteří se stavěli na odpor. Ale rada farizeů, zákoníků a velekněží byla zmařena, poněvadž věrní se jim postavili na odpor a nechtěli souhlasit, neuslyší-li důkaz ze zákona, který zahrnuje všechnu pravdu hodnou víry. Kdyby ten byli velekněží a farizeové, kněží i starší lidu znali, nebyli by Krista odsoudili. Ale oni ho odsoudili a dopustili se rouhání. Učenější než oni byl lotr, který na kříži vydal svědectví Kristu, řka: „Tento nic zlého neučinil“ – Lukáš 23.

200 A pokud jde o hlavní, jak myslím, záměr doktorů, podle něhož usilují o to, aby byl papež soudcem ve všech přích a aby ten, kdo ho neposlechne, musel zemřít tělesnou smrtí, měli by se doktoři stydět za svou opičí a hrůznou podobnost s farizeji, zvláště když Kristus, Pán a velekněz obou zákonů, nechtěl ani světsky soudit ani neposlušného odsoudit k tělesné smrti. Neboť k první věci řekl v 12. kapitole Lukášově: „Člo-

věče, kdo mne ustanovil soudcem anebo děličem nad vámi?“ A k druhé věci řekl cizoložníci, o níž farizeové tvrdili, že je hodna smrti: „Ani já tebe nesoudím. Jdi a více nehřeš!“ – Jan 8.

Ale protože by doktoři snad mohli namítnout: To se netýká věci, poněvadž zákon říká: „Kdo pak zpupně odepře poslechnout rozkaz kněze“, nuže uvedu případ ve vši formě. Neboť v 18. kapitole Matoušově říká Kristus: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Poslechne-li tě, získal jsi svého bratra. Jestliže však neposlechne, vezmi sebou jednoho nebo dva, aby každé slovo bylo dosvědčeno ústy dvou nebo tří svědků. Neposlechne-li je, pověz církvi. Jestliže však neposlechne ani církev, budiž ti jako pohan a publikán.“ Hle, komu to řekl svrchovaný Pán zákona a velekněz? Zajisté Petrovi, který po něm měl být římským veleknězem, aby bloudícího sám laskavě napomenul, neposlušného před svědky usvědčil, a toho, kdo by setrval v neposlušnosti, ohlásil církvi, to jest mnohým, a zatvzeleného, jenž by neposlechl církev, aby netrestal tělesnou smrtí, ale aby se mu vyhýbal jako publikánu a pohanu. Jak to tedy vypadá s tímto důkazem z podobnosti: Ve Starém zákoně měl být neposlušný zabít; tedy také v zákoně milosti? Tak se dali oklamat učedníci Kristovi tímto chytráckým důkazem z podobnosti. Když chtěli po způsobu proroka Eliáše zahubit ohněm s nebe Samaritány, kteří nechtěli přijmout Krista, a když řekli: „Pane, chceš, abychom řekli, ať oheň sestoupí s nebe a spálí je?“, pokáral je nejhlavnější velekněz a nejlepší Mistr, neboť následuje: „Ale obrátiv se, pokáral je slovy: Nevíte, jakého jste ducha? Syn zajisté člověka nepřišel zatracovat“, to jest usmrcovat, „duše“, to jest lidí, „nýbrž spasit“, to jest uzdravit – Lukáš 9.

K tomuto laskavému evangeliu doktoři nepřihlédli, a proto připojili k svým výrokům tento krvelačný dodatek: „Kdyby se našel v Čechách někdo z duchovenstva, kdo by se postavil proti všem těmto nařízením nebo proti některému z nich... , takový má být podroben církevnímu trestu. Kdyby se však nechtěl polepšit, budiž vydán světskému soudu!“ V tom zcela jistě následují velekněze, zákoníky a farizeje, kteří se slovy „My nemáme práva někoho zabít“, vydali světskému soudu Krista, který je nechtěl ve všem poslechnout. Zda nejsou vrahy? Věřu jsou, a to horšími než Pilát. To dosvědčuje Spasitel, když říká Pilátovi v 19. kapitole Janově: „Kdo mne tobě vydal, má větší hřích.“ Oni to jsou, jimž

řekl Petr v 3. kapitole Skutků: „Vy jste se odřekli muže svatého a spravedlivého, a vyžádali jste si milost pro vraha. Avšak dárce života jste zabili.“

245

Jinde dodávají doktoři toto: „Je pak známo, že pro kteréhokoli věřícího je církev římská místem, které vyvolil Hospodin, kam Hospodin umístil vládu celé církve, a v němž nejvyšší kněz, který na tom místě stojí v čele, je papež, pravý a zřejmý nástupce Petřův, a kardinálové, kněží levítského pokolení.“ V tomto výroku hromadí doktoři mnoho věcí, které neprokazují. Kdy totiž chtějí prokázat, že je známo kterémukoli věřícímu vše, co uložili do téhle své mazanice, a zejména, že papež je pravým nástupcem Petrovým a kardinálové kněžími levítského pokolení, když přece mnozí věřící žijí bez rozpaků, ačkoli nic nevědí o Římu, o papeži, o kardinálech? Ale snad nazývají tito doktoři církví římskou ono místo, o němž Spasitel prorokoval v 24. kapitole Matoušově slovy: „Když užijete ohavnost zpuštění stojící na místě svatém. Kdo čteš, rozuměj.“ Anebo nazývají doktoři církví římskou místo, to jest basiliku svatého Petra, nebo apoštolskou důstojnost? Neboť v tomto dvojím smyslu lze zde chápat místo, na němž Pán umístil vládu celé církve, poněvadž chtěl, aby především tam vytrpěli smrt apoštolové Petr a Pavel, kteří jsou podle žalmisty „postaveni za duchovní knížata nad celou zemí“ a v nichž se po Kristu především soustřeďuje duchovní vláda církve. A v této církvi nikoli tenhle papež, ale Kristus je nejvyšším knězem, který stojí v čele tomu místu, to jest basilice nebo apoštolské důstojnosti, a spravuje církev, svou nevěstu. Spatřujeme-li však na papeži život, který je v rozporu s Kristem pro pýchu, lakotu, neochotu trpět, ctižádost, pro okázalé vynášení moci a nadřazování vlastního zákona nad zákon Kristův, pak vidíme „ohavnost zpuštění“ Kristových ctností „stát na místě svatém, kde státi nemá“, jak říká Kristus v 13. kapitole Markově.

270

Proto kdyby věřící duše srovnávaly duchovní stav církve tehdy a nyní, jak v ní stál kdysi v čele jeden hospodář, který vlídně zval a přijímal, pásl a na svých prsou choval, bránil a léčil všechny ve svém domě; nyní by však zjistily, že v čele téhož domu stojí člověk zcela opačných vlastností, nebylo by divu, kdyby se přemnoží cítili zcela opuštění. Jako na příklad pocestný, který býval hostem u hospodáře proslulé štědrosti, zbožnosti, přístupnosti a vůbec ctnostného života – a potom by našel

275

obludnou šelmu, která tyranizuje hosty hladem, lstí, krutostí, nadutostí a věrolomností, tento pocestný, kdyby vešel do domu a uviděl, že takový člověk sedí na stolici kdysi laskavého hospodáře, sotva by uvěřil svým očím, propadl by zmatku a cítil se zcela opuštěn. Tak můžeme rozumět „ohavnosti zpuštění“ podle onoho slova z 11. kapitoly Zachariášovy: „Vezmi si ještě náradí pastýře bláznivého. Neboť aj, já vzbudím pastýře v zemi, který nenavštíví opuštěné, nebude hledat rozptýlené, a neuzdraví potřené a to, co stojí, nevykrmí, ale maso tučných bude jíst a kopyta jejich poláme. Pastýři a modlo, opouštějící stádo!“ Bude-li se tedy tento popis modly a opuštění stáda hodit na papeže, jak se bude moci v budoucnu ověřit pravdivost výroku doktorů o kterémkoli papeži, že je nejvyšší kněz, pravý a zřejmý nástupce Petřův, který stojí v čele církve, nevěsty Kristovy? Vždyť nenásleduje: On je modlou opouštějící stádo; je tedy nejvyšším knězem, pravým a zřejmým nástupcem Petrovým. Právě tak nenásleduje: On je živý Kristus; je tedy pravý a zřejmý Kristus, poněvadž pravý Kristus říká v 24. kapitole Matoušově: „Řekne-li vám tehdy někdo: Aj, zde je Kristus, anebo tam je, nevěřte. Neboť povstanou živí Kristové a živí proroci.“ Věřící se tedy mají mít na pozoru, aby z pochlebenství nenazývali živého Krista nejsvětějším a modlu nejvyšším knězem a pravým nástupcem apoštola Petra. Vždyť když takto nazývali nejsvětějším otcem a nejvyšším knězem stojícím v čele římské církve Anežku, která porodila, opravdu se dali oklamat.

A teď k výroku blaženého Jeronýma „Toto je víra, nejblaženější papeži“, který je uveden v 24. oddíle, v 1. kvestii, připomínám, že promluvil na základě mínění, vyvozeného z apoštolských skutků papeže Damase, tak jak napsal blaženému Augustinovi v dopisech: „Pánu vpravdě svatému a nejblaženějšímu papeži Augustinovi“. Tak jako svatí mluví o představených na základě obecného mínění, když vidí, že se uchylují od šlépějí Kristových, a říkají, že jsou hodni zavržení nebo že jsou údy ďáblůvými. Avšak běda těm, kteří vidí na papeži skutky, které jsou v přímém rozporu s Kristem, a nazývají ho nejsvětějším otcem. Neboť v 5. kapitole Izaiášově se říká: „Běda vám, kteří říkáte zlému dobré.“ Takoví totiž podvádějí svým živým pochlebenstvím i sebe i jeho. Neboť v 3. kapitole Izaiášově se praví: „Lide můj, kteří tě nazývají blaženým, tě klamou, a cestu tvých kroků rozptylují. Hospodin je připraven soudit!“ Kdyby totiž učení v zákoně měli odvahu říci papeži a kardinálům pravdu

315 a nelichotili jim ze strachu nebo v naději na povýšení k obročím, snad
by je jednou přiměli k sebepoznání a k tomu, že by nedovolili, aby byli
uctíváni jako bohové. Ale poněvadž v tom hřeší obě strany, jedna tím,
že se pokrytecky raduje z udílených poct a svatořečení, a druhá tím, že
lživě podkuřuje pochlebenstvím, proto budou obě strany nutně svrženy.
320 Neboť v 9. kapitole říká Izaiáš: „A ti, kteří blahořečí tento lid, svádějící
jej, i ti, kteří sebe blahořečí, budou svrženi.“ A kdo to jsou, ukazuje
prorok bezprostředně před tím slovy: „Hospodin odetne od Izraele
hlavu i ocas křivící se i krotící v jediný den. Dlouhověký a ctihodný
člověk, ten je hlava, a prorok, který učí lži, ten je ocas.“ Hle, sám
325 prorok vysvětluje, co je hlava a co ocas. Ať tedy vezme, kdo chce, na
vědomí, kdo je tu zván ctihodný otec a dlouhověký, jehož nazývají
hlavou, a pravděpodobně bude třeba říci, že každý papež od prvního až
do posledního, který žije v rozporu s Kristem, jehož nazývali nebo
budou nazývat hlavou a nejsvětějším otcem, jest oním ctihodným a dlou-
330 hověkým člověkem, poněvadž díky posloupnosti před dlouhou dobou
začal být takovým. Ocas pak, který pochlebenstvím nebo vymyšleným
výkladem nebo výmluvou přikrývá skutky tohoto dlouhověkého otce,
a protokol, který učí lži, znamená učené duchovenstvo, které učí, že papež
není ani Bůh ani člověk, ale bůh přidružený, nebo bůh pozemský, duchov-
335 venstvo, které učí, že papež mně může dát zcizenou věc a nic se mi ne-
stane, že papež může bezdůvodně sesadit kteréhokoli biskupa, že může
komukoli udílet úlevy bez ohledu na Apoštola, na přísahu, na slib a na
přirozené právo a že nikdo se nesmí osmělit mu říci: „Proč to děláš“?
protože on sám má právo říci: „To je mé přání a to je i příkaz; buď
340 důvodem vůle“, a tak nemůže hřešit a nemůže se dopustit svatokupectví,
když mu všechno patří a může si s tím dělat, co se mu zlíbí; může také
rozkazovat andělům a přivádět kohokoli z lidí ke spáse nebo k ztracení.
A nadto ještě si může zkrivit k povolnosti jak papeže tak i poddaný lid,
ano i ty, kteří před ním jako před ctihodnou hlavou světáckým patolí-
345 zalstvím křiví kolena. Neboť papeže, lid i sami sebe svádějí na scestí,
když rozsévají takové lži. A o nich nejspíše řekl Kristus v 24. kapitole
Matoušově: „Povstanou lživí Kristové a lživí proroci a budou činit divy
veliké a zázraky, aby svedli k bludu, možno-li, i vyvolené.“

350 Vratme se však k stanovisku blaženého Jeronýma, o němž jsme řekli,
že mluvil k onomu papeži na základě mínění vyvozeného z dobrých

skutků. Není však známo, zda se dostalo Jeronýmovi zjevení o předurčenosti tohoto papeže a o spravedlnosti jeho skutků. Za druhé se říká, že blažený Jeroným tak mluví k papeži, jsa ujištěn o víře, kterou popsal, poněvadž do onoho listu výslovně zapsal obsah Písma a církevních vyznání, jak může být patrné každému, kdo si ten list bude chtít přečíst. A proto řekl: „Toto je víra, které jsme se v církvi obecné naučili a kterou jsme vždycky zastávali.“ A je jasné, jak musíme rozumět podmiňovacímu způsobu Jeronýmovy věty, že je-li jeho vyznání schváleno soudem onoho papeže, bude kacířem každý, kdo by je chtěl vyvracet. Na základě obecného mínění totiž – nebo ze zjevení nebo z jistoty víry, kterou vyložil – řekl a prohlásil, že onen papež nepotvrdil nic než pravdu ani neopravil to, co církev dlouho před tím správně zastávala. Ale jenom blázen by věřil, že tento závěr lze vztáhnout na kteréhokoli římského velekněze, poněvadž je jisté, že mnozí z nich schválili bludy a kacířstva, protože sami byli kacíři.

Proto v 23. distinkci, v kapitole *In nomine Domini* čteme znění dekretu, v němž si papež stěžuje, že „hojnými nárazy svatokupeckého kacířství“ byla stolice papežská častěji zmítána. Proto chtěje opatřit lék pro budoucí čas rozhodl, aby po smrti papežově kardinálové, řeholníci, duchovní i laikové se sešli k volbě jednoho vhodného papeže ze správného sboru té či oné církve, podle toho, kde by byla vhodnější osoba, a to vždy bez újmy výsady císaře Jindřicha, podle níž má být při volbě přítomen se svými dědici. Zvolený pak bude mít jako pravý papež již před svým vysvěcením podle příkladu blaženého Řehoře moc rozhodovat o církevních statcích a dát do klatby jako nejhoršího antikrista každého, kdo by tomuto nařízení odporoval. K tomu říká *Glosa ordinaria*, že „se zde skrytě naráží na to, o čem lze číst v kronikách, jak Benedikt, který nastoupil po Štěpánovi, byl vypuzen z velekněžství, a Jan, biskup soluňský, se stal papežem pomocí peněz a dostal jméno Silvestr. Avšak ten byl svržen a znovu byl povolán Benedikt. A ten byl opět vypuzen a papežství bylo dáno Janovi, arciknězi u Latinské brány, který dostal jméno Řehoř. Ten zase byl svržen císařem Jindřichem a odvečen za hory – a toto všechno se odehrálo v jednom roce. A proto byla dána Jindřichovi ona výsada.“ Tak glosa Dekretu.

1. A jak lze vyčíst z kronik Martinovy, Chesterského a Radulfovy, „léta Páně 420 vládl v Římě papež Bonifác, a když byl proti němu usta-

noven Eulalius a církev se proto rozdvojila, na rozkaz Honoria Augusta oba odešli z města. A když byl takto Eulalius zavržen, byl na rozkaz Augustův opět dosazen na apoštolskou stoliči Bonifác, který byl už dříve ustanoven.

2. Léta Páně 493 byl proti papeži Symmachovi zápasem stran ustanoven Vavřinec.

3. Léta Páně 768, když byl rozkolný papež Konstantin zbaven zraku, byl ustanoven za papeže Štěpán. Ten shromáždil v Římě synod a znovu vysvětil ty, kdo byli vysvěceni od rozkolného Konstantina.

4. Léta Páně 853 se proti papeži Benediktovi násilím zmocnil vlády Anastasius.

5. Léta Páně 907 vládl papež Lev, proti němuž povstal Kryštof.

6. Léta Páně 968 byl svolán synod biskupů z celé Itálie a papež Jan byl očerněn z hanebných zločinů, a když se zdráhal přijít, aby se ospravedlnil, byl ustanoven jednomyslnou volbou a se souhlasem císařovým za papeže Lev, dosud pouhý laik. A tak Lev vykonával svěcení a jiné apoštolské výsady. A za nedlouho Římané, zradivše císaře, přijali za papeže Jana. Ten pak svolav synod, sesadil Lva a všechna jeho rozhodnutí prohlásil za neplatná. Ale Lev prohlásil, že tento synod nemá práva být nazýván synodem, ale nevěstincem hovějícím cizoložníkům. Všem tedy, kdo z jeho rozhodnutí byli odsouzeni, bylo přikázáno, aby předložili doklad o svém potrestání na listině s tímto prohlášením: „Můj otec nic neměl a nic mi nedal“, a tak sesazení zůstali v těch hodnostech, které měli dříve ještě, než je Lev vysvětil. Tenhle papež Jan oddávaje se rozkoši s čísi manželkou, byl při souloži zasažen ďáblem a zemřel bez posledního pomazání.

7. Stalo se, že Římané proti přísaze, kterou se zavázali císaři, to jest že nikdy nebudou volit papeže bez jeho souhlasu a bez souhlasu jeho syna Oty, ustanovili za papeže Benedikta. Avšak císař oblehl Řím a tak těžce sevřel Římany, že slíbili opět přijmout Lva za papeže. A tak byl Benedikt zamítnut.

8. Léta Páně 1045 Benedikt, který se svatokupecky zmocnil papežství, dal, poněvadž byl nevzdělaný, vysvětit druhého papeže, totiž Silvestra, aby s ním střídavě vykonával církevní úkony; když se to mnohým nezamlouvalo, byl nad to uveden v úřad třetí – Řehoř, aby sám oba nahradil.

9. Léta Páně 1046, když v Římě mezi sebou zápasili o papežství jeden proti dvěma a dva proti jednomu, král Jindřich proti nim přitrl do Říma a po jejich sesazení vládl Klement. Od něho přijal král Jindřich požehnání na císařství, když se Římané přísahou zavázali, že bez jeho souhlasu nikdy nebudou volit papeže.“

Tehdy totiž byl uplatněn zákon z 2. kapitoly 3. knihy Královské, že po příkladu Šalomounově má král za určitých okolností sesadit velekněze. Tehdy také přijal král od něho pokorně požehnání a hned potom došlo ke stvrzení, bez něhož se nikdo nemůže stát císařem. Ale bylo to nutné podle Božího zákona? Víme, že před zřízením sboru kardinálů byl papež volen římským lidem.

10. „Léta Páně 1068, když se v Římě ucházeli dva o papežství, byl z nich přijat za papeže Alexandr, když se očistil ze svatokupectví a prokázal svou nevinu, Cadalus, biskup parmský, byl zavržen. Tak vzniklo rčení:

Pokud byl Cadalus v Parmě, zvonily v Parmě vždy zbraně.

Když pak Cadalus pad', zpečetěn Parmy byl pád.

11. Léta Páně 1083 Jindřich zdolal město Řím a ustanovil Wiberta na apoštolský stolec. Hildebrand však odešel do Beneventa, kde žil až do své smrti.

12. Léta Páně 1087 stal se papežem proti Klementovi Desiderius, zvaný též Viktor.

13. Léta Páně 1091 byli prý dva, kteří se nazývali římskými veleknězi. Ti byli ve vzájemném sváru, do něhož strhli i rozštěpenou církev Boží: Urban, který byl dříve biskupem v Ostii, a Klement, známý jako Wibert, arcibiskup raveneský...

14. Léta Páně 1130 za vlády papeže Inocence byl násilně dosazen Petr, syn Lvův, a byl nazýván Anaklét. Inocenc odešel do Francie. Proto se říká:

Řím ač Petrovi patří, má Řehoř celičský svět.

15. Léta Páně 1159 vládl papež Alexandr. Proti němu se vetřel v úřad Oktavián, ale zemřel v rozkolu a tak i Guido z Cremy. Ale Jan, který se vetřel, byl smírně přijat.“

Tak v každém století od dob církevního obdarování došlo k ostudným sporům mezi papeži.

A za našich časů začala roztržka mezi Urbanem VI., který sídlil v Římě, a Robertem ze Ženevy, který měl sídlo v Avignoně, a roztržka

trvala dál mezi nástupci až do léta Páně 1409. V tomto roce na koncilu
460 v Pise, když byli oba jako kacíři odsouzeni, totiž Řehoř a Benedikt,
zvolen papežem Alexandr z řádu menších bratří a po jeho smrti zůstali
tři soupeři: papež Jan XXIII., Řehoř na Sicílii a Benedikt ve Španělsku.
Kde však má tento ďábelský spor svůj původ a hybnou příčinu, může
i slepý nahmatat: v obdarování. A proto napsal blažený Jeroným v živo-
465 topisech otců: „Čím více církvi přibývalo statků, tím více ubývalo
ctností.“ A odtud vyplývá pravděpodobnost příběhu, který vypravuje
Chesterský ve 4. knize, jak v době církevního obdarování bylo slyšet
z oblohy andělský hlas, že „dnes byl vlit jed do svaté církve Boží“.
Ať tomu bylo jakkoli, je to pravda, ať už to byl hlas dobrého anděla nebo
470 ďábla, poněvadž je jisté, že ďáblové, i když se radují ze spáchaného zla,
musí sloužit Bohu a být hlasateli pravdy. A Bůh vhodně ohlašuje lidu
prostřednictvím mamony nepravosti hrozící nebezpečí. Z toho se může
věřící domyslit, zda ten, kdo je nazýván papežem, je proto také nejvyšším
veleknězem církve a nejblaženějším otcem a zda je ve víře nade všechny
475 ctitele Kristovy nejučenějším a hlavou svaté Boží církve obecné.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ

Jako zásadní věc, podle níž zmínění doktoři věří, že všechny jejich výroky budou nutně či pravdivě vyplývat, uvádějí dále, že „nižší mají poslouchat apoštolskou stolicí církve římské a představené ve všem všudy, kde se nezapovídá čiré dobro nebo nepřikazuje čiré zlo, ale něco uprostřed mezi oběma, co může být podle způsobu, místa, času nebo osoby i dobré i zlé podle výroku Spasitelova v 23. kapitole Matoušově: Všecko, cokoli vám řeknou, zachovávejte a číňte.“ A dodávají: „A podle Bernarda v listě mnichu Adamovi, který začíná: Kdybys zůstával v lásce atd.; zákon poslušnosti byl jakoby vydán při stromu vědění dobrého i zlého, který byl uprostřed ráje. Vskutku v těchto věcech není dovoleno, abychom své mínění vnucovali názoru učitelů a v těchto věcech vůbec nesmíme pohrdat ani příkazem ani zákazem představených.“ A dodávají: „Někteří však z duchovenstva v Českém království nechtějí s tím souhlasit a usilují seč jsou navádět věřící lid k neposlušnosti vůči představeným a k neúctě proti papežské, biskupské, kněžské a duchovenské důstojnosti a neberou v úvahu ono slovo Augustinovo z jeho 86. kázání, v němž říká toto: Kdyby ses postil a dnem i nocí modlil, kdybys byl v žíni nebo v popelu, kdybys nic jiného nedělal, než co je ti přikázáno v zákoně, a sám sobě by ses zdál moudrým, avšak otce bys nebyl poslušen (rozuměj nikoli tělesného otce, ale duchovního), všechny ctnosti jsi ztratil. Poslušnost tedy má větší cenu než všechny ostatní mravní ctnosti. Tak on.“

Spojením uvedených výroků směřují doktoři dohromady pravdu se lží, pochlebenstvím a zastrahováním. Tyto tři věci jsou obsaženy ve slovech: „Někteří však z duchovenstva“, tím míní naši stranu, „nechtějí s tím souhlasit a usilují seč jsou navádět věřící lid k neposlušnosti“.

Hle, jaká to podlá lež, v níž naznačují, že my jsme svůdci lidu, když přece naše strana nemá v úmyslu svádět lid od pravé poslušnosti, ale aby byl lid jeden, svorně spravovaný zákonem Kristovým. Za druhé je záměrem naší strany, aby antikristovská ustanovení neohluchovala lid nebo jej neodddělovala od Krista, nýbrž aby poctivě vládl zákon Kristův spolu se zvykem lidu, schvalovaným zákonem Páně. Za třetí je záměrem naší strany, aby duchovenstvo žilo poctivě podle evangelia Ježíše Krista a zavrhló okázalou nádheru, lakotu a zhýralost. A za čtvrté žádá a hlásá naše strana, aby církev bojující sestávala poctivě ze složek, které ustanovil Hospodin, to jest z kněží Kristových, kteří zachovávají jeho zákon v čistotě, ze světských pánů, kteří donucují zachovávat nařízení Kristovo, a z obecného lidu, který oběma těmto složkám slouží podle zákona Kristova. Nechtě tedy odpustí doktoři tuto křivdu naší straně! Avšak pochlebování, které prokazují představeným, a strach, kterým zastrašují naši stranu, jsou obsaženy ve slovech: „Usilují navádět věřící lid k neposlušnosti vůči představeným a k neúctě proti papežské, biskupské, kněžské a duchovenské důstojnosti“. Buď pozhnán Kristus Ježíš za to, že se neodvážili uvést nebo zapomněli na nás svalit pomluvu, že neposloucháme Ježíše Krista. Jemu sloužit znamená kralovat a poslušnost vůči němu má váhu tak rozhodující, že je bezcenné poslouchat kohokoli, pokud to není v souladu s poslušností Bohu našemu.

Pro onen výrok doktorů: „Apoštolskou stolicí církve římské a představené mají nižší ve všem poslouchat“ atd., je třeba, abych promluvil o poslušnosti.

Musíme si uvědomit, že poslušnost lze předně chápat ve smyslu analogickém nebo velmi obecném jako povolnost kteréhokoli stvoření vůči božské vůli, již jsou všechna stvoření poslušna buď bez odporu, jako poslouchá kámen, když padá nebo směřuje dolů, jako oheň, když vystupuje vzhůru, a jako slunce, když svítí. A v tomto smyslu to platí i o jiných stvořeních. Anebo poslouchá s odporem, jako ďábel nebo člověk zavržený, který musí poslušně snášet to, co je na něho vloženo. A tímto způsobem mluví svatí, když říkají, že všechno poslouchá svého Stvořitele, jenom hříšný člověk neposlouchá, to jest není poslušen Stvořitelova rozkazu, aniž se tomu jeho vlastní vůle vzpírá. Ale pak definují někteří poslušnost, pokud je činem této ctnosti nebo ctností samou, takto: Poslušnost znamená podrobit vlastní vůli rozhodnutí vyššího,

jde-li o věci dovolené a čestné, anebo je poslušnost stav, v němž konáme dobrovolně příkaz vyššího, jde-li o věci dovolené a čestné. A první výměr vyplývá, hledíme-li k činu, druhý však, hledíme-li ke stavu. A z těchto výměrů následuje, že to není poslušnost, jde-li o věci nedovolené. A tak v poslušnosti je obsaženo dobré, jako je v neposlušnosti obsaženo zlé. Avšak mně se zdá, že první výměr chybí v tom, že poslušnost je daleko obecnější než podrobenost, ježto ona přísluší Bohu, avšak podrobenost nikoli. Bůh totiž poslechl lidského hlasu, neboť v 10. kapitole Jozue se praví: „Nebylo dne takového prve ani potom, jako když poslechl Hospodin hlasu člověka, neboť bojoval za Izraele.“ A přece Bůh jako Trojice nebyl podroben nebo poddán člověku, jako by byl menší než on. A ne každá poslušnost se děje podle vůle vyššího, když Kristus, jak čteme v 2. kapitole Lukášově, „byl poddán“ svým rodičům. 65 70 75

A je jisté, že jako „mezi ostatními, kdo se zrodili z ženy, nepovstal větší nad Jana Křtitele“, tak byl Kristus neskonale větší než Josef a Marie. Když tedy Kristus neučinil nic, leč to, co měl, je odtud patrné, že větší má být menšímu poddán, neboli má ho poslouchat, neboť čemukoli učí studnice náboženství, toho se máme držet jako východiska. Proto Kristus, který měl dvojí přirozenost, byl v dvojím smyslu poslušen, neboť poslechl Boha Otce ve všem, jako menší otce podle lidství. Sám totiž řekl: „Otec větší jest nežli já“ – Jan 14. Za druhé poslechl rodičů, jak už bylo řečeno, kteří byli menší než on, a byl poslušen i jiných lidí, že snesl dobrovolně od nich umučení. A je poslušen pravých a svatých křesťanů, doplňuje jejich nedostatky a splňuje jejich vůli. Zřejmě tedy nenásleduje závěr: Ten poslouchá onoho, je tedy menší než on. Podobně nenásleduje: Ten slouží onomu, je tedy menší než on. Neboť Kristus poslechl druhého člověka a posloužil mu. Proto říká v 43. kapitole Izaiášově: „Sloužit jsi mne přiměl hříchy svými a obtížils mne nepravostmi svými. Já, já sám shlazuji přestoupení tvá pro sebe a na hříchy tvé nevzpomenu. Přiveď mi je k paměti a sudme se spolu.“ A v 20. kapitole Matoušově říká: „Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, ale aby sloužil“. A oněm říká Apoštol v 2. kapitole Filipenským: „Kristus samého sebe zmařil, přijav tvárnost služebníka.“ A v 13. kapitole Janově: „Vzav roucho, přepásal se, potom nalil vodu do umyvadla a začal umývat nohy učedníků.“ 80 85 90 95

Proto on sám je nikoli vylhaně, ale vpravdě biskupem, sluhou Božích

sluhů, a to netoliko římským, nýbrž vůbec všech církví. On sám je biskupem pražským. Avšak jako je sluhou nebo služebníkem nikoli pod nátlakem občanským, poněvadž život žitý pòd nátlakem nebyl s ním v souladu, tak je biskupem duší, nikoli světských pokladů neboli majetku, poněvadž sám jako biskup jen jednou „seděl na oslátku mladém, chudý“ – a krotký, jak dosvědčuje Zachariáš v 9. kapitole. A v 8. kapitole Matoušově říká: „Lišky mají doupata a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil.“ Proč to? Důvod udává Apoštol v 8. kapitole 2. listu Korintským slovy: „Neboť znáte milost Pána našeho Ježíše Krista, že pro nás se stal chudý ..., abychom jeho chudobou zbohatli.“

Vzhledem k tomu, co už bylo řečeno, je druhý výměr také vadný, poněvadž říká, že poslušnost je stav, v němž dobrovolně konáme příkaz vyššího. Neboť ne každá poslušnost jest poslušností vůči vyššímu, jehož posloucháme, nebo vůči příkazu. Vždyť, jak bylo řečeno, někdy je poslušností vůči nižšímu. A je také poslušnost vůči radě, jako když člověk je poslušen Božích rad, které není povinen zachovávat pod trestem smrtelného hříchu. Je také poslušnost vůči prosbě, jako poslechl Bůh prosbu Jozuovu a rozkázal slunci, aby se zastavilo nad Gabaonem a nepospíchalo k západu – Jozue 10. kapitola. Proto říká Jeroným v 113. listě: „Vidíme, že Bůh nejednou poslouchá modlitby svatých.“ A z toho vyplývá, že poslušnost je někdy splněním příkazu, jindy rady a jindy prosby, která není ani příkazem ani radou. A někdy je splněním přemlouvání, jako ďábel přemlouval Krista – Matouš 4, aby s ním šel „do svatého města“ a „na horu velmi vysokou“. A Kristus ve vši cti k tomu přivolił a jeho vůli splnil. A tak podle tohoto rozlišení mělo by se říci, že poslouchat znamená opravdu splnit vůli druhého. Proto poslušnost vždycky vyjadřuje vzájemný vztah jednoho ke druhému. Tak tomu arci není u ostatních ctností, jak je patrné na zdrženlivosti a střídmosti.

Z toho usuzujeme, že poslušnost právě tak jako pokora je trojí: Poslušnost větššího k menšímu – ta je největší. Poslušnost rovného k rovnému – ta je prostřední. Poslušnost menšího k větššímu – ta je nejnižší a na tu se hodí onen prvý výměr: Poslušnost znamená podrobit vlastní vůli rozhodnutí vyššího, jde-li o věci dovolené a čestné. A může být také takto definována: Poslušnost je čin vůle rozumného tvora, kterým se dobrovolně a uvážlivě podrobuje svému představenému. A v této

poslušnosti je obsaženo dobré, tak jako v neposlušnosti je obsaženo zlé. Oboje zajisté vyjadřuje podrobenost rozumného stvoření. A potom vyjadřuje základ jednání, snášení, mlčení nebo něčeho jiného toho druhu, jehož se příkaz týká.

135

Proto tak jako každý hřích je neposlušností nebo ji doprovází – každý ctnostný člověk totiž poslouchá Boha –, tak je každý hříšník neposlušný. Poslušnost pak spočívá v rozumu a ve vůli, v rozumu, který rozeznává, v čem je třeba poslouchat, a ve vůli, která souhlasí s tím, kdo přikazuje.

140

Ale její výsledky se projevují ostatními silami a navenek účinem. A v Písmu se dočítáme i o poslušnosti dobré i o poslušnosti zlé. O dobré je to zřejmé. O zlé je řečeno v 3. kapitole Genese Adamovi: „Že jsi poslechl hlasu své ženy více než mého ... zlořečená země pro tvé dílo ...“, a v 15. kapitole Matoušově: „Proč vy přestupujete přikázání Boží pro svá ustanovení?“, a v 5. kapitole Skutků: „Více sluší poslouchati Boha než lidi.“ Proto kdykoli posloucháme člověka více než Boha, jako poslechl Adam Evu, vždycky je to poslušnost zlá. Neboť každý, kdo poslouchá zle, je neposlušný Boha. A tak se může stát, že týž člověk je poslušný i neposlušný, máme-li na mysli různost rozkazujících nebo rozkazů. A nenásleduje: Sokrates je neposlušný, tedy Sokrates není poslušný; – nýbrž následuje: Sokrates není poslušný toho, jehož je neposlušný nebo jehož rozkazů je neposlušný. A je jasné, že poslechnout v lidských vztazích znamená splnit vůli rozkazujícího, a to splnit dobře, jako když člověk nebo duch stvořený ve stavu milosti plní vůli toho, kdo přikazuje něco zákonného, anebo splnit zle, jako když člověk ve stavu zločinnosti plní vůli toho, kdo mu dává určitý rozkaz, jako na příklad ten, kdo se oddává zhýralosti, postí se na rozkaz, anebo za druhé, plní-li zlý rozkaz proti Bohu.

150

155

160

Z toho vyplývá, že je nemožné, aby rozumný tvor byl mravně ctnostný, není-li poslušen svého Boha. Dále je třeba vědět, že podle svatého Tomáše v 2. díle 2. části, v kvestii 104, v kapitole 5. je poslušnost trojí, to jest: dostačující, dokonalá a nerozvážná. Dostačující poslušnost je ona poslušnost, která poslouchá jen v těch přídadech, v nichž je vázána právem přirozeným a ustanoveným a nevybočuje ze svých mezí. Dostačující poslušnost je ta, podle níž člověk poslouchá v těch věcech, k nimž je výslovně zavázán. Příklady pak jsou patrné z Písma svatého, neboť děti jsou povinné poslouchat rodiče podle Apčstolova slova v 3. kapitole

165

170

Kolosenským: „Děti, poslouchejte své rodiče ve všem“, čemuž se rozumí pouze v těch věcech, které patří ke kázni života a k domácím starostem, jak říká Tomáš výše. Podobně jsou služebníci povinni poslouchat své pány podle Apoštolova slova: „Buďte poslušni ve všem tělesným pánům“, a podle slova z 1. listu Petrova 2. kapitoly: „Služebníci buďte poddáni ve vši bázni pánům, nejen dobrým a vlídným, ale i tvrdým“, čemuž je třeba rozumět pouze v těch věcech, které patří k zákonnému vykonávání služebných prací, jak říká Tomáš shora. Manželky jsou povinny poslouchat své manžely podle shora zmíněného slova Apoštolova i Petrova: „Ženy, poddány buďte svým mužům v Pánu“, čemuž je třeba rozumět pouze v těch věcech, které patří k vnějšímu dovolenému způsobu manželského života. Podobně jsou všichni křesťané, každý jednotlivě na svém společenském stupni, povinni poslouchat světské vrchnosti podle Apoštolova slova v 3. kapitole Titovi: „Napomínej je, ať jsou poddáni knížatům a vrchnostem“, a v 13. kapitole Římanům: „Každá duše vrchnostem vyšším poddána buď“ atd. Zde Apoštol dokazuje, že každý člověk má poslouchat vyšší jak ve věcech světských, tak i duchovních, poněvadž jsou Boží služebníci zřízení dobrým k ochraně, k očistě i k prospěchu, ale zlým k napravování, k trestání a k pomstě, „poněvadž není vrchnosti, která by nebyla od Boha, a kdo se protiví vrchnosti, protiví se Božímu zřízení“. S tím se shoduje Tomáš v 2. díle 2. části, v kvestii 104, v kapitole 6. A celá tato podřízenost nebo poslušnost se rozumí na těch společenských stupních, jimž spravedlivě stojí v čele, vydávají-li spravedlivé příkazy, jinak nikoli. S tím se shoduje *Glosa ordinaria* u slov: „Ty, které jsou od Boha . . .“ S tím se shoduje i Mistr sentencí v 2. knize, v poslední distinkci.

Dokonalá poslušnost je ona poslušnost, v níž poslouchající vkládá všechno své chtění i nechtění do vůle svého představeného, aby konal příkázané skutky, jen když se příkaz nerozchází s Boží vůlí nebo se svatými mravy nebo s potřebami života, anebo pokud se nepřičí přikázáním nebo radám Ježíše Krista.

A poněvadž poslušnost se týká přikázání i rad, proto je třeba si uvědomit rozdíl mezi přikázáním a evangelickou radou, jak dalece se od sebe liší svým protikladem. Přikázání totiž je obecné Boží učení, které zavazuje stále každého člověka pod trestem smrtelného hříchu, a to proto, aby se nikdy od něho neodchýlil. Proto blažení, kteří se za svého života

zpronevěřili tomuto závazku, v té chvíli zhřešili smrtelně, právě tak jako zavržení pro trvalou zpronevěru trvale hřeší v pekle. Rada pak je zvláštní Boží učení, které dočasně zavazuje pouze pod trestem všedního hříchu v tomto životě. Proto říkají učitelé, že přikázání je pro nedokonalé a zavazuje je potud, pokud jsou služebníky. Rada však je pro dokonalé a zavazuje také víc, rozuměj zavazuje obecně a vždycky pod trestem smrtelného hříchu, ale aby odvrátila příležitost k hříchu, radí jim jako přátelům. Jestliže tedy svatý z nevděčnosti k Bohu upadne při uskutečňování rady do smrtelného hříchu, je to proto, že se zpronevěřil prvnímu přikázání, a nikoli proto, že nezachoval božskou radu.

210

215

V nebeské vlasti zajisté, kde není nebezpečí nebo příležitost k hřešení, není ani rady ve vlastním smyslu. Neboť v nebeské vlasti není dobrovolné chudoby, jež zavání nuzotou, k níž Kristus radí v 19. kapitole Matoušově: „Chceš-li být dokonalý, jdi a prodej vše, co máš.“ Na druhém místě je poslušnost vůči představenému, který na tebe naléhá, o níž je řeč v 9. kapitole Lukášově: „Chce-li kdo přijít za mnou, zapři sám sebe“, doplň: tak jako nejmilejší učedník. Není tam ani úsilí o čistotu, o níž mluví 19. kapitola Matoušova: „Jsou kleštěnci, kteří se sami vyklestili pro království nebeské.“ A není tam skutečné odvety proti odpůrcům, o níž se mluví v 5. kapitole Matoušově: „Dobře číňte těm, kteří vás nenávidí.“ A není tam ponížené snášení násilných rváčů, o němž čteme v 5. kapitole Matoušově: „Ale udeři-li tě kdo na pravou tvář, nastav mu i druhou.“ A není tam nadbytečných skutků milosrdenství, o nichž mluví 6. kapitola Lukášova: „Každému, kdo tě prosí, dej.“ A není tam omezování slov nebo přísahy, o čemž čteme v 12. kapitole Matoušově: „Z každého slova prázdného, které mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný“, a v 5. kapitole Matoušově: „Já vám pravím, abyste nepřísahali vůbec.“ A není tam příležitost hřešit, o níž čteme v 18. kapitole Matoušově: „Jestliže tě pohoršuje tvé oko, tvá noha nebo tvá ruka, vylup je a utni a odhoď od sebe“. A nebrání se nám tam v činnosti, ze strachu, abychom z nedostatku čistého smýšlení neupadli do pokrytectví, o němž mluví 5. kapitola Matoušova: „Varujte se vykonávat svou spravedlnost před lidmi.“ A není tam výjimkou shoda skutku a řeči, o které se mluví v 23. kapitole Matoušově, že farizeové „praví, ale nečiní“. Proto dává pokrytci radu: „Vyvrz napřed břevno ze svého oka“ – Lukáš 6. A není tam starostlivost o světské věci, která dusí slovo, o níž říká 6. kapitola

220

225

230

235

240

Matoušova: „Nestarejte se a neříkejte: Co budeme jíst?“ atd. A není tam bratrské pokárání, o němž mluví 18. kapitola Matoušova: „Zhřeší-li
245 proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima.“

Všech těchto dvanáct rad nebude třeba uskutečňovat v jejich prvotní podobě v nebeské vlasti, ale v druhotném smyslu ve svém výsledku budou zachovány jako věčná Boží přikázání. Ale pokud jsme na cestě, jsou k životu velmi prospěšné. A kéž by obrátili svou pozornost k těmto
250 radám nebeského lékaře duchovní a obzvláště řeholníci, kteří si pochvalují rady lidí, i všichni ostatní, kteří dají na lidskou radu. Vždyť rady nepochybně chrání před možnými hříchy, očisťují od spáchaných hříchů a udržují získané zdraví. Proto jsou všichni křesťané povinni zachovávat tyto rady nebo aspoň některé z nich pod trestem všedního hříchu.
255 A k posouzení toho bude i nejlepší soudce vůči sobě opatrný a bude hledět, aby nejednal unáhleně a na potupu božské rady, kdyby pro nesplnění některé z těchto rad upadl do hříchu.

A je třeba poznamenat, že dvanáctá rada, to jest bratrské pokárání, je někdy radou, jde-li o všední hříchy, a někdy přikázáním, jde-li o kárání
260 smrtelných hříchů. A tento druhý způsob se vztahuje na všechny lidi a je vždy závazný, ale nikoli navždycky, neboť pokárání se děje na určitém místě a v určitém čase, dokud je užitečné.

Ještě je třeba poznamenat, že lidská poslušnost je trojí, totiž duchovní, světská a církevní. Poslušnost duchovní je povinná čistě podle Božího
265 zákona; v takové žili Kristus a apoštolové a v ní mají žít jednotliví křesťané. Poslušnost světská je povinná poslušnost podle občanských zákonů. Poslušnost církevní je poslušnost podle nálezků kněží církve bez výslovné autority Písma. První poslušnost vždycky ze sebe vylučuje zlo jak na straně toho, kdo přikazuje, tak na straně toho, kdo poslouchá.
270 Neboť kdo podle Božího zákona přikazuje i kdo poslouchá, správně jedná podle nároku poslušnosti, a proto jak přikazujícímu tak i poslouchajícímu se říká v 24. kapitole Deuteronomia: „Učiň, čemukoli tě naučí kněží levítského pokolení, jak jsem jim přikázal“. Zde je řeč o tom, že ten, kdo přikazuje, má přikazovat jen věci v souladu se zákonem, a ten,
275 kdo poslouchá, má je poslouchat toliko v tomto souhlasu a nikdy proti vůli všemohoucího Boha. Proto jsem uvedl na jiném místě Augustina, Řehoře, Jeronýma, Chrysostoma, Isidora, Bernarda a Bedu spolu s Písmem svatým a s kánony. To však pro stručnost pomímám. Budiž

uveden toliko výrok Isidorův v 11. oddíle, v 3. kvestii: „Říká-li nebo roz-
kazuje-li ten, kdo stojí v čele, něco, co je proti vůli Boží nebo proti tomu,
co je jasně v Písmech svatých přikázáno, budiž pokládán za falešného
Božího svědka nebo za rouhače.“

280

KAPITOLA OSMNÁCTÁ

Po těchto několika výročí o poslušnosti chci se nyní vrátit k tvrzení doktorů, v němž uvádějí, že „nižší mají poslouchat apoštolskou stolicí církve římské a představené ve všem všudy, kde se nezapovídá čiré dobro nebo nepřikazuje čiré zlo, ale něco uprostřed mezi oběma“ atd.

5 A tu je třeba se zmínit o apoštolské stolici, o níž mnozí a zejména kanonisté mnoho káží, ale co to apoštolská stolice je, nevědí. Neboť někteří se domnívají, že je to dřevěná nebo kamenná stolice papežova, nebo stolice z nějaké jiné věci zhotovená, v níž papež osobně sedává. 10 Jiní se domnívají, že je to římská kurie; podle jiných je to stolice svatého Petra, v níž osobně sedával; podle jiných je to Řím; jiní si myslí, že je to moc papežova a podle jiných je to kostel nebo basilika svatého Petra. Avšak je známo, že slovo „apoštolská“ pochází od slova „apoštolský“. Slovo „apoštolský“ pak pochází od slova „apoštol“. Apoštol pak zna- 15 mená „od Boha poslaný“. V 3. kapitole Janově říká Spasitel: „Koho Bůh poslal, mluví slova Boží.“ Proto také říká učedníkům v 20. kapitole Janově: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás,“ rozuměj na svědectví pravdě, abyste kázali slovo spásy a životem i učením ukazovali lidu cestu blahoslavenství.

20 Proto každý kněz, který nehledá vlastní slávu, nýbrž Boží čest a prospěch církve a spasení lidu, a který činí vůli Boží a odhaluje kázáním zákona Kristova zchytralosti antikristovy, má znaky, které ukazují, že jej poslal Bůh. Neboť o slávě říká Kristus v 5. kapitole Janově: „Oslavu od lidí nepřijímám“, a v 8. kapitole Janově: „Já nehledám svou slávu“. 25 O druhém znaku říká v 5. kapitole Janově: „Já jsem přišel ve jménu svého Otce a nepřijali jste mne. Kdyby jiný přišel ve jménu mém, toho při-

jmete.“ O třetím znaku říká v 6. kapitole Janově: „Sestoupil jsem z nebe, ne abych činil svou vůli, nýbrž vůli toho který mne poslal.“ Kristus činil vůli Otcovu, poněvadž hledal prospěch církve a spasení lidu. O čtvrtém znaku říká v 7. kapitole Janově: „Svět mne nenávidí, protože já o něm vydávám svědectví, že jeho skutky jsou zlé.“ A to, že byl poslán od Boha, Kristus dokonale ukazuje tím, že činí skutky Otcovy. Proto říká v 10. kapitole Janově: „Nečiním-li skutky svého Otce, nevěřte mi. Pakli činím, i kdybyste mně nechtěli věřit, věřte skutkům.“ A je zřejmé, že svatý život knězův a plodná práce v slově Kristově ukazují lidu, že jest opravdu od Boha poslán. A jinak nelze připustit, aby kdo byl papežem, biskupem, knězem nebo kazatelem, leč by byl takto od Boha poslán. A proto říká Apoštol v 10. kapitole Římanům: „Jak budou kázat, nebudou-li poslání?“ A proto praví blažený Augustin v 65 otázkách Orosiových na dotaz Orosiův, jak můžeme zvědět, kdo jsou posláni od Boha, takto: „Věz, že od Boha je poslaný ten, koho nevyvolila pochvala, tím méně pochlebování několika málo lidí, nýbrž ten, kdo se osvědčil životem a výtečnými mravy a obstál ve zkoušce a na soudu apoštolských kněží nebo všeho lidu. Kdo nebaží po tom stát v čele, kdo nepodplácí, aby získal biskupskou poctu. Neboť ten, kdo se tlačí do popředí, má vědět, jak kdosi z otců znamenitě pověděl, že není biskupem ten, kdo touží po moci, a nikoli pomoci.“ Tak Augustin.

Víme-li, co znamená apoštol, můžeme z toho pochopit, co znamená slovo „apoštolský“. Neboť apoštolským je nazýván ten, kdo jde cestou apoštola. Tak tedy jako se pravým křesťanem nazývá ten, kdo napodobuje Krista v mravech, tak vpravdě apoštolský je kněz, který následuje učení apoštolů, žije životem apoštola a šíří jeho učení. Proto každý papež je potud nazýván apoštolským, pokud šíří a skutkem plní učení apoštolů. Jestliže však nedbá učení apoštolů a šíří slovem i skutkem pravý opak, tu je správně nazýván falešným apoštolem nebo odpadlíkem. Proto se říká v 79. distinkci: „Bude-li někdo nastolen na apoštolskou stolicí za peníze nebo lidskou přízní nebo občanskou či vojenskou vzpourou bez jednomyslné a kanonické volby, nebudiž pokládán za apoštolského nástupce, nýbrž za odpadlíka.“ Při činné volbě je zajisté omyl větší, jsou-li voliči dáblem donuceni zvolit někoho, koho Bůh zavrhuje, což se jasně prokazuje na jeho nedbalosti ve výkonu duchovního úřadu a tím, že je v rozporu s apoštolským způsobem života. Tím spíše odtud

následuje, že v takovém nemůžeme vidět člověka apoštolského, nýbrž odpadlíka.

65 Z uvedeného tedy může být apoštolskou stolicí nazýván život kněze, který skutečně dbá o život apoštola, takže stolice apoštola znamená život apoštola. Proto říká Chrysostomus v 25. homilii: „Trůnem každého apoštola je ona ctnost, v níž byl dokonalejší než ostatní. Ale všechny ctnosti Kristovy jsou jakoby jediný stolec, poněvadž on jediný je
70 v každé ctnosti stejně dokonalý.“ Hle, jak dobře chápe tento svatý, že jedinečný život každého apoštola jest jeho stolicí, na níž zasedl pro své pozemské zásluhy a pro tuto stolicí sídlí již v slávě Ježíše Krista podle slova u Matouše v 19. kapitole: „Usednete i vy na dvanáct trůnů.“ A tu se podle Augustina dvanácti trůny rozumí umístění apoštolů
75 a všech předurčených svatých představených, umístění, které nemůže být odstraněno nebo zničeno rukou tyranskou, protože je ve věčné blaženosti. Dvanáctka však, což je číslo souhrnu, neoznačuje jednotlivě oněch dvanáct apoštolů, neboť pak by vládl Iškariotský a Pavel by byl jeho poddaný.

80 Avšak stolcem Kristova majestátu rozumíme založení věčného království, z něhož nemůže být odstraněn, a tento stolec Kristův má vnitřní povahu. Avšak jeho vnější stolec, na který zasedl, v němž přebývá nebo sídlí svou milostí, jsou všichni svatí, jako naopak stolice satanovy, na které zasedl, v nichž přebývá nebo sídlí, jsou všichni bezbožní. Proto
85 čteme v 2. kapitole Zjevení: „Andělu“, to jest biskupu, „pak Pergamské církve“, podobný Synu člověka, „který má meč z obou stran ostrý, řekl: Vím . . . kde bydlíš, tam kde jest stolice satanova.“ Zde říká meziřádková Glosa: „To jest, v nichž spočinul satan,“ - „a držíš se mého jména a nezapřel jsi mé víry . . . u vás, kde bydlí satan.“ Avšak vraťme se k tomu hlavnímu: Stolice apoštolská je totéž co stolice Mojžíšova,
90 o níž říká Spasitel v 23. kapitole Matoušově: „Na stolicí Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové.“ Avšak stolice Mojžíšova není Mojžíš, ani vyvýšená stolice Mojžíšova ze dřeva nebo z kamene, na níž jako soudce předsedal, ani to není synagoga, ale znamená autoritu opravňující učit a soudit lid. A to je patrné ze slov Kristových, když říká: „Na stolicí Mojžíšově“, a následuje: „Cokoli vám řeknou“, to jest o čem vás poučí z autority a z učení Mojžíšova, „učňte.“ Stolice apoštolská je tedy autorita učit i soudit podle zákona Kristova, jemuž učili apošto-

lové a v němž mají přebývat mužové moudří a „bojící se Boha, v nichž je pravda, a kteří nenávidí lakomství“.

Tak to totiž čteme v 18. kapitole Exodu, že Mojžíš řekl svému příbuznému Jetrovi: „Přichází ke mně lid dotazovat se na Boží výrok. A když mají nějakou rozepři, přicházejí ke mně, abych soudil mezi nimi a oznámil přikázání Boží a jeho zákony.“ Hle, autorita soudit a učit zákonu Božímu. I řekl mu Jetro: „Vyhledej ze všeho lidu muže statečné a bojící se Boha, v nichž je pravda, a kteří nenávidí lakomství.“ I učinil tak Mojžíš. K tomu říká Lyra: „Muže statečné, aby soudili z moudrosti a ze zkušenosti. Proto také jiný překlad má slovo „moudré“, tam kde my máme „statečné a bojící se Boha“ více než lidí, „v nichž je pravda“, rozuměj života, učení i spravedlnosti, „a kteří nenávidí lakomství“, poněvadž lidé chtějí snadno se dáti dary odvrátit od spravedlnosti.“ Tak Lyra.

Kéž by i dnes měla tato stolice takové muže! A kde je lze zpozorovat? Jistěže v kurii římské, kde stojí v čele stolicí svatého Petra, to jest zasedají s autoritou apoštolů, což jest autorita rozsuzovat duchovní věci a učit zákonu Pána Ježíše Krista, je-li tam arci vyloučeno lakomství, nespravedlnost a pýcha a vzkvétá-li tam svatý život. Sám Spasitel dosvědčuje v 23. kapitole Matoušově: „Na stolicí Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové. Proto všechno, cokoli vám řeknou, zachovávejte a činite, ale podle jejich skutků nečiňte, neboť praví, ale nečiní.“ Hle, zde se dotýká života, který postrádá skutků zákona. „Svazují zajisté těžká a nesnesitelná břemena a vkládají je na ramena lidí.“ Hle, zde se dotýká nedomyšleného učení a nespravedlnosti. „Ani prstem nechtějí jimi pohnout.“ Hle, zde se dotýká zhýčkaného života. „Všecky své skutky činí, aby se ukázali před lidmi.“ Hle, zde se dotýká marné slávy. „Zveličují zajisté znaky své zbožnosti“ v bulách šířených po celém světě, jakoby oni první ze všech zachovávali zákon Hospodinův. Zde se dotýká pokrytectví. „Dělají si veliké trásně“, kterými přikrývají mezky. „Milují přední místa na hostinách“, vyhledávají rozkoš a poctu, a „přední stolice v synagogách“, to jest ve shromážděních církví, poněvadž jeden chce být kardinálem, druhý patriarchou a třetí arcibiskupem, „a pozdravy“ s klekáním před nimi „na trhu“, to jest na veřejnosti, „a rádi se dávají od lidí nazývat Rabi, mistry“, to jest učiteli, kteří řídí celou církev Kristovu. Proto i kurii římskou nazývají učitelkou církví.

135 A za těchto okolností je možné, že oni sami jsou stolicí nikoli Kris-
tovou, ale satanovou, kteří způsobem svého vlastního života zasedli
na stolicí morního nakažení. O ní řekl žalmista mluvě o Ježíši Kristu:
„Blahoslavený muž, který nedal na radu bezbožných a na cestu hříšníků
nevstoupil a na stolicí morního nakažení nezasedl.“ K tomu říká Augus-
140 tin: „Slovům: který na stolicí morního nakažení nezasedl... je třeba
rozumět o našem Pánu Ježíši Kristu, o člověku Hospodinovu. Netoužil
zpupně po pozemském království – tak se správně vykládá stolice mor-
ního nakažení, poněvadž není téměř nikoho, kdo by netoužil vládnout
a nebažil po lidské slávě. Tento mor je choroba široce nakažlivá a za-
145 chvacuje všechny nebo téměř všechny lidi.“ Dále: „Jakkoli mnohem
případněji vyjadřuje slovo stolice zhoubné učení, které se hlásáním šíří
jako rakovina.“ Tak Augustin nazýváje stolicí morního nakažení ne-
zřízenou chtivost po vládě a zhoubné učení. A na této stolicí sedí hod-
nostáři církve, kteří chtějí světsky panovat a kteří učí, že jejich rozkazy
150 a nauky je třeba přísněji zachovávat než přikázání Hospodinova.

Avšak na stolicí vpravdě sedí, to jest má autoritu a učení zákona, jen
ten, kdo učí zákonu a činí jeho přikázání. Proto říká Augustin ke slovu
1. Žalmu „V zákoně Hospodinově jest vůle jeho“: „Něco jiného znamená,
být v zákoně a něco jiného být pod zákonem. Kdo je v zákoně,
155 jedná podle zákona; kdo je pod zákonem, s tím se jedná podle zákona.“
Hle, jak jasný je výklad svatého. „Kdo však bude činit i učit, ten je veliký
v království nebeském“, říká Spasitel v 5. kapitole Matoušově. Vpravdě
tedy sedí na stolicí Mojžíšově nebo Petrově jen ten, kdo opřen o autori-
tu Písma i dobře žije i dobře učí, kdo k zákonu nic cizího nepřidává
160 a kdo stolice nezneužívá k zisku a k slávě.

Naproti tomu zle sedí na stolicí ten, kdo zlému učí a zle žije, anebo kdo
dobrému učí a zle žije, anebo kdo ani dobrému neučí ani dobře nežije.
A žel mnoho je takových, kteří hledají svůj prospěch a ne to, co jest
Ježíše Krista; o těch říká Spasitel: „Na stolicí Mojžíšově posadili se
165 zákoníci a farizeové ... neboť praví, ale nečiní.“ Hle, to je jedna jejich
část; a tamtéž dále praví: „Běda vám zákoníci a farizeové, pokrytci,
kteří zavíráte království nebeské před lidmi. Sami tam totiž nevcházíte“
před lidmi „a těm, kteří vcházejí, nedovolujete vejíti.“ Hle, to je druhá
část. A v 15. kapitole Matoušově čteme: „Zrušili jste přikázání Boží pro
170 svou tradici. Pokrytci, dobře prorokoval o vás Izaiáš“ v 29. kapitole

„řka: ... Tento lid rty mne ctí, ale srdce jejich je daleko ode mne. Ale marně mne ctí, protože učí lidské nauky a příkazy.“

Zle tedy sedí na stoličce Mojžíšově a Petrově nebo Kristově ti, kdo dobrému učí, ale nečiní je. Hůře sedí ti, kdo ani neučí ani nečiní, a nej-
hůře ti, kdo zabraňují učit dobrému, ale nadevšecko nejhůř sedí ti, 175
kdo zle žijí a zakazují učit dobrému a učí si své. Všichni takoví jsou
zloději a lotři, jak říká pravý Pastýř duší: „Všichni, co jich kdy přišlo,
jsou zloději a lotři“ – Jan 10. Neboť všichni takoví shora řečení kromě
Krista vešli do ovčince a vstoupili na stoličce odjinud a hledají jen svůj
prospěch, a proto mohou být nazváni námezdníky, nikoli pastýři. Proto 180
říká Spasitel v 10. kapitole Janově, když ukazuje, kdo je námezdníkem
a nikoli pastýřem: „Námezdník a ten, který není pastýř, jemuž ovce ne-
patří, vidí-li přicházet vlka, opouští ovce a prchá a vlk uchvacuje a roz-
hání ovce.“ A k tomu říká Augustin v homilii na Jana: „Námezdník
zde nemá dobrou úlohu a přece v něčem je užitečný a nenazýval by se 185
námezdníkem, kdyby byl nepřijal mzdu od pronajimatele. Kdo je tedy
tento námezdník stejně vinný jako nezbytný? Zde věru, bratři, ať vás
osvítí sám Pán, abychom poznali, kdo je námezdníkem a abychom sami
námezdníky nebyli! Co je to tedy námezdník? V církvi jsou někteří
představení, o nichž říká apoštol Pavel, že „hledají svůj prospěch a ne to, 190
co jest Ježíše Krista“. Co tedy znamená, že „hledají svůj prospěch“?
Že milují Krista vypočítavě, nehledají Boha pro Boha samého, jdou za
časným pohodlím, lakotně touží po zisku a dožadují se poct od lidí.
Když představený miluje tyto věci a když pro ně slouží Bohu, ať je to
kdokoli, je námezdník, a ať se nepočítá mezi syny! O takových totiž 195
říká Pán: Amen pravím vám, mají už svou mzdu.“ Tak Augustin.
Poněvadž však takoví námezdníci sedí na stoličce, říká tamtéž po něko-
lika větách: „Poslyšte však, že i námezdníci jsou nezbytní. Neboť mnozí,
ačkoli jdou v církvi za časným pohodlím, přece káží Krista, a jejich služ-
bou lze slyšet hlas Kristův a ovce následují nikoli námezdníky, nýbrž 200
službou námezdníka jdou za hlasem pastýře. Poslyšte, jak Pán ukázal
na námezdníky: „Zákoníci, říká, a farizeové se posadili na stoličce Mojží-
šově. Cokoli vám řeknou, číňte, ale co činí, nečíňte.“ Co jiného řekl než:
Slyšte službou námezdníka hlas pastýřův! Neboť sedíce na stoličce Moj-
žíšově učí zákonu Božímu. Učí tedy Bůh skrze ně. Kdyby však tito 205
chtěli učit svým nápadům, neposlouchejte je, nečíňte to, neboť jistě

210 takoví hledají svůj prospěch a ne to, co jest Ježíše Krista. Žádný námezdník přece se neopovážil říci Božímu lidu: Svůj prospěch hledej a ne to, co jest Ježíše Krista.“ Tak Augustin, který ke konci homilie činí tento závěr: „Hle, proč se říká, že námezdník, vidí-li vlka, prchá? Proč? Poněvadž nemá péče o ovce. A proč nemá péče o ovce? Protože je námezdník. Co to tedy znamená, že je námezdník? Hledá časnou mzdu a nebude přebývat v domě na věky.“ Tak nám Augustin ukazuje, kdo jsou dnes námezdníky v církvi, kteří sedí na stoličce, to jest osobují si autoritu učit Božímu zákonu.

215 A opět ve výkladu Janova evangelia říká Augustin ke slovu z poslední kapitoly Janovy „Šimon Petr vytáhl síť plnou velikých ryb“, že nejmenší je ten, kdo ruší činy, čemu učí slovy, a níže dodává: „Potom ukázal, že ti nejmenší znamenají zavržené, kteří dobrému učí slovy, ale ruší je špatným životem, a že nebudou žít ve věčném životě ani jako nejmenší, nýbrž vůbec tam nebudou. Když řekl „Nejmenším bude nazván v království nebeském,“ ihned dodal: „Pravím vám: Nebude-li však spravedlnost hojnější než zákoníků a farizeů, nevejdete do království nebeského.“ Zákoníky a farizeji jsou zajisté ti, kdo se posadili na stoličce Mojžíšově, a o nichž říká: „Co říkají, činite, co pak činí, nečinite. Neboť praví, ale nečiní.“ Učí v kázáních tomu, co svými mravy ruší.“ Tak Augustin. A podobně mluví ve výkladu Žalmu „Blahoslavení neposkvrnění“, a to k verši: „Blahoslavení, kdo zkoumají jeho svědectví; celým srdcem ho hledají.“

230 Z toho, co bylo řečeno, je patrné, že stoličce Mojžíšovou nebo sídlem apoštolským je autorita učit Božímu zákonu, nebo je to pokolení svatých papežů či biskupů po sobě následujících, pokolení, které nad jiné znamenitěji pečuje, jak se domnívá, o čest Boží, užitečněji o svatou církev a spasitelněji jak o představeného, tak i o poddaného, a ze zisku, z pokrevenství nebo z nějaké osobní obliby nestaví v čelo nehodného, ani neodstrkuje schopnějšího, ani neomezuje nikoho bez prozkoumání ve výkonu církevního úřadu.

240 A dále je patrné, co to jsou apoštolská nařízení, jak říká pán z Lincolnu v odpovědi na list římského velekněze o povýšení jakéhosi příbuzného za kanovníka kostela v Lincolnu. Odpovídá v tomto smyslu: „Apoštolská nařízení“, říká, „poslouchám se zcela synovskou náklonností jak oddaně, tak i uctivě. Těm však, která odporují apoštolským naří-

zením, rozhorlen pro otcovskou čest odporuji a čelím. K obojímu totiž se cítím jako syn zavázán božským příkázáním. Vždyť apoštolská nařízení ani nejsou ani nemohou být jiná než shodná s učením apoštolů i samého Pána našeho Ježíše Křtitele, jejich učitele.“ Tak Lincolnský.

Věrný učeník Kristův má tedy uvažovat, když papež vydává nařízení, zda jde výslovně o příkázání některého apoštola nebo zákona Kristova, anebo zda má základ v zákoně Kristově. A když to poznal, má takové nařízení uctivě a pokorně poslechnout. Jestliže však pravdivě pozná, že nařízení papežovo odporuje příkázání nebo radě Kristově, anebo že se obrací ke zlému církve, tehdy se má směle vzepřít, aby svým souhlasem neměl účast na zločinu. Proto spoléhaje na Hospodina a na Krista Ježíše, který mocně i moudře ochraňuje vyznavače své pravdy a odměňuje je cenou věčné slávy, vzepřel jsem se bule papeže Alexandra V., kterou si léta Páně 1409 vymohl pan Zbyněk, arcibiskup pražský, v níž zakazuje, „aby žádní kazatelé, i kdyby k tomu byli apoštolským nebo kdovíjakým jiným povolením zmocnění, nekonali kázání nebo nemluvili k lidu, leč v kostelích katedrálních, kolegiálních, farních nebo klášterních nebo na jejich hřbitovech“.

Tento zákaz zajisté, který je v rozporu s činy a slovy Kristovými i jeho apoštolů, není apoštolský, poněvadž Kristus kázal lidu na moři, na poušti, na poli, v domech, v synagogách, v městečkách i na cestách a přikázal svým učedníkům slovy poslední kapitoly Markovy: „Jdouce po všem světě, kaďte evangelium všemu stvoření.“ A oni šli a kázali všude, to jest kdekoli chtěl lid naslouchat, a Pán jim spomáhal. Tento zákaz je také na škodu církve, protože spoutává slovo Boží, aby se nemohlo svobodně rozmáhat, a za třetí je na újmu postaveným kaplím, které byly potvrzeny od diecésních biskupů a které byly od apoštolské stolice právem obdařeny výsadami, aby se v nich kázalo slovo Páně. Věru nelze pozorovat, že by z tohoto zákazu vycházel nějaký prospěch, ale jen klamný a krátkodechý přelud, v němž místa určená k Boží službě a právem obdařená výsadou kázat slovo Boží jsou olupována o své zákonné svobody ze soukromých zájmů a pro křivou nebo utrhačnou žalobu nebo pro časně pohodlí. Proto jsem se odvolal proti tomuto zákazu k samému Alexandrovi, aby byl lépe zpraven, a zatím co jsem jednal o svém odvolání, onen pan papež náhle zemřel, a když mi nebylo poskytnuto žádné slyšení u římské kurie, dosáhl proti mně pan Zbyněk,

280 pražský arcibiskup, soudních nálezů, kterými jsem byl těžce postižen
a proti nimž jsem se léta Páně 1410 odvolal k papeži Janu XXIII. Ten
po dva roky neposkytl mým obhájcům a zástupcům žádné slyšení a me-
zitím jsem byl postižen pokračujícím soudním stíháním. Když tedy od-
volání od jednoho papeže k jeho nástupci mi nepřineslo žádný výsledek
285 a odvolávat se od papeže ke koncilu a dožadovat se pomoci v tísnivém
obvinění je na dlouhé lokte a nejisté, proto jsem se v krajní nouzi odvolal
k hlavě církve, k Pánu Ježíši Kristu. Neboť on sám svrchovaněji než
kterýkoli papež rozhoduje při, poněvadž se nemůže ani mýlit, ani ne-
může odepřít spravedlnost tomu, kdo o ni oprávněně prosí, ani nemůže,
platí-li jeho zákon, odsoudit člověka, aniž si to zasloužil.

290 Kromě toho jsem se vzepřel nařízení o odpustcích vydaných nebo
vyhlášených léta Páně 1412 bulami papeže Jana XXIII., o čemž jsem
jinde dosti pověděl. Neboť papež nemůže zákonně naříditi nic, leč to, co
vede k vyvrácení zla a k budování církve, a to je třeba všeobecně dodržo-
vat. O tom svědčí Apoštol v 10. kapitole 2. listu Korintským slovy:
295 „Zbraně našeho boje nejsou tělesné, ale mocné v Bohu k boření hradeb;
boží rady i každou povýšenost, která se zdvihá proti poznání Boha.“
A v poslední kapitole 2. listu Korintským říká: „Abych nemusel jednat
s vámi tvrdě podle moci, kterou mi dal Pán k budování a ne k boření.“
Proto píše Lincolnský v listě papeži takto: „Není možné, aby nejsvě-
300 tější stolice apoštolská, které je předána moc od Svatého svatých, Pána
Ježíše Krista, nebyla podle svědectví Apoštolova k budování, nýbrž
k boření,“ a dále: „A vaše obezřelost nemůže,“ říká, „ustanovit nic
tvrdého proti mně, poněvadž všechno mé mluvení nebo jednání po této
stránce není ani odmlouváním ani vzpourou, nýbrž povinnou synovskou
305 úctou k otci a k matce, rozuměj ke Kristu a k církvi, poněvadž je to za-
chovávaní Božího přikázání. Stručně pak to shrnu slovy, že svatost
apoštolské stolice nemůže nic jiného než budovat a nikoli bořit. To totiž
znamená plnost moci: být schopen všeho k budování. Avšak tyto tak
zvané provize neslouží budování, ale zřejmému boření. Nemohou tedy
310 přicházet v úvahu pro nejbláženější apoštolskou stolicí.“ Tak Lincoln-
ský, který se odvolal od papeže Inocence k soudní stoličce Kristově.
Proto vypravuje Chesterský ve své sedmé knize, jak „po smrti Roberta
Lincolnského bylo slyšet hlas na dvoře papežském: Pojď, bídniče, k sou-
du! a ráno byl papež nalezen mrtvý, jakoby do boku zasažen hrotem

berly. A jakkoli se Lincolnský skvěl zřejmými zázraky, přece kurie nepřipustila, aby byl zanesen do seznamu svatých.“

315

A je jasné, že papež může bloudit, a to tím hůře, čím hojněji, silněji a nepřekonatelněji v určitém případě rozmnožuje svůj hřích, jak učí Bernard v knize určené papeži Eugenovi: Hojněji, rozšíří-li se hřích po celém křesťanstvu. Silněji, jde-li o odnětí duchovních statků, týkajících se duchovní péče. A nepřekonatelněji, jestliže se nikdo neodvažuje mu odporovat, ať už pro spolčení se světským ramenem, ať už pro skryté odsudky, které může vyhlásit proti poslušným synům, ať už pro povýšení a důstojenství církevní, která opatřuje svým spoluviníkům. Proto jako papežský stav, který prospívá církvi, má tím větší zásluhu, tak papežský stav zvrácený v člověku, který zneužívá tohoto stavu, aby církev nakazil, má tím větší vinu.

320

325

Avšak je znakem papežovy porušenosti, jestliže zanedbává zákon Boží a zbožné vyznavače evangelia a dává přednost lidským tradicím. A tuto vadu vytýkal Bernard papeži Eugenovi, poněvadž dopustil, aby se lidské zákony rozkřikovaly po jeho paláci, ale zákon Kristův, který je neposkvrněným zákonem obracejícím duše, aby mlčel.

330

Druhým znakem je, jestliže papež a církevní představení opouštějí Kristův způsob života a jsou svěťácky oddáni tomuto světu.

335

Třetím znakem je, jestliže do čela Kristovy služby staví světské kramáře a zvláště usiluje vést bez přítrže svěťácký život na újmu chudých kostelů.

Čtvrtým znakem je, jestliže svým zákazem nebo ustanovením neschopných lidí k pastýřské peči zbavuje Božího slova duše, které mají být spaseny. Proto Lincolnský, maje toto na mysli, nechtěl připustit kteréhosi papežova příbuzného za kanovníka lincolnského kostela, uváděje mezi jiným i tento průkazný důvod: „Po Luciferově hříchu“, říká, „– a stejně tomu bude na konci času s hříchem syna zatracení antikrista, jehož usmrtí Pán Ježíš dechem svých úst – není ani nemůže být nic tak protivného a odporujícího apoštolskému nebo evangelickému učení a přímo Pánu Ježíši Kristu tak odporného, prokletého a ohavného a pro lidské pokolení tak vražedného, jako je podvodná zpronevěra pastýřské služby, jež zabíjí a zatracuje duše, které měly být úřadem a službou pastýřské péče obživeny a spaseny. A je známo, že tento hřích podle zcela zřejmých svědectví Písma svatého páší ti, kteří zneužívají svěřené moci

340

345

350

pastýřské péče k tomu, aby ukájeli mlékem a vlnou Kristových oveček své tělesné chťiče, a nevykonávají povinnou službu pastýřského úřadu k věčné spáse Kristových ovcí. Neboť právě to, že nevykonávají svou pastýřskou službu, je podle svědectví Písma zabíjení a zatracování Kristových ovcí. Že pak tyto dva druhy hříchů, ačkoli se od sebe liší, jsou nejhorší a nesrovnatelně převyšují každý jiný druh hříchů, je patrné z toho, že jsou přímo v rozporu se dvěma věcmi, které jsou a které se nazývají nejlepšími, ač se od sebe liší a nejsou si podobné. Nejhorší totiž je to, co je opakem nejlepšího. Neboť pokud jde o ty, kdo takto hřeší, je první z hříchů zničení vlastního nejlepšího božství v jeho nadřazenosti a nadpřirozenosti; druhý však znamená zničení nejlepší Boží podoby v člověku a jeho zbožštění, které vyplývá z milostivé účastnosti na božském paprsku podstatně i přirozeně. A poněvadž tedy při dobrých věcech je příčina dobrého lepší než věc dosažená a právě tak při zlých věcech příčina zla je horší než věc dosažená, je zřejmé, že ti, kdo zavádějí do církve Kristovy tyto nejhorší ničitele Boží podoby v člověku a jeho zbožštění mezi Kristovými ovci, jsou horší než právě nejhorší ničitelé a bližší Luciferovi a antikristovi. A v této nejhorší špatnosti čím dál tím více vynikají ti, kteří jsou ze své větší a božštější moci, dané k budování a ne k boření, povinni vylučovat a vyhlazovat z církve Boží takové nejhorší ničitele.“ Tak Lincolnský. Chce právě ve stručnosti toliko říci, že vraždění a zatracování ovcí Kristových jsou dva nejhorší hříchy, jakkoli se od sebe liší, a že oživení a oslavení ovcí z milosti jsou pro ovce dvě nejlepší hodnoty, jakkoli rozdílné. Vraždění a hubení jsou jejich protikladem. A poněvadž oživení z milosti je dílem božství, jež je svrchovaným dobrem, znamená účastnost a oslavení jakési zbožštění člověka. Poněvadž tedy opakem oživení je umrtvení, a opakem oslavení hubení, následuje, že tyto dva hříchy jsou tím těžší, čím větší je jejich protiklad k závažnějšímu dobru. A poněvadž Bůh je sám o sobě příčinou tohoto dobra, následuje, že vraždění a hubitelé ovcí jsou o to horší než jiní, oč horším hříchem je vraždění a hubení ovcí. A je jasné, že nejhoršími služebníky antikristovými a satanovými jsou ti, kdo vraždí duše.

Z toho plyne, že vzbouřit se proti zcestnému papeži znamená poslouchat Krista Pána, a to se nejspíš stává proti takovým opatřením, která zavánějí osobní oblibou. Beru si za svědka celý svět, že papežské udělování obročí rozsévá v církvi v nesmírné šíři námezdníky, a pokud

jde o papeže, dává jim příležitost, aby nadměrně vynášeli svou moc náměstků, nadměrně si cenili světskou důstojnost a nadměrně vydávali na odiv vybájenou svatost. Avšak ti doktoři, kteří očekávají od papeže časnou odměnu nebo se otrocky bojí jeho moci, a proto říkají, že má nepostižitelnou moc, že nemůže zhřešit ani být opravován a v tomto smyslu si smí dovoleně dělat, co se mu zlíbí – ti jsou falešní proroci a falešní antikristovi apoštolové.

Z toho, co bylo pověděno, vyplývá, že stolice apoštolská je autorita soudit a učit Kristovu zákonu, nebo za druhé je to pokolení svatých papežů po sobě následujících, jak bylo řečeno. A v tomto smyslu je chápána stolice apoštolská v 22. distinkci *Sacrosancta*, kde papež Anaklét říká: „Avšak tato stolice apoštolská byla zřízena od Pána a od nikoho jiného za hlavu a stěžeje, jak bylo předesláno, a jako jsou dveře ovládaný stěžeji, tak autoritou této svaté apoštolské stolice jsou ovládány všechny církve podle rozhodnutí Páně.“ Tento papež usiloval o to, aby měl sám nejvyšší autoritu, aby se nemusel nechat nikým ovládat a aby byl hlavou i stěžeji: hlavou tím, že stojí v čele, a stěžeji tím, že ovládá. Avšak nápadně slabým důkazem prokazuje svůj záměr. Vede totiž důkaz z podobnosti slovy: „Jako jsou dveře ovládány stěžeji, tak autoritou této svaté apoštolské stolice jsou ovládány všechny církve podle rozhodnutí Páně.“ Stačilo by poukázat na to, že by papež s kardinály měli dobře ovládat sami sebe. Neboť jako jedněmi stěžeji jsou ovládány toliko jedny dveře, tak by bylo dobré, kdyby svým učením a autoritou nejprve sami sebe dobře ovládali a teprve potom aby ovládali ostatní církve. Neboť jak oni ovládají naši pražskou církev, ne-li tak, že rozdělují obročí lakomcům a vybírají peníze? Ale kde zůstalo učení nebo ostatní služba moci?

Za třetí je stolice chápána jako moc, a v tomto smyslu ji chápe 21. distinkce *Inferior*, kde papež Mikuláš říká: „Nižší stolice, to jest člověk s menší pravomocí, nemůže dát rozhřešení vyšší stoličce“; a z onoho slova Izaiášova v 10. kapitole „Což se bude sekera vychloubat nad toho, kdo s ní seká? Či se bude pila povyšovat nad toho, kdo s ní tahá?“ uzavírá velmi nevhodně takto: „Když jsme takto z božského Písma připomněli věrohodné doklady, ukázali jsme nad slunce jasněji,“ to jest dokázali jsme, „že nikdo, kdo má menší autoritu, nemůže svými soudy odsoudit nebo svými vlastními výměry si podrobit toho, kdo má

425 moc větší.“ Hle, zde nazývá nižší stolicí člověka s menší autoritou a vyšší
stolicí člověka s větší autoritou. Avšak v jakém smyslu chápe stolicí
papež Pelagius, když v 21. distinkci *Quamvis* říká: „První stolicí apošto-
la Petra je tedy římská církev bez poskvrny a vrásky nebo čehokoli
430 takového“? Hle, zde se říká, že stolicí Petrovou je církev římská. Ale
na čem si ověříme, že je bez poskvrny a vrásky, když onou stolicí není
ani papež nebo církev, ani papež s kardinály, kteří nejsou bez poskvrny,
435 ani kostel z kamene? Vskutku jinak tomu nemohu rozumět, než že onou
stolicí jsou všichni, kdo napodobují život Petrův podle zákona Kristova
až do konce. Neboť ti především budou v nebeské vlasti bez poskvrny
a vrásky. Ale nevím, zda tohle bylo záměrem tohoto papeže.

Proto Augustin ve výkladu žalmu „Rozveselil jsem se z toho, co
435 mi bylo řečeno“, u slov „Neboť tam seděly stolice k soudu“, říká k naší
otázce toto: „Jak tam seděly stolice k soudu? Divná hádanka a divná
otázka, nerozumíme-li stolicí to, čemu se řecky říká trůn. Řekové trů-
nem nazývají jakoby čestná sedadla. Proto, moji bratři, není nic divného
na tom, sedí-li lidé na stolicích, na sedadlech. Že pak stolice samy sedí,
440 jak tomu máme rozumět? Jako kdyby někdo řekl: Ať zde sedí stolice
nebo ať zde sedí sedadla. Na sedadle se sedí, na stolicích se sedí, a na stoli-
cích se sedí, ale stolice samy nesedí. Co to tedy znamená, že tam seděly
stolice k soudu? Slýcháte zajisté, že Bůh řekl: „Nebe jest mi trůnem
a země podnoží nohou mých.“ Latinsky se to celé řekne takto: Nebe jest
445 mi stolicí. Kdo jsou to, ne-li spravedliví? Kdo jsou nebesa, ne-li spra-
vedliví? Kdo jsou nebe? Sama nebesa. Poněvadž co je církev jiného,
nejsou-li oni církvi? Tak jsou mnohé církve, aby byla jedna. Tak je
tomu i se spravedlivými. Tak jsou spravedliví nebem, aby byli nebesy.
V nich pak sídlí Bůh a Bůh o nich rozhoduje. A nebylo bez příčiny
450 řečeno: „Nebesa vypravují slávu Boží.“ Apoštolové pak se stali nebem.
Proč se stali nebem? Poněvadž byli ospravedlnění. Jako hříšník, jemuž
bylo řečeno: „Prach jsi a v prach se navrátíš“, se stal prachem, tak ospra-
vedlnění se stali nebem. Nesli Boha a Bůh z nich sesílal blesky divů,
hřmění hrůz a deště potěšení. Proto oni byli nebem a vypravovali slávu
455 Boží. Neboť abyste poznali, že oni jsou nebesa, o nichž byla řeč, říká
se v témž žalmu: „Po vší zemi se roznesl jejich zvuk a až do končin
země slova jejich.“ Ptáš-li se: Či?, shleď, že nebes. Jestliže tedy je nebe
stolicí Hospodinovou, apoštolové pak nebem, stali se tedy i oni stolicí

Boží, i oni jsou trůnem Božím. Jinde bylo řečeno: „Duše spravedlivého je trůnem moudrosti.“ Veliká věc byla řečena ve slovech: „Duše spravedlivého je trůnem moudrosti“, to jest v duši spravedlivého sedí moudrost jakoby na svém trůně a odtud soudí vše, co soudí. Byly tedy trůny moudrosti, a proto jim řekl Pán: „Usednete na dvanáct trůnů a budete soudit dvanáctero pokolení izraelské.“ V tomto smyslu jednak sami budou sedět na dvanácti stolicích, jednak sami jsou stolicemi Božími. O nich zajisté bylo řečeno: „Nebot tam seděly stolice k soudu.“ Jak tam budou sedět stolice? Které stolice seděly? A kdo jsou stolice o nichž bylo řečeno: „Duše spravedlivého jest stolicí moudrosti?“ Kdo jsou stolice? Nebesa. Co jsou nebesa? Nebe, to je nebe, o němž říká Bůh: „Nebe jest mi stolicí.“ Sami spravedliví jsou stolice a zasedají na stolice. I v onom Jeruzalémě budou sedět stolice. K čemu? K soudu. „Usednete“, říká, „na dvanáct stolic“. Na jaké stolice? „Budete soudit dvanáctero pokolení izraelské.“ Koho budete soudit? Ty, kdo jsou dole na zemi. Kdo bude soudit? Ti, kdo se stali nebem.“ Tak Augustin dovozuje z Písma, že spravedliví, kteří budou soudit, jsou stolicemi Božími.

Za čtvrté je stolice chápána jako místo, v němž každý apoštol značnou dobu setrval a řídil lid podle zákona Kristova. A v tomto smyslu byl Jeruzalém, nikoli jako pouhé město, nýbrž spolu s lidem stolicí apoštola Jakuba, který byl první zvolen od apoštolů za biskupa a byl tam od Pána ustanoven. Antiochie byla první stolicí apoštola Petra. A tak praví papež Marcel v 24. oddíle, v 1. kvestii: „Prosíme vás, bratří, abyste neučili ničemu jinému a nic jiného nesmýšleli, než co jste přijali od blaženého apoštola Petra a od ostatních apoštolů a otců.“ Dále: „Jeho stolice, rozuměj Petrova, byla nejprve u vás a později na příkaz Páně byla přenesena do Říma, které stojíme dnes v čele za pomoci božské milosti. Jestliže však vaše antiochijská stolice, která kdysi byla první, ustoupila stolicí římské, není žádné, která by nebyla podrobena její svrchovanosti.“ Hle, tento papež začal velmi krásně, ale skončil velmi zmateně. Nejprve říká s prosbou, aby kněží v Antiochii ničemu jinému neučili, než co přijali od Petra a od jiných apoštolů a svatých otců. Kéž by to učinili všichni duchovní! Potom říká, že stolice Petrova byla nejprve u nich, to jest, že to bylo první významné místo jeho sídla, v němž jako biskup učil zákonu Kristovu. A to je pravda. Avšak když říká: „Později však byla přenesena do Říma,“ rozuměj stolice Petrova, už opravdu nevím,

495

kteřá stolice to byla, jež takto byla přenesena. Neboť nebyl to ani kostel, ani místo, ani lid. Říká-li se, že to byla Petrova autorita učít zákonu, ta byla v době Petrově i v Antiochii i v Římě. Co tedy bylo přeneseno, ne-li Petr sám, když přišel z Antiochie do Říma? Avšak Petrovi nevládl papež Marcel ani není Petr dnes stolicí římskou. K čemu se tam tedy vztahuje ono zájmeno „které“, když říká: „Které stojíme dnes v čele?“

500 Tenhle papež mluví opravdu zmateně, poněvadž jsa římským biskupem po obdarování usiloval o to, aby z rozhodnutí císařské autority byla církev římská nazývána první, to jest důstojnější stolicí, které sám stál v čele. A tak směřoval k tomu, aby se mu kněží v Antiochii podrobili. Nevím, zda po tom dychtil Petr, pokud sídlil v Římě, ale to vím, že ve svých listech si přával, aby následovali šlépěje Ježíše Krista. Jak do dnešního dne mnozí papežové a kanonisté nepochopitelně mluví o apoštolské stolicí, o tom pomlčím. Přece však tvrdím, že město Řím není apoštolskou stolicí do té míry nezbytnou, že by se bez ní církev Ježíše Krista nemohla obejít. Neboť i kdyby se stalo, že by byl Řím zničen jako Sodomá, přece by mohla křesťanská církev trvat dále. A také není pravda, že kdekoli je papež, tam je Řím, jakkoli je pravda, že kdekoli by byl papež, dokud je zde na zemi, tam má papež Petrovu autoritu, pokud neodstupuje od zákona Pána Ježíše Krista.

505

510

A to jsem měl v tuto chvíli za nutné říci o apoštolské stolicí.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ

Po výkladu o tom, co je apoštolská stolice, je třeba říci, v čem je nutno tuto apoštolskou stolicí poslouchat. A zmínění doktoři říkají, že „nižší ji mají poslouchat ve všem všudy, kde se nezapovídá čiré dobro, nebo nepřikazuje čiré zlo, ... co může být podle způsobu, místa, času nebo osoby i dobré i zlé“. A to dokazují čtyřmi spolehlivými svědky, totiž Spasitelem, Bernardem, Augustinem a Jeronýmem. A protože doktoři přijali významové rozlišení Bernardovo – v listě mnichu Adamovi – o čirém dobru a čirém zlu, je tedy třeba poznamenat, že blažený Bernard, po tom, co ukázal, že nikoho není třeba poslouchat ve zlém, učinil tento závěr: „Je tedy zřejmé, že činit něco zlého i na něčím“, rozuměj lidským „rozkaz, není poslušností, nýbrž spíše neposlušností. To ovšem je třeba si uvědomit, že některé věci jsou čiré dobro, některé čiré zlo a v těch lidé nejsou povinni žádnou poslušností, poněvadž ani ony“, dobro, „nemají být opomíjeny, i když jsou zakazovány, ani nemají být tyto“, zlo, „konány, i když jsou přikazovány. Dále jsou jakési věci střední, jež mohou být podle způsobu, místa, času nebo osoby i zlé i dobré. A v těchto skutečích středních zákon poslušnosti byl jakoby vydán při stromu vědění dobrého i zlého, který byl uprostřed ráje. Vskutku v těchto věcech není dovoleno, abychom své mínění vnucovali názoru učitelů a v těchto věcech vůbec nesmíme pohrdat ani příkazem ani zákazem představených.“ A níže: „Víra, naděje, láska a ostatní věci toho druhu jsou čiré dobro, nemohou být zle zastávány, ani není možno je dobře zakazovat nebo nezastávat. Čiré zlo jsou krádež, rouhání, cizoložstvo a ostatní takové věci, které arci není možno ani dobře přikazovat nebo konat, ani zle zakazovat nebo nekonat. Není zákona, který by to mohl zvrátit. Neboť zákaz žádného člověka nemá

právo postavit se proti Božím přikázáním, jako rozkaz žádného člověka nemůže dát svolení k věcem zakázaným. Konečně jsou věci uprostřed mezi oběma, které sice o sobě nelze poznat ani jako dobré ani jako zlé, nicméně však mohou být bez rozdílu stejně dobře jako zle buď přikazovány nebo zakazovány, ale v žádném případě je nemají podřízení poslouchat ke zlu. K těmto patří, abych uvedl příklad, půst, bdění, rozjímání Písma a podobné skutky. Avšak je třeba vědět, že některé věci uprostřed mezi čirým dobrem nebo zlem se velmi často vymykají tomuto výměru. Neboť manželství, ačkoli může i nemusí být uzavřeno, jakmile jednou uzavřeno bylo, nemůže již být rozloučeno. Co tedy před sňatkem bylo jasně věcí střední, to u manželů nabývá již hodnoty čirého dobra. Podobně mít soukromý majetek je pro světského člověka sice věcí střední, protože je také možné, že jej nemá, avšak je čirým zlem pro mnicha, který nesmí mít žádný majetek.“ Tak Bernard.

Je třeba také poznamenat k názoru těch, kdo mluví o lidských skutcích, že některý skutek nazývají skutkem neurčeným, který ve svém prvotním záměru nepatří ani k mravnímu dobru ani k neřestnému zlu, jako například stavět nebo tkát. Avšak skutky rodově dobrými nebo zlými se nazývají ty, které označují podstatu nebo přirozenost skutku mravně dobrého nebo zlého, přece však nezahrnují okolnosti, které o sobě určují přirozenost takových činů rodově ctnostných nebo neřestných, jako například dávat almužnu a zabít člověka. Neboť oba tyto skutky je možno provést jak k dobru tak ke zlu podle různosti příčiny nebo záměru jednajícího. Neboť je zlé dávat almužnu pro marnou slávu tak jako zase je dobré, nutí-li k tomu autorita Boží, zabít člověka, aby nenakazil církev. K nim se pak přidružují některé skutky, které se nazývají prostě mravně dobré nebo zlé, jako například smilnit a krást, jde-li o neřest, a s láskou milovat Boha a bližního, jde-li o ctnost. Jasněji řečeno: Některý skutek je prostě dobrý, jako například s láskou milovat Boha. Jiný skutek je prostě zlý, jako například nenávidět Boha. Podobně některý skutek je rodově dobrý, ten totiž, který nakloňuje člověka, aby se spíše rozhodoval pro to, co je dobré, než aby se rozhodoval pro to, co je zlé, to jest například postit se a dávat almužnu. Některý skutek je rodově zlý, ten totiž, který člověka nakloňuje k tomu, aby se spíše rozhodoval pro to, co je zlé než pro to, co je dobré, i když to může být provedeno k dobru, jako například zabít člověka. Avšak skutkem

středním se nazývá skutek, který nenakloňuje člověka, aby se rozhodl spíše pro to, co je dobré než pro to, co je zlé, ale ani naopak, jako například tkát, jíst, orat nebo běžet. Proto skutek prostě dobrý je na prvním stupni, skutek rodově dobrý je jakoby na stupni prostředním a skutek střední na stupni nejnižším. Uvedu příklady těchto tří stupňů: milovat Boha, postit se a tkát. Podobně to platí o jejich opaku, neboť skutek prostě zlý je například nenávidět Boha, skutek rodově zlý je například zabít člověka. Avšak třetí zlý skutek, totiž střední, neexistuje, protože už by nebyl střední. Nazývá se totiž skutkem středním, protože nenakloňuje člověka spíše k ctnosti než k neřesti nebo naopak.

Dále je třeba poznamenat, že se lidské skutky bezprostředně rozlišují buď na ctnostné nebo na neřestné. To je jasné, poněvadž je-li člověk neřestný a podniká-li něco, jedná neřestně, a je-li ctnostný a podniká-li něco, jedná ctnostně, protože tak jako neřest, která se nazývá zločinem nebo smrtelným hříchem, nakazí zúplna činy toho, kdo je koná, čili člověka vůbec, tak ctnost obživuje všechny činy ctnostného člověka do té míry, že je-li v milosti, získává prý si zásluhy a modlí se, i když spí nebo dělá cokoli, jak říkají svatí Augustin, Řehoř a jiní. A tento výrok má svůj základ ve slově Spasitelově v 11. kapitole Lukášově: „Bude-li oko tvé prosté, všechno tvé tělo bude světlé,“ to znamená, bude-li tvůj úmysl ke skutku dobrý v milosti, tehdy celé tvé tělo, to jest úhrn všech tvých skutků, bude světlý, poněvadž bude čistý před Bohem. „Bude-li však tvé oko špatné,“ to jest úmysl zkřivený neřestí, „celé tvé tělo“, rozuměj úhrn skutků, „bude tmavé“, to jest neřestné. Proto Apoštol dobře přikazuje v 10. kapitole 1. listu Korintským slovy: „Všecko činite k slávě Boží!“, a na jiném místě v poslední kapitole 1. listu Korintským: „Všecko ať se u vás děje v lásce.“ Proto celý způsob lidského života založený na lásce je ctnostný a celý způsob lidského života mimo lásku je neřestný. Z toho vyplývá, že jako nikdo nemůže být nestranný, pokud jde o ctnost nebo o neřest, poněvadž musí být buď v milosti Boží nebo mimo milost, tak žádný lidský život nemůže být nestranný. V ctnostných příkazech máme tedy představeného poslechnout, v neřestných se vzepřít.

Z tohoto hlediska a na základě toho, co jsme napsali v 17. kapitole o poslušnosti má se každý věřící mít na pozoru, aby nevěřil, že nařizuje-li něco papež nebo prelát, má to člověk konat, jako by to bylo od Boha, a jako by prelát nemohl bloudit, podobně jako nemůže bloudit Kristus.

100 Za druhé at zastává o přikázáních v zákoně Páně stanovisko, že některá
nám jsou přikázána matně a některá zřetelně. Matně se nám přikazují
ty věci, které máme konat běžně a záslužně, ale jen ve světle Augustinova
výroku, že všechna pravda je obsažena v Písmu. Avšak přikázaný skutek,
který se neopírá o rozum nebo není k prospěchu církve Kristovy, není
obsažen v Písmu ani výslovně ani zahrnutě. A takový skutek, at byl
105 přikázán papežem nebo jiným prelátem, není podřízený povinen plnit,
aby tím nezpůsobil újmu svobodě zákona Páně. Máme-li přijímat jako
výpověď víry, že nám Bůh přikazuje dělat jen to, co je záslužné a roz-
umné a tedy prospívající našemu spasení, musí platit tento závěr:
Podřízení jsou povinni poslouchat ochotně a radostně ctnostné, ano
110 i neřádné představené, pokud rozkazují plnit přikázání Pána Ježíše
Krista. Tento závěr je jasný, neboť v 23. kapitole Matoušově říká Kristus:
„Na stoličnici Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové. Proto všechno,
cokoli vám řeknou, činite.“ Všecko, to znamená všechna moje přikázání.
Proto Augustin ve výkladu na Jana, jak bylo řečeno v předchozí kapi-
115 tole, říká: „Sedíce na stoličnici Mojžíšově učí zákonu Božímu. Učí tedy
Bůh skrze ně. Kdyby však tito chtěli učit svým nápadům, neposlouchej-
te je, a nečinite to.“ Tak Augustin. A toho se dotýká také Kristus, když
v 10. kapitole Lukášově říká: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi
pohrdá, mnou pohrdá“, a tedy Bohem Otcem, poněvadž takové ne-
120 posloucháme jako lidi, nýbrž jako služebníky Boha, jehož musíme pře-
devším poslouchat.

Proto nikdo nemá poslouchat člověka v žádné sebenepatrnější věci,
která se přiči božskému přikázání, jež blažený Bernard nazývá božskou
radou, neboť v 5. kapitole Skutků říká Petr: „Více sluší poslouchati
125 Boha než lidi.“ Proto jako se nám přikazuje, abychom poslouchali
představené ve věcech dovolených a čestných s přihlédnutím k okolnos-
tem, tak se nám přikazuje, abychom se jim vzepřeli tváří v tvář, když žijí
v rozporu s božskými radami nebo přikázáními, poněvadž Pavel přika-
zuje, abychom ho napodobovali – 1. Korintským 4 – a pro malé zavinění
130 vzepřel se Petrovi tváří v tvář, jak připomíná v 2. kapitole ke Galat-
ským. Avšak mnohem více jsme povinni poslouchat při skutcích střed-
ních nebo blíže neurčených Pavla a kteréhokoli pisatele božského Písma
než tohoto římského velekněze. A poněvadž nejsme povinni následovat
žádného apoštola, leč pokud následuje Pána Ježíše Krista, jak vysvítá

z apoštolova omezení, je zřejmé, že po svatých apoštolech nejsme povinni poslouchat žádného představeného, ledaže přikazuje nebo radí rady nebo příkazy Kristovy.

Proto svatý Apoštol ve 4. a v 11. kapitole 1. listu Korintským, když radí, abychom ho napodobovali, ihned ohlašuje způsob následování, když uvádí: „Napodobitelé moji buďte, jako i já Kristův.“ Rozvážný podřízený má tedy zkoumat rozkaz představeného, zdá-li se mu, že se uchyluje od zákona Kristova nebo od jeho pravidla. Vždyť žádný představený není bez chyby, a proto Kristus častěji přikázal, abychom byli při skutcích bdělí. Tak v 13. kapitole Markově říká: „Všechněm pravím: Bděte!“ A ve 4. kapitole 1. listu Janova říká Apoštol: „Nejmilejší, nevěřte každému duchu, ale zkoumejte duchy, jsou-li z Boha, neboť mnozí falešní proroci vyšli do světa.“ A v 24. kapitole Matoušově říká Spasitel: „Mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé.“ A v této souvislosti velmi krásně mluví blažený Bernard v listě mnichu Adamovi, když ho kárá za to, že nerozvážně poslechl svého opata proti řeholi, které se zaslíbil. Proto s pozvednutým hlasem ironicky volá: „Vizte nejposlušnějšího mnicha! Ani jediné písmenko mu neunikne ze všech“ – to jest z rozvážných i nerozvážných – „slovíček jeho představených. On nedbá na to, co se mu přikazuje,“ at je to přípustné nebo nepřípustné, „ale docela mu stačí, že se mu přikazuje; a tak je na slovo poslušný ... Je-li tohle správné, musíme věru vymýtit z knihy evangelia slovo: „Buďte opatrní jako hadi“, smíme-li se spokojit s tím, co následuje: „A buďte prostí jako holubice.“ A netvrdím, že nařízení představených mají být od podřízených posuzována tam, kde nelze shledat nic, co by znělo proti Božím ustanovením. Ale tvrdím, že je nutná i opatrnost, s níž můžeme pozorovat, je-li co v rozporu, i svoboda, s níž můžeme směle pohrdat tím, co je v rozporu. Ostatně, co bych se ptal dále, říká tenhle mnich, o to at se stará ten, kdo dal rozkaz. Pověz, prosím, vtisknou-li ti do rukou meč, abys na povel užil zbraně proti vlastnímu hrdlu, svolil bys k tomu? ... Nebudou ti to počítat také za zločin vraždy, mohl-lis tomu zabránit? Nuže, dej si tedy pozor, abys snad pod záminkou poslušnosti nepřisluhoval něčemu ještě horšímu.“ Tak Bernard, který uvádí mnohá svědectví z Písma a uzavírá: „Ty však navzdory všem těmto i nesčetným jiným svědectvím pravdy, ukazujícím tímto směrem, dovolil sis myslet, že máš poslechnout kohokoliv? Jaká zvrácenost hodná nenávisti je

ctnost takové poslušnosti, která se stále bije s pravdou a proti pravdě tasí zbraň!“ Tak Bernard.

Proto právě Bernard v kázání o příchodu Páně klade pět podmínek, které činí poslušnost pravou poslušností: 1. Je-li skutek svatý, protože
175 nemáme poslouchat to, co je proti Bohu. 2. Je-li dobrovolný, protože to, co děláme z nutnosti, není záslužné. 3. Je-li ryzí ve svatém úmyslu podle učení Spasitelova v 6. kapitole Matoušově: „Bude-li oko tvé prosté, všecko tvé tělo bude světlé.“ 4. Je-li rozvážný, protože nadměrnost nebo nedostatek jej narušují. 5. Je-li pevný a vytrvá-li až do náležitého konce.
180 Z toho vyplývá, že podřízený, když pozná nerozvážné nařízení představeného, nařízení, o němž je známo nebo by mělo být známo, že směřuje ke škodě církve tím, že odvádí od služby Bohu a zabraňuje spásu duší, má se takovému představenému vzepřít. Neboť takový odboj je pravá poslušnost prokázaná nejen Bohu a jeho zákonu o bratrském pokárání, nýbrž i samému představenému, protože žádný představený nesmí přikazovat nic, leč dobré.
185

Je-li tedy podřízený při poslušnosti k představenému vázán k rodově dobrému, vyplývá odtud, že ho poslouchá, když se mu v tomto smyslu vzpírá, jak je jeho povinností, protože tím, že se odvrací od zlého, činí,
190 co je dobré. Z toho je patrné, že poddaný, který poslouchá svého nadřízeného ve zlém, nemá pro hřích výmluvy, poněvadž Spasitel říká v 15. kapitole Matoušově: „Povede-li slepý slepého, oba spadnou do jámy.“ To znamená: „Jestliže slepý,“ to jest nevědomý nebo zlý prelát „povede“, to jest přikazuje mu vykonat skutek, „slepého,“ to jest nevědomého nebo zlého poddaného, „oba spadnou do jámy“ bludu. Proto řekl Kristus výstižně učedníkům o zákonících a farizejích, kteří učili, že je hříchem jíst chléb neumytýma rukama, ačkoli to přece není hřích: „Nechte je, jsou to slepí vůdcové slepých.“ Co to znamená: „Nechte je?“ Glosa
195 poznamenává: „Nechte je jejich rozhodnutí, jsou slepí, to jest jsou zatemnění svými tradicemi.“
200

Nerozumná zvířata zachovávají toto Kristovo pravidlo. Vždyť vidí-li kůň nebo osel před sebou jámu, i je-li podněčován ostruhami, dá si pokud může před propastí pozor. To také ukazuje příklad oslice, která viděla anděla, jenž jí zabraňoval jít cestou, kterou chtěl jít Balám, a „lid-
205 ským hlasem pokárala pošetilost prorokovu“ – 2. Petrova 2. Proto mluví Bernard v listě mnichu Adamovi ironicky takto: „Ty jsi ten nejposluš-

nější“ syn a nejoddanější „žák, který jsi nedopustil, aby se tvůj otec a učitel za svého života vzdálil od tebe na okamžik nebo, jak se říká, na krok, takže jsi rovnou za ním spadl do jámy, a to ne se slepýma, ale s otevřenýma očima jako Balám.“

Z těchto pravd nicméně následuje dále, že podřízeným duchovním, ano i laikům, je dovoleno soudit skutky svých představených. Z toho vyplývá, že něco jiného je rozsudek rozvázného a skrytého odhadu na soudu svědomí a něco jiného je rozsudek mocenské pravomoci na soudu církve.

Prvým způsobem má podřízený především soudit sama sebe podle slova z 11. kapitoly 1. listu Korintským: „Kdybychom se sami posuzovali, nebyli bychom souzeni“, a druhým způsobem má soudit vše, co se obecně vztahuje k jeho spáse podle výroku z 2. kapitoly 1. listu Korintským: „Ale duchovní člověk posuzuje všechno.“ Je třeba, aby přece i laik soudil skutky svého představeného tak, jako Apoštol odsoudil skutky Petrovy, když ho káral v 2. kapitole Galatským: „Ale když jsem uviděl“, říká, „že nejdou pravou cestou podle pravdy evangelia, řekl jsem Kéfovi přede všemi: Jestliže ty, ačkoli jsi Žid, žiješ pohansky a ne židovsky, jak můžeš nutit pohany k židovskému způsobu života?“

Za druhé má laik soudit svého představeného, aby se ho vystříhal. Neboť v 7. kapitole Matoušově říká Kristus: „Varujte se falešných proroků, kteří k vám přicházejí v ovčím rouchu, ale uvnitř jsou vlci hltaví.“

Za třetí má jej soudit podle toho, zda plní úkol duchovně vést, tělesně živit nebo vůbec konat dobré. Jinak totiž by duchovní nikdy nebyli voleni od laiků za faráře, zpovědníky nebo almužníky. Tak tedy je dovoleno bohatým tohoto světa zkoumat pečlivým soudem, kterým a jakým představeným a jakým způsobem odevzdají almužny, při čemž se mají vystříhat vlků hltavých. Ti se podle Apoštola v 20. kapitole Skutků a podle Chrysostoma v 20. homilli spisu *Opus imperfectum* jasně rozeznají podle toho, že jim jde více o peníze poddaných než o jejich spásu. A to proti Apoštolovu slovu v 12. kapitole 2. listu Korintským: „Neboť nechci vaše peníze, nýbrž vás.“ Proto v 20. kapitole Skutků předvídaje prorocky takové falešné apoštoly ujišťuje: „Já vím, že po mém odchodu vniknou mezi vás hltaví vlci, kteří stádo neušetří,“ a poněvadž tuto zvlčilost poznáváme naprosto jasně podle toho, že vykrádá časné statky a uvaluje tresty, aby z těchto časných statků byla co největší ko-

říst, prohlašuje, že se on sám choval zcela opačně. „Stříbra“, říká,
245 „a zlata nebo roucha se mi nezachtělo od žádného, jak sami víte, po-
něvadž to, čeho bylo zapotřebí mně i mým druhům, vysloužily tyto mé
ruce.“ Poddaní, kteří zbožně v Kristu žijí, mají tedy dbát na život apoš-
tolů a zvážit, zda jejich představení žijí v souhlase s apoštoly. Nedbají-li
totiž o duchovní službu, avšak horlivě vymáhají peníze, pohrdají-li
evangelickou chudobou a opírají-li své světské bohatství o další zločiny,
250 které zřejmě rozsévají, tu poznají poddaní z jejich skutků, že se odchýlili
od náboženství Pána Ježíše Krista.

Nuže vy, srdnatí milovníci zákona Kristova, nejprve prověřujte jejich
skutky, zda se kloní ke světu; za druhé varujte se jejich nařízení, páchnou-li
lakotou nebo světským ziskem; a za třetí zkoumejte ve světle
255 Písma svatého, zda příkazují souhlasně s radou Kristovou, a podle toho
jim buď věřte anebo nevěřte, jsou-li s ním v rozporu. Ať však faráři
neříkají laikům: To není vaše věc, abyste rozhodovali o našem životě
nebo skutcích. Vždyť Spasitel říká v 23. kapitole Matoušově: „Podle
skutků jejich nečiňte.“ A potom líčí zástupům skutky prelátů, aby je
260 znali a uměli se jim s prospěchem vyhnout, i kdyby preláti říkali: To
není vaše věc, abyste rozhodovali o našem životě nebo skutcích. Naopak
takovým prelátům by mohli laikové povědět: To není vaše věc brát naše
almužny, když Apoštol říká v poslední kapitole 2. listu Tesalonickým:
„Přikazujeme vám ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se od-
265 louchili od každého bratra, který žije neřádně a nikoli podle naučení,
které od nás převzali? ... Vždyť sami víte, jak nás máte napodobovat,
poněvadž jsme nebyli mezi vámi nepokojní, ani chleba darmo jsme od
nikoho nejedli, ale s prací a s námahou...“ A níže: „Vždyť když jsme
byli u vás, přikazovali jsme vám: Kdo nechce pracovat, ať nejí!“

270 A je jasné, jak mají poddaní rozumně soudit o nařízeních a skutcích
svých představených. Jinak by totiž upadli do nebezpečí věčné smrti,
kdyby s rozvahou nerozsuzovali, v čem jim mají věřit, v čem je mají
následovat a v čem je mají rozumně podle zákona Páně poslouchat.
Neboť právě proto nás nejlepší Mistr napomenul, když v 7. kapitole
275 Matoušově řekl: „Varujte se falešných proroků“, a v 16. kapitole Ma-
toušově: „Varujte se farizejského kvasu“, a v 24. kapitole Matoušově
říká: „Nevěřte! Nevycházejte!“, a v 23. kapitole Matoušově: „Podle
skutků jejich nečiňte!“ Sám také vybízel kněze i zástupy, aby posuzovali

jeho skutky slovy 8. kapitoly Janovy: „Kdo z vás mne obviní z hříchu?“
 a v 10. kapitole Janově: „A nechcete-li věřit mně, skutkům věřte.“
 A jak zle je na tom Kristova církev, že naši představení daleko více žá-
 dají, abychom věřili tomu, co schvalují nebo ztracují na všemožných
 svých soudech, než abychom věřili víru Písma svatého, to jest víru
 obecnou. A spíše trestají vybočení ze svých tradic než rouhání proti
 daleko důležitější víře Kristově. Tak lze o nich říci se žalmem: „Ten, kdo
 jídal mé chleby, pozdvihl patu proti mně.“ Sami totiž, jak ujišťují, jsou
 živi z dědictví Kristova, a přesto více si cení svých nařízení než příkázání
 samého Pána Ježíše Krista.

280

285

KAPITOLA DVACÁTÁ

Abychom ještě lépe rozuměli dvojímu výroku doktorů, když říkají: „Nižší mají poslouchat římskou církev a představené ve všem“ atd. a opět: „Mají je tedy poslouchat a poddávat se jim“ – vycházím z předpokladu, že podle mluvnických pravidel má vyjádření „mají poslouchat“ stejnou platnost jako vyjádření „je třeba, aby poslouchali“, a dále, že slovo „mají“ vyjadřuje povinnost poslušnosti závazné pod trestem smrtelného hříchu. Tento předpoklad vyplývá z toho, že doktoři uvádějí ono slovo Spasitelovo z 23. kapitoly Matoušovy: „Všecko, cokoli vám řeknou, zachovávejte a číňte.“ Neboť toto slovo Páně je příkazem. Za druhé tento předpoklad vyplývá ze slov doktorů: „Někteří však z duchovenstva z Českém království nechtějí s tím souhlasit a usilují seč jsou navádět věřící lid k neposlušnosti vůči představeným a k neúctě proti papežské, biskupské, kněžské a duchovenské důstojnosti“. Jenže je známo, že taková neposlušnost a neúcta, jakou mají doktoři na mysli, by byla smrtelným hříchem. Za třetí vyplývá tento předpoklad z uvedených slov blaženého Augustina: „Kdybys otce nebyl poslušen (rozuměj nikoli tělesného otce, ale duchovního), všechny ctnosti jsi ztratil.“ Jenže je jasné, že člověk ctnostný nemůže ztratit všechny ctnosti, leč smrtelným hříchem, a v tomto smyslu ona neposlušnost vůči autoritě zahrnuje v sobě zločin. Proto tento výrok doktorů: „Nižší mají poslouchat římskou církev a představené ve všem“ atd. má za uvedeného předpokladu takovou platnost, jako kdyby se řeklo: Je třeba, aby poslouchali pod trestem smrtelného hříchu. A v tomto smyslu nyní křičí, že jsem neposlušen římské církve a že mne proto vylučují z církve. A je jasné ze zákona Božího i ze zákona kanonického, že nikdo nesmí být vyloučen z církve, leč pro smrtelný hřích, jak jsem řekl na jiném místě.

Platí-li tento předpoklad, činím tento závěr: Ve věcech, které nejsou ani čiré zlo ani čiré dobro, nemají ve všem vůbec nižší poslouchat apoštolskou stolicí církve římské, to jest žádného papeže s kardinály, jak to chápou doktoři, ani představené. Důkaz: Král, markrabě, vévoda, pán, rytíř, měšťan nebo venkovan není vůbec povinen pod trestem smrtelného hříchu poslouchat římskou církev a preláty, nařizují-li, aby nevlastnil majetek, nebo neuzavíral manželství. Vždyť tyto věci, rozuměj vlastnit majetek a uzavírat manželství, neznamenají pro tyto osoby ani čiré dobro ani čiré zlo. Je tedy závěr správný. Důsledek je zřejmý. A druhá návěst vyplývá ze slov blaženého Bernarda v listě mnichu Adamovi: „Avšak je třeba vědět, že některé věci uprostřed mezi čirým dobrem nebo zlem se velmi často vymykají tomuto výměru. Neboť manželství, ačkoli může i nemusí být uzavřeno, jakmile jednou uzavřeno bylo, nemůže již být rozloučeno. Co tedy před sňatkem bylo jasně věcí střední, to u manželů nabývá již hodnoty čirého dobra. Podobně mít soukromý majetek je pro světského člověka sice věcí střední, protože je také možné, že jej nemá, avšak je čirým zlem pro mnicha, který nesmí mít žádný majetek.“ Tak Bernard.

První návěst se dokazuje takto: Žádná církev římská nemá právo nařizovat pod trestem smrtelného hříchu, aby král, markrabě, vévoda, pán, rytíř, měšťan nebo venkovan uzavíral manželství nebo nevlastnil majetek. Tedy také nikdo z uvedených není povinen poslouchat pod trestem smrtelného hříchu. Důsledek je zřejmý a jeho předpoklad je jasný, poněvadž církev římská nemá právo vyvyšovat své nařízení nad radu Kristovu. Avšak nařízením, aby král, markrabě, vévoda, pán, rytíř nebo měšťan nic nevlastnil, by církev římská vyvýšila svůj příkaz nad radu Kristovu. První pak rada mezi dvanácti předními radami evangelickými je totiž dobrovolná chudoba, která znamená zřici se vlastního majetku a zavázat se k nuzotě, k níž Kristus radí, kterou však nepřikazuje, když říká jakémusi mladému knížeti v 19. kapitole Matoušově: „Chceš-li být dokonalý, jdi a prodej vše, co máš, a rozdej chudým a ... následuj mne.“ Podobně kdyby církev římská nařídila, aby král, markrabě nebo jiný světský člověk uzavřel manželství, nařizovala by to proti Kristově radě. Zdalipak by tu tedy nejednala proti Kristu? Neboť zachovávaní panické cudnosti až do smrti je třetí Kristova evangelická rada, o níž říká v 19. kapitole Matoušově: „Jsou kleštěnci, kteří se sami vyklestili

pro království nebeské.“ A to Kristus nepřikazuje, nýbrž jen radí, aby to dobrovolně zachovával, kdo na to stačí. Proto říká: „Kdo to můžeš pochopit, pochop to.“

Byla by to tedy velká opovážlivost církve římské, kdyby někoho pod trestem smrtelného hříchu spoutávala více než to činí rady jejího Boha. To by zajisté znamenalo „vkládat nesnesitelná břemena na ramena lidí“, jak říká Spasitel v 23. kapitole Matoušově, která „zákoníci a farizeové, sedící na stoličce Mojžíšově“, nenesou, ale vkládají na jiné, jak říká Kristus na témž místě. Proto Apoštol Kristův, který zahlédl skrytá tajemství Boží, jaká církev římská nespatriila, neodvážil se nikomu nařídít, aby uzavřel manželství nebo aby se ho zdržel. Proto říká v 7. kapitole 1. listu Korintským: „Každý má od Boha zvláštní dar: jeden tak, jiný jinak.“ Nic nechtěl Apoštol přikazovat, leč co Pán skrze něho přikázal a co takto bylo poslušnému k užitku. Neboť je mnoho rad, které platí pro jiné, které však pro naši křehkost nebo nevědomost neplatí pro nás, takže někdo bez smrtelného hříchu uzavírá manželství v Pánu, ačkoli by mu více prospělo, kdyby si zachoval své čisté panenství, avšak on z nevědomosti je přesvědčen o opaku. Proto říká Apoštol: „Každý má od Boha zvláštní dar: jeden tak, jiný jinak“ a dodává: „Nemohou-li se zdržet, ať vstoupí v manželství: lépe jest vstoupit v manželství, nežli hořet vášní.“ A tak některým lidem je užitečnější to, co by jiným bylo méně užitečné. Proto by bylo očividným bludem věřit, že je všem lidem bez rozdílu užitečné, aby do písmene plnili všechny Kristovy rady. A proto syn není povinen pod trestem smrtelného hříchu poslouchat otce, nařizuje-li mu, aby nic nevlastnil nebo aby se oženil. Podobně nemůže otec ani dceru zákonně nutit, aby zůstala pannou až do smrti nebo aby se vdala.

Kdyby byl správný výrok doktorů, že „nižší mají poslouchat apoštolskou stoličku církve římské ve všem“ atd., následovalo by, že král Václav, král římský a král český, podobně jako Zikmund, král uherský, by ustavičně smrtelně hřešili, protože neuposlechli nařízení církve římské, to jest papeže Bonifáce s kardinály, aby se zřekli svých království, onen království římského a tento království uherského. A je jasné, že zříci se království není ani pro jednoho ani pro druhého čirým zlem, jak vyplývá z Bernardova výroku. A poněvadž řečení králové dosud nesplnili toto nařízení ani ho nebyli od samého Bonifáce zproštěni,

následuje, že stále ještě setrvávají v neposlušnosti. Avšak kdo se zdravým rozumem by to chtěl tvrdit, když přece sám Bonifác podle Božího zákona se toho neměl ani odvážit?

Dále z toho následuje, že někteří z jmenovaných doktorů, jako například Stanislav, Petr ze Znojma, Jan Eliášův a ještě kdosi, jsou dosud stále v papežské klatbě. Vyplyvá to z toho, že do dnešního dne neuposlechli apoštolskou stolicí římské kurie, anebo jestli snad uprostřed sporů tajně již uposlechli, přece nebyli zproštěni znesvěcení, poněvadž jim bylo přikázáno papežem Inocencem pod trestem vyloučení z církve, zbavení obročí a nezpůsobilosti, aby Mistru Maříkovi opravdu udělili a přiznali místo, o které zažádal. A oni, jakkoli byli slavnostně napomenuti notářem před svědky, přece až podnes nejsou tohoto nařízení poslušni, ačkoli přece přiznat Mistru Maříkovi místo není jakožto nařízení čirým zlem. Pro samého Mistra Maříka je však možná zlé, že tak nezřízeně baží po tom místě, a možná, že i pro doktory je také zlé, že oblibujíce první místo ve shromážděních, nechtějí Maříka přijmout mezi sebe. Kéž by se žádné z obou stran netýkalo ono oslovení Krista, nejpokornějšího Mistra, v 11. kapitole Lukášově: „Běda vám farizeům, kteří milujete první stolice ve shromážděních.“ A v 23. kapitole Matoušově přidává: „a abyste byli nazýváni od lidí: Rabi.“

Též ve skutečích rodově dobrých – jako jsou půst a modlitba, což nejsou čirá zla – nemáme poslouchat církev římskou nebo preláty, leda v míře rozumně vyvážené. Neboť se může stát, že poddaný tak velice se bude po celé dny modlit a postit, až zemdlí a uškodí tím sobě i církvi. Avšak toho se má vystříhat jak ten, kdo rozkazuje, tak poddaný. Je tedy předpoklad pravdivý. Je totiž známo, že by bylo pokoušením Boha poslouchat představeného nebo se zavázat, že nikdy nesním ani nevypiju více než tolik a tolik, že nikdy nebudu mít více šatstva nebo obleků než tolik a tolik, a tak je tomu i s ostatními radami neblaze pojatými. A ještě větší pošetilosti by se dopustil představený, kdyby zavazoval obec k takovému ojedinělému stupni dokonalosti, poněvadž podle různosti časů, nemoci a zdraví, mládí a stáří, tepla a zimy je třeba, aby jedna a táž osoba střídala takové věci. A tím spíše je třeba v obci různé prostředky přizpůsobovat rozličným lidem, jak učí Aristoteles v 2. knize Etiky: „Není totéž středem u všech lidí.“ Neboť množství pokrmu přiměřené Milonovi, který dokázal sníst za jediný den celého vola, nebylo

135 by přiměřeným množstvím pro někoho jiného, mladého nebo sešlého,
zdravého nebo nemocného.

A proto Spasitel vskutku omluvil své učedníky, když byli obviněni,
že se nepostí. Neboť v 9. kapitole Matoušově se praví: „Přistoupili
k Ježíši učedníci Janovi řkouce: Proč my a farizeové se často postíme,
140 ale tvoji učedníci se nepostí?“ Těmto pomlouvačům, kteří se spojili
s farizeji, aby pokárali Krista, odpověděl Spasitel za učedníky těmito
slovy: „Což se mohou svatebčané rmoutit, dokud je s nimi ženich?
Ale přijde den, kdy bude od nich ženich odňat a tehdy se budou postit.
Nikdo zajisté nepřisívá záplatu z nového sukna k vetchému rouchu,
145 neboť vytrhne záplatu z roucha a díra se zvětší. Také nelijí mladé víno
do starých měchů, jinak se měchy rozpuknou a víno se vyleje a měchy
se zkaží. Ale mladé víno dávají do nových měchů a oboje se zachová.“
Zde Spasitel omlouvá učedníky, že nedrží půst. Především připomíná,
že tenkrát jako ženich církve sám přebýval se svými svatebčany. Za
150 druhé, že „jim na ten čas onen tělesný půst nepřislušel“, jak říká Lyra.
Proto praví ženich: „Což se mohou svatebčané rmoutit“, to jest být
smutní a trápit se postem? Jako by řekl: Nikoli, vždyť jim nyní půst
nepřisluší. „Ale přijde den“, rozuměj den umučení, „kdy bude od nich
ženich odňat“, to jest smrt zruší jeho tělesnou přítomnost, „a tehdy se
155 budou postit“, rozuměj postem žalu podle slov 16. kapitoly Janovy:
„Budete plakat a kvílet.“ „A tehdy se budou postit“, rozuměj, až jim
bude příslušet takový půst. A nato dokazuje Spasitel dvěma příklady,
že jim tehdy ještě nepřislušel tělesný půst. V 5. kapitole Lukášově však
jsou zmíněny i veřejné modlitby. Proto tam čteme: „Proč učedníci
160 Janovi se často postí a konají veřejné modlitby, podobně i učedníci
farizeů, ale tvoji jedí a pijí? On pak jim řekl: Můžete přinutit svatebča-
ny, aby se postili, dokud jest ženich s nimi?“ Jako by byl řekl: Proti
ženichově vůli nemůžete jeho svatebčany zákonně nutit, aby se postili.
Kristus je věru vlídný převor a opat, který nezatěžuje své učedníky, ale
165 vkládá na ně rozkošné jho a lehké břímě a říká o farizejích a zákonících,
sedících na stolici Mojžíšově, že „svazují zajisté těžká a nesnesitelná bře-
mena a vkládají je na ramena lidí, ale ani prstem nechtějí jimi pohnout“.

Tak totiž dnešní preláti a zpovědníci ukládají mnoho postů, mnoho
modliteb a jiných povinností, které zatěžují lid, ale sami nečiní ani to
170 nejmenší. Proto říkají častěji: „Hodujme a nechme prostáčkům, ať se

za nás postí.“ Nazývá-li tedy Spasitel taková jejich nařízení nesnesitelnými břemeny, poněvadž zatěžují lidi víc než Kristova přikázání a rady, řekne proto moudrý člověk, že poddaný je v takových případech povinen pod trestem smrtelného hříchu poslouchat svého představeného? Rovněž jíst neumytýma rukama je skutek blíže neurčený, ani čiré dobro ani čiré zlo. A přece tenkrát nebyli učedníci Kristovi vázáni nařízením těch, kdo seděli na stolici Mojžíšově, podobně tedy nejsme vázáni nyní ani my. Důsledek je zřejmý, poněvadž stejně je tomu s takovými tradicemi, které nejsou založeny v zákoně Hospodinově.

Druhá část vyplývá z onoho místa v 15. kapitole Matoušově, kde farizeové a zákoníci říkají Ježíši: „Proč tvoji učedníci přestupují tradice starších? Vždyť si nemyjí ruce, když jedí chléb.“ On sám však je pokáral, že přestupují přikázání Boží, a ukázal, že jeho učedníci se nedopustili hříchu, když nezachovali jejich nařízení: „Jíst neumytýma rukama neposkvřňuje člověka.“ Jaký tedy máme dnes důvod pro to, že každý poddaný je povinen v jakémkoli úkolu blíže neurčeném nebo středním poslouchat svého představeného, je-li nabíledni, že představený je pošestilec, který beze vši rozvahy přetěžuje poddaného takovými blíže neurčenými úkoly? Bernard tedy dobře stanovil podmínky poslušnosti, jak jsme shora uvedli. Jedna z nich stanoví, že je třeba, aby přikázání bylo rozvážné, protože nadměrnost nebo nedostatek je narušují. Proto lidský příkaz a rada platí a musíme je splnit pouze, pokud je jejich příčina dána božským příkladem.

A odtud plyne, že žádná poslušnost prokázaná představenému nepřispívá k zásluze, leda pokud směřuje k poslušnosti přikázání a rad Pána Ježíše Krista. To je jasné, protože poslušnost Kristu dlužná nebo prokazovaná je sama o sobě záslužná a úměrně s ní roste nebo ubývá také zásluha. Proto nic není zbožnější než poslušnost prokazovaná Bohu, jak učí Dekret v 8. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *Sciendum*. Zde poznamenávám, že prorok Samuel říká v 15. kapitole 1. knihy Královské: „Poslouchat je lépe než obětovat ... Neboť vzpoura je takový hřích jako věštění a nechtít přivolit se rovná zločinu.“ „Jenom poslušnost“, říká Dekret, „je ctností, která má záslužnost víry, bez níž je každý usvědčen z nevěry, i kdyby se jevil jako věřící.“ V obětech, říká, je obětováno cizí maso, avšak v poslušnosti se obětuje vlastní vůle. Odtud vyplývá nad slunce jasněji, že mluví o poslušnosti, kterou jsme dlužni Bohu.

210 Neboť v 15. kapitole 1. knihy Královské říká Samuel Saulovi: „Protože
jsi tedy zavrhl řeč Hospodinovu, zavrhl tě Hospodin, abys nebyl krá-
lem. I řekl Saul Samuelovi: Zhřešil jsem, že jsem přestoupil řeč Hospodi-
novu a slova tvá, a obávaje se lidu, uposlechl jsem jejich hlasu.“ A je
jasné, jak velice se rouhají představení lidu, jestliže si z Písem nebo
z církevního zákona osobují právo na tuto poslušnost. To dále potvrzuje
výrok Augustinův z 86. kázání, jehož úvahy se doktoři pro sebe dovo-
lávají: „Kdyby ses postil a dnem i nocí se modlil, kdybys byl v žíni
215 nebo v popelu, kdybys nic jiného nedělal, než co ti je přikázáno v zá-
koně a sám sobě by ses zdál moudrým, avšak otce bys nebyl poslušen“,
rozuměj nikoli tělesného otce, ale duchovního, „všechny ctnosti jsi
ztratil.“ Z toho plyne, že kdo není poslušen Boha, duchovního Otce,
ztrácí všechny ctnosti. A proto dodává Augustin: „Poslušnost tedy má
220 větší cenu než všechny ostatní mravní ctnosti.“ Důkaz doktorů, kterým
chtěli z tohoto výroku odvodit svůj záměr, je tedy nutno odmítnout.

Dále činím tento závěr: Křesťan má vykonávat přikázání Kristova bez
ohledu na předstíranou klátnu, ať už jí jen hrozí nebo ji už uvalili.
To vyplývá ze závěru blaženého Petra a ostatních apoštolů v 5. kapitole
Skutků: „Více sluší poslouchati Boha než lidi.“ Z toho plyne jako důsle-
dek, že kněz Kristův, který žije podle jeho zákona a má znalost Písma
a s láskou chce vzdělávat lid, má kázat bez ohledu na předstíranou klat-
bu. Je jasné, že kázat slovo Boží je přikázání, uložené kněžím, jak do-
svědčuje apoštol Petr v 10. kapitole Skutků: „Nám přikázal Bůh,“
230 říká, „kázat lidu a svědčit.“ A v 10. kapitole Matoušově: „Těchto dva-
náct poslal Ježíš s příkazem: Na cestu pohanů nechoďte“ a níže: „Jděte
a kažte, že se blíží království nebeské.“ A totéž vyplývá z 9. a 10. ka-
pitoly Lukášovy, a také z blaženého Augustina, který v předmluvě ke
svým kázáním říká: „Nemnoho je kněží, kteří spravedlivě káží slovo
235 Boží, ale mnoho je těch, kdo sobě k zatracení mlčí, jedni z nevědomosti,
a ti odmítají se dát poučit, a druzí z nedbalosti, a ti pohrdají slovem
Božím. Avšak ani jedni ani druzí nemohou být zbaveni viny za to, že
mlčí, poněvadž ani nemají stát v čele, kdo nedovedou kázat, ani nemají
mlčet, kdo dovedou kázat, i když nestojí v čele.“

240 Dále to vyplývá z výkladu blaženého Jeronýma na text z 3. kapitoly
Ezechiele: „Kdybych já řekl bezbožnému: Smrti umřeš, a nezvěštoval
bys mu to ani mu nepřimluvil, aby se odvrátil od své bezbožné cesty

a byl živ: bezbožný ve své nepravosti umře, ale krev jeho z tvé ruky vyhledám.“ Tam říká Jeroným: „Kněz je povinen kázat, ať se tedy varuje, aby se nedal umlčet strachem z lidí. Je veliký rozdíl v tom, podle které ze tří příčin někdo umlčuje Boží řeči: zda ze strachu nebo z lenosti nebo z pochlebování.“ Podobně to vyplývá ze slov blaženého Řehoře z 15. kapitoly Knihy o pastýřské péči, uvedené v 43. distinkci, v kapitole *Sit rector*, kde mimo jiné vede z mnohých výroků Písma velmi slavnostně tento důkaz: „Psáno jest zajisté, aby byl slyšen zvuk, kdykoli kněz vstupuje do svatyně před Hospodina ..., aby neumřel. Neboť kněz, který vchází nebo vychází, umírá, není-li slyšet jeho zvuk; vzbuzuje totiž proti sobě hněv skrytého soudce, chodí-li bez zvuku kázání.“ Totéž vyplývá ze slov blaženého Isidora, který v 3. knize *De summo bono* říká: „Kněží jsou odsuzováni pro nepravost národů, jestliže nepoučují neznalé nebo neusvědčují hříšné.“

Pověděli jsme již, že každý, kdo přistupuje ke kněžství, přijímá kazatelský úřad jako z pověření. Z toho vyplývá, že tomuto pověření má dostát bez ohledu na předstíranou klatbu. Dále žádný pravý křestan, nemá být na pochybách o tom, že člověk, který je dostatečně vyučen, je spíše povinen poučovat nevědomé, radit nerozhodným, trestat bezuzdné a odpouštět činícím bezpráví, než ukládat nějaké skutky milosrdenství. Když tedy je povinen pod trestem zatracení, jak vysvítá z 25. kapitoly Matoušovy, sloužit tělesnými almužnami ten, kdo na to stačí, tím spíše je povinen, kdo na to stačí, sloužit duchovními almužnami. Z toho je zřejmé, že pro kněze kázat a pro bohatého dávat almužny nejsou skutky střední, nýbrž přímo přikázané. Dále je zřejmé, že poručí-li papež nebo jiný představený knězi, hotovému sloužit tak, jak jsme naznačili, aby nekázal, anebo bohatému, aby nedával almužny, nemá poddaný poslechnout. Opíraje se tedy o toto přikázání Páně, neuznal jsem zákaz kázat, vydaný papežem Alexandrem, a proto pokorně snáším klatbu v naději, že tím dosáhnu požehnání Boha svého, k němuž volá žalmista: „Zlořečiti budou oni, ty však požehnáš.“ A on také žehná slovy 5. kapitoly Matoušovy: „Blahoslavení jste, když vám pro mne lidé budou zlořečit ... a lživě mluvit proti vám všechno zlé. Radujte se a veselte se, poněvadž hojná je vaše mzda v nebesích.“

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVNÍ

Musím ještě stručně promluvit o autoritách, které doktoři uvedli k utvrzení lidské poslušnosti. Neboť předně říkají: „Římskou církev a představené mají nižší poslouchat ve všem“ atd. podle výroku Spasitelova v 23. kapitole Matoušově: „Všecko, cokoli vám řeknou, zachovávejte a číňte.“ Tu se divím, proč doktoři usekli slova Spasitelova na začátku a na konci. Neboť na začátku neuvedli: „Na stoličci Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové“, a na konci nepřipojili: „Podle skutků jejich nečíňte“, ale uvedli jen střední část slovy: „Všecko, cokoli vám řeknou, zachovávejte a číňte.“ Tu se mi zdá, že tak učinili proto, že papež a jiní preláti církve nechtějí být přirovnávání k zákoníkům a farizeům, a říká-li se něco o jejich zlých skutcích, jsou uraženi. Ale na druhé straně doktoři a mistři takovým mužům pochlebují; a tak oni „si shromažďují učitele, kteří jen příjemně šimrají uši, a tak odvracejí sluch od pravdy“; a mistři jim pochlebují. Tak se naplňuje předpověď Apoštolova na obě strany. Neboť ve 4. kapitole 2. listu Timoteovi zapřísahá Apoštol Timotea slovy: „Zapřísahám tě při Bohu a Kristu Ježíši, který bude soudit živé i mrtvé, při jeho příchodu a jeho království: každé slovo, naléhej vhod i nevhod, kárej, zapřísaha, napomínej se vši trpělivostí a znalostí. Neboť přijde čas, že zdravé učení nebudou trpět, ale podle svých žádostí si shromáždí učitele, kteří jen příjemně šimrají uši. A odvrátí zajisté sluch od pravdy a k bájím se obrátí.“ Není tedy divu, že preláti vděčně přijímají výroky zmíněných doktorů, poněvadž všechny ony výroky pomazali olejem pochlebování a nepřipojili žádné slovo napomenutí, aby potlačili jejich špatnost.

Avšak přijde mistr, biskup a soudce nejspravedlivější, a ten nejspřávněji zváží lichocení doktorů i špatnost prelátů, neboť řekl: „Na stoličci

Mojžíšově posadili se zákoníci a farizeové. Všecko, cokoli vám řeknou, zachovávejte a čiňte: Avšak podle skutků jejich nečiňte, neboť praví, ale nečiní.“ Vpravdě tento mistr nelichotil špatnosti prelátů a doktorů. Mluvil pravdu, učil své věřící a usvědčil pyšné, kteří se posadili na stoličce, z jejich zlých skutků.

Pravdu mluvil a pravdě učil, poněvadž byl na stoličce Mojžíšově, o níž jsme mluvili shora v kapitole osmnácté, to jest o autoritě soudit a učit zákonu Božímu. O ní řekl Mojžíš v 18. kapitole Exodu: „Přicházejí ke mně, abych soudil mezi nimi a oznámil přikázání Boží a jeho zákony.“ „Všecko, cokoli vám tedy řeknou“ – meziřádková glosa vysvětluje: Cokoli náleží ke stoličce – „zachovávejte, totiž v srdci, a čiňte skutkem, ale podle skutků jejich nečiňte. Rozuměj: Držte se jejich učení, nikoli života. Neboť praví, ale nečiní.“ Chrysostomus říká: „Víru kází a jednají bez víry; jiným dávají pokoj a sami ho nemají. Hlasitě rozhláší pravdu a milují lež, lakomství kárají, ale žádostivost milují.“ Augustin říká, jak bylo uvedeno shora v osmnácté kapitole: „Neboť sedíce na stoličce Mojžíšově, učí zákonu Božímu. Učí tedy Bůh skrze ně. Kdyby však tito chtěli učit svým nápadům, neposlouchejte je a nečiňte to.“ Patrný je tedy nejpravdivější Kristův výrok a příkaz, podle něhož zcela jasně nepřikazuje zachovávat a vykonávat všechny příkazy těch, kdo sedí na stoličce Mojžíšově, protože jinak by později neříkal: „Vkládají zajisté břemena těžká a nesnesitelná“ a tedy taková, která nemají být nesena. A to vyplývá i z předchozí kapitoly, kde jsem uvedl, jak omluvil své učedníky, že nedbali zákazu jíst neumytýma rukama a nařízení o postu.

Pokud jde o autoritu Augustinovu, kterou hned doktoři připojují, o té jsem mluvil v předchozí kapitole ke konci. Pokud jde o výrok blaženého Jeronýma o výkladu víry, bylo o něm mluveno v kapitole šestnácté. Předpokládá se, že to prý mluvil k papeži Damasovi, ale když jsme nahlédli do mnoha starých knih, shledali jsme, že to psal blaženému Augustinovi, jehož častěji nazýval ve svých listech papežem. A tento Augustin byl v skutku papežem v tom smyslu, že měl stoličce i víru Petrovu, jak je patrné ze začátku třinácté kapitoly.

Pokud jde o list blaženého Bernarda, v němž se mluví o čirém dobru, o čirém zlu a o tom, co je uprostřed mezi oběma, bylo o něm mluveno shora v kapitole devatenácté. A připojují: „A v těchto skutečích středních ... zákon poslušnosti byl jakoby vydán při stromu vědění dobré-

ho i zlého, který byl uprostřed ráje. Vskutku v těchto věcech není dovo-
leno, abychom své mínění vnucovali názoru učitelů a v těchto věcech
65 vůbec nesmíme pohrdat ani příkazem ani zákazem představených.“
Zde je třeba přihlédnout k tomu, že tento výraz podobnosti „jakoby“
vyjadřuje sice jistou podobnost, ale nikoli naprostou. Neboť podle
2. kapitoly Genese byl při stromu vědění dobrého i zlého vydán zákon
od Boha, který nemůže ani klamat, ani býti klamán. A tento zákon byl
70 uložen pod trestem smrti. Neboť Bůh řekl Adamovi: „Ale ze stromu
vědění dobrého a zlého nikoli nejz, neboť v kterýkoli den bys z něho
jedl, smrti umřeš.“

Musí se tu tedy uvážít, kdo je ten, jenž přikazuje, musí se uvážít,
co se přikazuje, a musí se uvážít i postavení člověka, který má poslouchat.
75 Ten, jenž přikazuje, je Bůh, který se nemůže mýlit. Příkaz je velmi
užitečný a je to člověk, který uslyšel samého Boha, jak přikazuje. Jísti
tedy ze stromu vědění dobrého i zlého bylo po zákazu čiré zlo. Vedle
toho si položme, že by představený Petr nařídil svému poddanému Ja-
novi sbírat jahody, a uvažme, zda se v tom nařizující nemůže mýlit,
80 a jak dalece je onen skutek užitečný tomu, kdo má uposlechnout, a zda
ten, kdo má poslechnout, je k tomu skutku uzpůsoben tak, jako byl
Adam k Božímu příkazu. A je jasné, že ve všech třech případech není
podobnost stejná. Neboť i představený se může mýlit, i skutek nemusí
být tak užitečný a je jisto, že i ten, kdo má poslechnout, nemusí být
85 k onomu skutku tak uzpůsoben, jako byl Adam k příkazu Božímu. Proto
říká Bernard, že „skutek střední je ten, který může být podle způsobu,
místa, času nebo osoby i dobrý i zlý“. A zde tento svatý uvádí okolnosti
z hlediska nařizujícího, z hlediska skutku a z hlediska poslouchajícího.
Proto když mluví o „skutku středním podle způsobu“, vyžaduje ná-
90 ležitou míru rozumu, aby ten, kdo přikazuje, se neuchyloval od bož-
ských rad. Neboť kdyby představený nařídil svému podřízenému Petro-
vi, knězi vzdělanému v zákoně Božím, aby v den Páně pásł svině, a kdyby
Bůh radil, aby v tentýž den pro něho vykonal skutek nadbytečné záslu-
hy, který by byl s oním jednáním neslučitelný, tehdy by byl kněz Petr
95 povinen více poslouchati Boha a jeho rady než představeného a jeho
rozkazu. To je jasné, neboť představený je tím úctyhodnější, čím více je
mu každý podřízený zavázán poslušností a čím je uložené jednání uží-
tečnější. Avšak jednání uložené představeným, to jest pásť svině v den

Páně, nemá vliv na zásluhu, kdežto jednání uložené Bohem má samo v sobě záslužný smysl.

Proto bych si přál vědět, jak by se svatý Bernard vyjádřil k tomuhle případu: Kdyby mu blažený Benedikt přikázal pást svině a kdyby mu byl v téže době poradil Bůh udílet radu ke spáse duší těm, kteří o ni prosí v kostele, domnívám se, že autorita radícího a větší užitečnost rady než příkazu svatého Benedikta byla by přiměla Bernarda, aby ke cti Boží a ke spáse těch, kdo prosí o radu, více poslouchal Boží radu než Benediktův příkaz. Z toho zřejmě následuje, že nás více zavazuje kterákoli rada Boží než lidský příkaz s ní neslučitelný. A za druhé z toho zřejmě následuje, že nikdo není vázán poslouchat vlastního představeného, leč pokud vybízí k plnění božské rady nebo přikázání. Z toho vyplývá, že „ve způsobu“ je zahrnuta náležitá míra rozumu i jakost rozkazu, které musí poslouchající i ten, kdo přikazuje, vzít v úvahu. Jaký totiž by v tom byl rozum, aby kněz na rozkaz tupého a tučného biskupa pásl svině a připravil o pastvu ovce Kristovy, které on vlastní krví vykoupil?

Podobně je třeba uvážit okolnost místa. Neboť kdyby představený rozkázal podřízenému, aby se dostavil na místo, kde nepřátelé osnují smrt podřízenému, není podřízený povinen poslechnout. Proto papež Klement V. v Klementinách, v části *De sententia et re judicata*, v kapitole *Pastoralis* říká: „Kdo by měl totiž odvahu, nebo z jakého důvodu byl by někdo zavázán mít odvahu podrobit se soudu takového dvora a postavil se do samého středu nepřátel a dobrovolně se vydat až na smrt, kterou má přivodit násilná křivda a nikoli spravedlnost? Toho se zajisté právem obáváme, tomu se ze zvyku vyhýbáme, před tím prchá lidský rozum a toho se děsí přirozenost. Proto by byl blázen ten, kdo by takovému obeslání rozuměl v tom smyslu, že by obeslaného zavazovalo ... Ani ... mu nesmí být odňata možnost obhajoby, která vychází z přirozeného práva, poněvadž ani císaři není dovoleno, aby rušil to, co platí na základě přirozeného práva.“

Podobně píše papež Mikuláš císaři Michaelovi v 3. oddíle, v 5. kvestii: „I sám rozum přikazuje a přemnohé příklady dokazují, že lidé zaujatí a osobní nepřátelé nemají být soudci. Neboť co kdo může dát nepříteli vzácnějšího a milejšího, než vydá-li mu toho, komu právě by chtěl ublížit, ke stíhání“ – to jest k souzení a k potrestání nebo k obžalobě? „A to, jak známo, prozíravě cařihradský synod zakazuje v 6. kapitole

135 svých kánonů.“ V téže kapitole říká papež Gelasius, přeudatný bojovník
proti kacířům: „Táží se, říká, kde pak lze projednávat soud, kterého se
dovolávají? Snad ne u nich, aby titíž odpůrci byli i svědky i soudci?
Avšak takovému soudu nemají být předávány ani lidské“, to jest světské
140 „záležitosti. Proto nemají-li být svěřovány soudu, na němž odpůrci
i soudci jsou titíž lidé, ani lidské soudy, čím méně soudy božské, to jest
církvní? Kdo jsi moudrý, rozuměj! A jak známo vskutku proto pro-
hlásil zbožný císař Justinián ve svých zákonech: Kdo se domnívá, že
soudce je proti němu zaujat, tomu budiž dovoleno, aby jej odmítl
dříve než začne pře, aby bylo možno povolát jiného. Neboť je jaksi
145 přirozené uhýbat nástrahám soudců a snažit se uniknout soudu nepřátel.
Tak svatý Jan Zlatoústý odmítl vejít do shromáždění koncilu, který se
sešel proti němu“. Tak tam. Proto uzavírá Gracián: „Mimo své území
však nemá být v žádném případě obviněný předváděn.“ Proto říká papež
Fabián v 3. oddíle, v 6. kvestii: „Vždy totiž budiž pře projednávána
150 tam, kde byl zločin spáchán, a kdo nedokáže, z čeho druhého obvinil,
ať sám vytrpí trest, který navrhl.“ Rovněž papež Štěpán v 3. oddíle,
v 6. kvestii říká: „Volnost podat žalobu nechť nepřekračuje hranice
území, ale každá obžaloba ať je slyšena uvnitř území“. Totéž vyplývá
z římského synodu z 3. oddílu, z 6. kvestie, z kapitoly *Neminem*.

155 Co by to bylo za poslušnost nebo jaký by v tom byl rozum, aby člo-
věk předvolaný na vzdálenost tří set mil, papeži neznámý, od nepřátel
udaný, ubíral se s takovou úzkostí územím nepřátel, přišel k nepřátel-
ským soudcům a svědkům a přílišným vydáním utratil majetek chudých
anebo nemaje na vydání nuzně se vlekl o žízni a hladu? A jaký bude
160 užitek z toho, dostaví-li se? Zcela určitě zanedbá práci pro spásu svou
i jiných lidí, kterou mu uložil Bůh. A ani tam nebude poučen jak dobře
věřit, nýbrž jen jak se hádat, což služebníku Božímu není dovoleno.
A na takovém soudním dvoře přijde o všechno, ve svatých mravech
ochladne, útisky ho popudí k zatvrzelosti a nebude-li mít z čeho platit,
165 bude odsouzen, i kdyby měl spravedlnost na své straně, a co horšího,
bude donucen, aby na kolenou jako Boha vzýval papeže.

Proto požehnán buď Bůh, který v 18. kapitole Genese řekl: „Se-
stoupím a pohledím, zdali křik jejich, který přišel ke mně, naplnili skut-
kem, a není-li tomu tak, ať zvím.“ Požehnán buď Syn Boží, který se-
170 stoupil s nebe, „aby hledal a spasil, co bylo zahynulo“ – Lukáš 19.

„I obcházel Ježíš všechna města i městečka, uče ve školách jejich a káže evangelium království a uzdravuje všelikou nemoc i neduh. A když viděl zástupy, slitoval se nad nimi, že byli souženi a rozptýleni jako ovce bez pastýře“ – Matouš 9. Požehnán buď Kristus sám, který přikázal Petrovi v 18. kapitole Matoušově: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima.“ A proto nenalezne papež jiná místa, že Kristus přicházel k takovým stáním, ale právě naopak. Neboť kdyby papežové zvážili onen Kristův zákon ze 7. kapitoly Matoušovy „Všecko, co byste chtěli, aby vám lidé činili, tak i vy činite jim. Takový jest zákon i proro-ci,“ domnívám se, že by nechtěli nerozumně předvolávat lidi a nutit je, aby se vydali na cestu tak nebezpečnou a nejistou. Proč by tedy nutili jiné, aby podstoupili bez zřejmé a odůvodněné příčiny takové útrapy? Měli by se zamyslet zajisté nad vzorným životem velekněze Krista, který bloudící a ďáblem týrané vlídně navštěvoval, nepoháněl je k stáním, nedával do klatby, nežalářoval je ani neupaloval a který přikázal Petrovi a v jeho osobě každému jeho náměstku: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho“ atd.

A tu by měl náměstek Petrův vědět za prvé, že chce-li pokárat bratra, má se nejprve sám chovat bezúhonně, neboť láska má začínat u sebe samé. Jak tedy může dovoleným způsobem kárat svého bratra prelát, veskrz prolezlý svatokupeckým kacírstvím, pýchou, zhýralostí nebo lakotou, jemuž Pán říká: „Pokrytče, vyvrz napřed břevno z oka svého a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu z oka svého bratra“ – Lukáš 6. Nebo jak by mohl někoho odsoudit k smrti, když Spasitel říká v 8. kapitole Janově: „Kdo je z vás bez hříchu, první hoď na ni kamenem?“ Opravdu, uvážíme-li tento zákon Kristův, sotva bychom našli za našich časů prelát, který by právem mohl jiného napravit nebo odsoudit pro kacírskou nepravost.

Za druhé by měl Kristův náměstek vědět, že Spasitel přikazuje „Jdi“. Tím přikazuje, že soudcové, chtějí-li kárat své podřízené, mají se sami odebrat na místa, kde podle udání byl zločin spáchán, jak to i práva předpisují. Tak totiž učinil Kristus, podobně i apoštolové, a tak učiní Kristus na posledním soudu, jak sám předpovídá v 25. kapitole Matoušově.

Za třetí by měl náměstek Petrův nebo prelát vědět, jak má být při káraní opatrný, bedlivý a pozorný, aby snad nedal nikoho do klatby před skončením třetího pokárání.

Za čtvrté by měl vědět, že si má opatřit množství spolehlivých svědků, kteří by věděli o bratrově provinění.

210 A za páté by to měl říci církvi jakožto vyšší instanci. Tak to totiž Pán přikázal Petrovi: „Pověz církvi.“

215 Z toho, co již bylo pověděno, shrnuji, že předstíraná klatba mne ani nezasahuje ani neváže, poněvadž v Římě zasedají nepřátelští soudcové a svědci a pře se především týká soudce. Cesta je pro mne daleká a odevšad německými nepřáteli obklíčená. Nevidím žádný užitek z toho, dostavím-li se tam osobně, ale vidím, že zanedbám lid ve slovu Božím. Mám naději, že mne Kristus zaštitil, když řekl v 10. kapitole Matoušově: „Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky. Proto buďte opatrní jako hadi a prostí jako holubice. Varujte se pak lidí, neboť vás vydávati budou do sněmů a ve shromážděních svých budou vás bičovat.“ A v 24. kapitole 220 Matoušově: „Aj, předpověděl jsem vám. Proto řeknou-li vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte. Aj, v skrýších, nevěřte. Aj, zde je Kristus anebo tam je, nevěřte.“ Proto jsem se svěřil Kristu samému, aby učinil konec mému životu, ať už předstíranou klatbou lidí, anebo bez klatby smrtí přirozenou nebo násilnou.

225 Dále je třeba uvážit okolnost času. Není pochybnosti o tom, že se vyžaduje, aby rozkazující stejně jako poslouchající věděl, kdy má být vykonán čin rodově dobrý nebo blíže neurčený. Neboť kdyby představený rozkázal svému podřízenému, který je tělesně zdrav, aby se postil o velikonocích nebo aby se na Velký pátek nepostil, zdali by směl 230 poddaný uposlechnout proti schválenému zvyku církve a proti svědomí, které se v samém poddaném vzpírá? Anebo kdyby mu bez naléhavé potřeby rozkázal, aby se o půlnoci bral lesní pustinou mezi divou zvěří? A mnoho je takových příkazů, které odporují rozumu. A ani z toho se nemá vyvozovat důsledek, že se snad někde v životopisech otců setkáváme s poddanými, kteří v takových nenáležitých nebo blíže neurčených 235 činech uposlechli. Jako někteří ze svatých otců, jak říká Hugo od Svatého Viktora v knížce nazvané O věcech, které se zákonně nemají dítí: „Jak čteme o některých ze svatých otců, že vydali svým podřízeným mnohé rozkazy, které se nesrovnávaly s lidským rozumem, aby podro- 240 bili zkoušce velikost jejich poslušnosti, jako například zalévat suché pahýly, až by vyhnaly pupeny, nebo polévat tvrdé skály, až by změkly, anebo na povel zkrotit divoké šelmy.“

Pokud jde o okolnost osoby, je zřejmé, že je třeba, aby rozum byl vůdcem jak při skutku rodově dobrém, tak při skutku blíže neurčeném. Při skutku rodově dobrém: Jestliže představený rozkazuje svému podřízenému, aby dal almužnu a tím ožebračil vlastní děti, nebo aby se podrobil pokání postem, který by odpovědně na sebe nestačil vzít, anebo aby odříkával mnohé modlitby, jak tím zpovědníci často zatěžují lidi, jistě v takových případech nemáme poslouchat ani papeže, když přece otec je spíše povinen živit své děti než dávat jiným almužny, a není povinen brát na sebe nesnesitelná břemena. A stejně je tomu se skutky blíže neurčenými. Neboť kdyby mi papež nařídil pískat na píšťalku, stavět věže, šít nebo tkát šaty a nadívat jitrnice, zdali by neměl můj rozum soudit, že mi papež nařídil hloupost? Proč bych nedal v této věci přednost svému názoru před výrokem papežovým? Ano, kdyby mi to nařídil i se souhlasem všech našich doktorů, rozum by musel usoudit, že jejich výrok je hloupý. Podobně kdyby papež z vlastního popudu nařídil třeba člověku nezpůsobilemu – pro neřestný život, pro neznalost zákona Božího a pro neschopnost mluvit jazykem lidu, který má spravovat, – aby přijal biskupství, měl by to poslušně přijmout? Je zcela jasné, že nikoli. Podobně ani sám lid by ho neměl přijmout, vždyť by si nechtěli ustanovit ani za pasáka sviní nebo koz toho, kdo by nedokázal pást jejich dobytek.

A je zřejmé, že věřící učedník Kristův má hledět na první vzor Krista a má jen potud poslouchat představeného, pokud přikazuje jeho zákon a věci rozumné a vzdělavatelné a v tomto smyslu pro poddaného přípustné. Neboť slavný mučedník Cyprián říká v 8. distinkci Dekretu: „Jestliže toliko Kristus má být slyšen, nemáme dbát na to, co někdo před námi pokládá za nutné konat, nýbrž na to, co první konal Kristus, který je přede všemi.“ A tohoto přepevného pravidla nedbají náhončí antikristovi, kteří říkají, že neposlušnost projevená vůči papežským ustanovením má být co nejprísněji potrestána. A tím je odsunut Kristus se svým zákonem. Proto za předpokladu, že máme papeže a preláty poslouchat ve všech věcech blíže neurčených, mohl by papež, čině překážky zákonu Kristovu, rozhodnout, že žádný křesťan nesmí konat blíže neurčený skutek, leda ten, který by svým dodatečným schválením potvrdil a v důsledku toho mohl by uložit svým náhončím obeslat kohokoli, aby se osobně dostavil a zodpovídal před jeho soudem. Tak by

280 mohli svévolně sužovat a vysávat lid, jak to činí udílením absolucí,
reservací a dispensací. A toť se ví, dělali by to ještě ve větším rozsahu,
nemít strach, že se lid bude bouřit vida jejich prohnanost. Neboť Bůh
již osvěcuje lid, aby se nedal svést na scestí antikristovo. Neboť Daniel
v 11. kapitole prorokoval: „A ramena z něho budou povstávat a poskvrní
svatyni ... a postaví ohavnost ve zpuštění. A bezbožní proti smlouvě
285 lstivě stavěti se budou. Lid pak, který zná Boha svého, se ubrání a učiní
tak.“ Ramena antikristova, která stojí a poskvvrňují Boží svatyni, jsou
zlí preláti, kteří jsou ohavností pro zločiny a zpuštěním proto, že
zavrhli napodobovat Krista. O tomto zpuštění říká Kristus v 24. kapi-
tole Matoušově: „Když užijete ohavnost zpuštění stojící na místě sva-
290 tém“, a v 13. kapitole Markově: „Stojící, kde by státi neměla, o níž bylo
pověděno skrze Daniele proroka.“ A prorok dodává: „A bezbožní
proti smlouvě lstivě stavěti se budou“, protože budou říkat, že zachová-
vají smlouvu Kristovu, ale zachovávat ji nebudou, poněvadž budou dělat
nejapné poznámky, aby sami vynikli a aby omluvili své hříchy. „Lid
295 pak, který zná Boha svého“, to jest který napodobováním zná Krista
z daru Boží milosti, „ubrání se a učiní tak“ příkazy smlouvy Pána Ježíše
Krista. Protože však ty, kdo tyto věci učí, stíhá pronásledování smrti,
říká dále Daniel: „A učení v lidu budou vyučovat přemnohé a padnou
mečem, plamenem, zajetím a loupeží dnů. A když padnou, budou
300 pozdviženi maličkou pomocí a mnozí se k nim lstivě připojí.“ Po-
chopení tohoto textu nám dává zkušenost, že z milosti Boží učení,
ať prostí laikové či kněží, vyučují přemnohé příkladem dobrého života
a protože veřejně slovem odporují lži antikristově, padají pod mečem,
jak se ukázalo na laicích Janovi, Martinovi a Staškovi, kteří odporovali
305 prolhaným učedníkům antikristovým a pod mečem padli. Jiní pak na-
sadili svá hrdla za pravdu a byli mučení, jati, věznění a vraždění,
a přece pravdu Kristovu nezapřeli, jak kněží, tak laikové i ženy. Avšak
ti, co se k nim lstivě připojili, odešli, neboť zděšení antikristovými tresty
a vězněním obrátili se na opačnou cestu. Dosud však Hospodin roz-
310 množuje syny církve, kteří dobře dovedou trpět a hlásají pravdu Krista
Pána.

Proto požehnán buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, že skryl
cestu pravdy před moudrými a opatrnými a zjevil ji prostým laikům
a nepatrným kněžím, kteří volí více poslouchati Boha než lidi a kteří

i ve skutcích rodově dobrých i ve skutcích blíže neurčených mají před očima život Kristův a poslouchají preláty potud, pokud mohou rozumně užít oněch činů vymezených okolnostmi k tomu, aby člověka vzdělávaly v napodobování Ježíše Krista. Sami totiž po pravdě chápou, že čin, aby byl ctnostný, usměrňuje osm okolností, které vyplývají z tohoto verše:

Kdo, co, kde, jak mnoho, kolik, proč, jak, kdy.

Kdo se týká osoby, která má poslouchat.

Co, totiž má dělat, když je dán rozkaz.

Kde, poněvadž na daném místě se sluší poslechnout, když jde o čin rodově dobrý nebo blíže neurčený, a nikoli na jiném nebo libovolném místě.

Jak mnoho, totiž má poslouchat, protože jen natolik, nakolik se přikazuje něco vzdělatelného, co lze zúžit na přikázání nebo na radu Ježíše Krista. Neboť nikdo není vázán poslouchat svého vlastního představeného do nekonečna, jak žvaní zpozdilci, kteří tvrdí, že papežova moc rozkazovat se táhne do nekonečna a že v plném rozsahu ho mají všichni křesťané poslouchat.

Kolik, totiž činů může přípustně vykonat. Vždyť není třeba, aby podaný, jestliže už dává dva groše či denáry a postí se tři dny v týdnu podle příkazu kněze, který ukládá pokání, dával proto právě tolik grošů nebo postil se právě tolik dnů, kolik mu ten hlupák nařizuje nebo vymezuje; a pokud by nenasytil kapsu zpovědníkovu, aby dával tolik na stavbu kostela svatého Petra, kolik by obětoval, kdyby tam byl, a tolik komoře papežské, kolik by utratil cestou. A tak je tomu i s jinými dávkami, které si ďábel vymyslel.

Věřící má také uvážit okolnost účelu. *Proč*, to jest k jakému účelu má poslouchat činem, který se mu přikazuje, poněvadž směřuje-li přímo k slávě Boží a k prospěchu církve, pak je to účel dobrý. Jestliže se však předstírá jiný účel, pak je to proti onomu slovu Apoštolovu: „Cokoli činíte. . ., číňte ve jménu Ježíše Krista.“ Účel totiž je mírou všech prostředků, kterých se kvůli němu užívá. Proto uzavírá Aristoteles v 2. knize O duši slovy: „Je tedy správné, aby všechno bylo odvozeno od účelu, neboť je-li účel dobrý, i prostředek k němu je dobrý.“

Ještě další okolnost je připojena, když se říká *jak*. Neboť nestačí konat rodově dobré, nýbrž je žádáno, aby se konalo dobře. Nic však člověk

nekoná dobře, leč pokud je v lásce. Proto říká Apoštol: „Všecko ať se u vás děje v lásce.“ A že člověk nic nedělá bez lásky dobře, dokazuje Apoštol v 1. listě Korintským v 13. kapitole slovy: „Kdybych vynaložil na pokrm chudých všechn statek svůj . . . a lásky bych neměl, nic mi to neprospívá.“ A důvod toho je, že „ratolest nemůže nést ovoce, nezůstala-li by při kmenu“, jak říká v 15. kapitole Janově Spasitel: „Tak ani vy nemůžete nést ovoce, leč zůstanete-li ve mně,“ rozuměj skrze lásku. A proto se obecně říká, jak to jakýsi podle jména filosof vtipně pronesl, že Bůh odměňuje nikoli podstatná jména, nýbrž příslovce. I je zřejmé, že k pravé poslušnosti se požaduje milost neboli láska a potom ostatní okolnosti, obsažené v tom příslovci, totiž „jak“, poněvadž příkázaný skutek má poslouchající vykonat laskavě, pokorně, opatrně, radostně, udatně a ochotně.

Poslední požadavek je *kdy*, rozuměj je vhodné vykonat příkázaný skutek, jak už dříve bylo pověděno o čase. Poněvadž nepochybně je mnoho činů rodově dobrých i blíže neurčených, které není prospěšné přikazovat v jakémkoli čase, a v důsledku toho není prospěšné kdykoli je poslouchat. Avšak to se zdůvodňuje ještě takto:

Dejme tomu, že papež uloží pod záminkou, že udělí odpuštění trestu a viny nebo jinou duchovní přímluvu, kterémukoli duchovnímu, který je mu podroben ctností svaté poslušnosti, aby se vzepřel papeži zprvu plně poslušnému, a že uloží podobně kterémukoli laiku, aby se vzepřel papeži zprvu neposlušnému a že tento příkaz uloží pod trestem nejtěžšího prokletí; a předpokládejme navíc, že každý duchovní nebo laik podřízený tomuto papeži ho zprvu plně poslouchal, takže každý duchovní bude zprvu v rozporu s každým laikem a naopak. Z toho plyne očividně rozpor, poněvadž připustíme, že duchovní Petr a laik Pavel nebyli zprvu v rozporu, i táží se, zda Petr je v okamžiku rozporu poslušen papeže. Jestli tomu tak je, je třeba v tomto případě říci, že Pavel v onom okamžiku byl neposlušný papeže, poněvadž když je zprvu v rozporu s Petrem, který papeže plně poslouchá, a když mu bylo uloženo, aby se vzepřel papeži zprvu neposlušnému, plyne odtud, že Pavel si odnáší známku neposlušnosti a právě tak i Petr, jestliže byl sám v tomto případě v okamžiku rozporu neposlušný papeže. Tu musíme připustit, že Pavel je poslušný a v důsledku toho i Petr, poněvadž před rozporem byli oba poslušni a Petr se nestává v důsledku rozporu neposlušným, ale jeho

poslušnost se potvrzuje tím, co bylo řečeno. A ze tří důvodů není nic platno popírat tento případ. Předně poněvadž bylo přikázáno jen to, co je blíže neurčené nebo možné. Za druhé, poněvadž představený může přikázat něco prostě nemožného nebo vůbec nerozumného; může to tedy přikázat jak podle této úvahy, tak podle předchozí. A tak nelze odpovědět jinak než pravdou, že pro jeho rozkaz o nic více ani méně nepropadá duchovní nebo laik trestu nebo odměně, poněvadž je třeba, aby příkaz, který bychom měli poslouchat, byl dříve rozumný u Boha a teprve pak se uskuteční, i kdyby jej nikdo z moci lidského poslušenství nepřikázal, neboť jinak by se člověk stal neposlušný rozumu. A je jasné, že jako v tomto případě nelze očekávat plné odpuštění nebo prokletí, tak ani obecně na papežském soudu, leč natolik, kolik si kdo získá zásluh u Boha. Je zajisté třeba, aby tato logická námitka byla řešena.

Předpokládáme podobně, že převor Petr má dvě skupiny po dvanácti řeholnících, kteří ho všichni poslouchají, a že dá příkaz spolehlivější skupině, aby nemluvila s druhou, ledaže by snad chtěla neposlušnou skupinu vrátit k poslušnosti, a že druhá skupina by nemluvila s první, leč aby z poslušnosti k Petrovi potvrdila její poslušnost. I začal by Pavel z první skupiny mluvit s Linem z druhé skupiny a oba by tím chtěli prokázat, že zachovávají poslušnost. Před touto rozmluvou tedy nepřestali oba Petra poslouchat, jak se slušelo. A ukáže se rozpor.

Dále říká Bernard v listě mnichu Adamovi, že skutky střední „mohou být bez rozdílu stejně dobře jako zle buď přikazovány nebo zakazovány“. Proto když představený zle přikazuje nebo zakazuje, má ho poddaný, když poznal, že zle přikazuje nebo zakazuje, podle zákona lásky pokárati tak jako bratra, neboť kdo takto přikazuje nebo zakazuje, hřeší proti Bohu i proti bratru. To vyplývá z onoho Kristova pravidla v 18. kapitole Matoušově: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, pokárej ho mezi čtyřmi očima.“ A nevádí, že ten, kdo více vyniká ctností, kárá toho, kdo je mravně nižší, i kdyby byl vyšší stavem, jinak by totiž vzal za své tento zákon Kristův, který nařizuje, že zhřeší-li kterýkoli křesťanský představený, má být od jiného napraven. Neboť tento zákon říká obecně: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, pokárej ho.“ Proto kdyby byl Kristus zhřešil, což je nemožné, musel by být církví napraven, neboť je podle 2. kapitoly listu Židům naším bratrem. To právě naznačoval, když mluvil k zástupům v 8. kapitole Janově: „Kdo z vás usvědčí

mne z hříchu?“ A proto vhodně zpívá církev za Krista: „Lide můj, co jsem ti učinil? Anebo čím jsem tě zarmoutil? Odpověz mi“, rozuměj
425 námitkou. A v 1. kapitole Izaiášově: „Přestaňte počínat si zvráceně, uchte se dobře činit, hledejte soud, přispějte na pomoc potlačenému, sudte sirotka, zastáňte se vdovy a pojdte a usvědčte mne, praví Hospodin.“ Z toho vyplývá tedy, že každý křesťan, zhřeší-li, má být od spolu-
430 bratra pokárán. Jinak totiž by zákon Kristův chyboval v tom, že předpisuje prostředek proti poskvrně jeho nevěsty, a tomu odporuje Pavel v 2. kapitole Galatským, když pro lehkou vinu se vzepřel tváří v tvář papeži Petrovi a v listu odkázal budoucím, aby v takovém případě podobně činili svému bratru. Je tedy proradné tvrdit, že člověk vyšší svým stavem nemůže být kárán od poddaného, který jej mravně převyšuje.
435 Může tedy v daném případě právem podle pravidla lásky kárat syn otce, dcera matku, podřízený představeného a žák učitele.

Avšak proti tomu se vznáší námitka, že nikomu nebylo dovoleno kárat papeže, protože na zemi zastupuje Pána Ježíše Krista, jak vysvětluje z 16. kapitoly Matoušovy, kde Petr je nazván satanem, že napomenul
440 Krista. Proto není dovoleno kárat ani jeho zástupce. Avšak toto chytráctví příliš pokulhává, protože pak by bylo nutno říci, že každý náměstek Kristův je bez hříchu jako Kristus. Avšak správný je závěr, že ani papež ani kdo jiný nemá být kárán nebo napravován, pokud následuje hlavu – Krista. Avšak jestliže biskup nebo zpovědník zastupující Krista, usiluje
445 spáchat neřestný čin na panně nebo na cudné vdané ženě, zdaž ho nemá důrazně pokárat jako antikrista a proradného nepřítele vlastní duše? Neboť při onom nepřipustném činu nezastupuje Krista, ale spíše antikrista a ďábla, nejničernějšího svůdce ženy.

A je jasné, že Bernardův výrok, který doktoři uvádějí, že „v těchto
450 skutcích“, rozuměj středních, „vskutku není dovoleno, abychom své mínění vnucovali názoru učitelů a v těchto věcech vůbec nesmíme pohrdat ani příkazem ani zákazem představených“, musí být chápán s přihlédnutím k okolnostem, kterých je třeba ke skutku povinné poslušnosti, jak bylo pověděno vzhledem ke způsobu, místu, času a osobě.
455 Neboť často žák rozumně neposlechne při činu nerozlišeném neboli blíže neurčeném nebo také rodově dobrém, dovolává se rozumného důvodu, proč není radno v takovém případě poslechnout, jako se mně častěji přihodilo, když jsem něco přikázal a byl potom lépe poučen, že jsem

dokonce vděčně přijal poučení a poslechl žáka. A stejný důvod platí i pro preláta. Protože za našich časů preláti často z neznalosti přestupují příkázání, má jim být k prospěchu církve od podanných laskavě vytýkána vina.

Avšak ještě se proti tomu namítá toto: Rovný nemá vládu nad rovným. Když tedy papež předčí každého křesťana a každý představený svého podřízeného, je zřejmé, že nenáleží žádnému křesťanu, aby napravoval papeže, ani žádnému podřízenému, aby napravoval svého představeného. To znamená, je-li předpoklad nutný, když Bůh Otec nemá nutně vládu nad Duchem svatým a přece jsou to rovné osoby, že pak neplatí závěr: Také Bůh Otec má nutně vládu nad Synem podle přijatého lidství a přece jsou si s naprostou nutností rovni. Proto nemá-li žádný rovný vládu nad rovným, byla by obecná víra vystavena pomluvě. A opět některá vláda je zástupná a toho druhu je každá lidská vláda, jak říká Apoštol v 6. kapitole 1. listu Timoteovi: „Bohatým tohoto světa prikazuji, ať nejsou domýšliví.“ Některá však vláda je nad kterýmkoli stvořením sama o sobě nebo svým původem pravá. A z toho je patrné, jak prázdné je toto chytráctví, pokud jde o látku a tvar. Neboť rozumí tou zásadou, že rovný nemá autoritativní vládu nad sobě rovným z téhož důvodu, pro nějž se rovná tomu, kdo takto vládne. Ale nevadí, že ten, kdo více vyniká ctností, kárá toho, kdo je mravně nižší, i kdyby byl vyšší stavem.

Ale ještě lze namítnout na základě církevního práva podle 21. distinkce kapitoly *Nunc autem*, že žádný ze svatých biskupů se neodvážil vynést rozsudek nad papežem Marcellinem. Řekli pouze: „Vlastními ústy rozsud svou při, nebudeš podléhat našemu soudu.“ To znamená, že tímto výrokem biskupů nemůže být zrušen zákon Boží, který v Pavlovi pokáral papeže Petra. Za druhé to znamená, že by bylo zcela zbytečné, aby ho v daném případě kárali, když z jeho lítosti seznali, že byl plně pokáran od Pána. Za třetí to znamená, že byl dostatečně od nich pokáran, když řekli: „Vlastními ústy rozsud svou při, nebudeš podléhat našemu soudu.“ A dále: „Nebudeš vyslýchán na našem soudu, ale uchovej svou při ve svém nitru.“ A opět: „Poněvadž sám sebe,“ říkají, „ospravedlníš nebo vlastními ústy se odsoudíš.“ Tohle je jistě veliké pokárání, protože kárající uvalují vyřčení kárného rozsudku zpět na samého papeže. Když to Marcellinus vyslechl, vynesl sám nad sebou rozsudek sesazení.

Je zřejmé, že podřízený může s opatrností podle pravidla lásky napravovat bloudícího výše postaveného a uvádět opět na cestu pravdy. Neboť kdyby výše postavený zbloudiv z pravé cesty se stal kořistí lupičů nebo se octl v nebezpečí smrti, měl by jej poddaný vysvobodit a tak jej zachránit před nebezpečím. Tím spíše je to jeho povinnost, když výše postavený, který se dostal na mravní scestí, se stává kořistí démonů a ocitá se v nebezpečí nejhorší smrti hříšníků. Jestliže tedy by se výše postavený radoval v prvním případě, proč by se tím více neradoval v případě druhém? Připouští-li strážného v prvním případě, proč ho nepřipustí v případě druhém?

A tomu neodporuje ani výrok blaženého Augustina ve spise *De conflictu virtutum et vitiorum*: „Poddaní nemají rozhodovat o tom, jakými mají být ti, kdo vládnou.“ To je správné a jasné, že nemají rozhodovat nerozvázně o tom, jakými mají být. Rozum jim přece ukládá, že mají být dobří, že nemají žít výstředně, i když žijí zle. Na to mají myslet poddaní a mají se předem varovat jejich zlých skutků. Proto říká Augustin: „Máme-li poslouchat lidskou vládu, je třeba se poddat Božímu naučení. Kristus totiž říká: Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ A potom připojuje: „Protože však předvídal, že ne všichni budou takoví, výstražně oslovuje v učednících všechny poddané: Na stolič Mojžíšově se posadili zákoníci a farizeové. Co vám říkají, činite, ale co činí, nečinite.“ Z toho plyne, že s horlivostí dobrého úmyslu mají poddaní rozhodovat a uvažovat o životě výše postavených, aby, jsou-li dobří, je napodobovali, jsou-li zlí, nenásledovali jejich skutky, ale v pokorném duchu se za ně modlili a zachovávali, co dobrého přikazují. Jinak, nebudou-li tak rozhodovat, upadnou se slepým vůdcem do jámy a snadno se jim může stát, že budou uctívat antikrista jako Boha a že se podobně jako lid židovský pro souhlas s preláty spiknou proti Kristu Pánu.

KAPITOLA DVACÁTÁ DRUHÁ

Nakonec uvádějí doktoři ve svém spise toto: „Posléze, poněvadž sbor pražského duchovenstva přijal opatření učiněná proti Mistru Janu Husovi a podrobil se jim, je tedy třeba jich uposlechnout, a to zvláště proto, že se v nich nezakazuje žádné čiré dobro ani nepřikazuje čiré zlo, nýbrž že se jimi podle církevního způsobu, obvyklého v kurii římské a zdávna zachovávaného od našich předků, přikazují pouze věci, které leží uprostřed mezi čirým dobrem a čirým zlem“, které podle způsobu, místa a času mohou být dobré i zlé. „A v těchto věcech středních“ je třeba projevit poslušnost podle učení evangelia a „podle blaženého Bernarda“ atd. A dodávají: „A pražskému duchovenstvu nepřísluší posuzovat, zda tato klatba proti Mistru Janu Husovi je spravedlivá nebo nespravedlivá“ atd.

V těchto opatřeních, o něž nyní jde, mám na mysli hlavně tři věci, totiž klatbu, sesazení a interdikt. O nich stručně promluvím, ale dříve uvedu, že tenhle závěr doktorů je velice vadný: „Ponevadž sbor pražského duchovenstva přijal opatření učiněná proti Mistru Janu Husovi a podrobil se jim, je tedy třeba jich uposlechnout.“ To je tak vadné, jako kdyby někdo dokazoval: Ponevadž sbor duchovenstva v Jeruzalémě přijal opatření učiněná proti Kristu a podrobil se jim, je tedy třeba jich uposlechnout. A ponevadž v Jeruzalémě byla přijata opatření proti Kristu jako svůdci, zločinci a rouhači, který propadl klatbě a je hoden smrti, je tedy třeba, aby sami doktoři se těmito opatřeními podrobili. Závěr platí tedy podle zákona podobnosti na základě onoho středního členu, že duchovenstvo přijalo ona opatření. A za tento závěr by se měli stydět doktoři bohosloví a obzvláště Stanislav, ponevadž je mezi nimi daleko nejschopnější logik. Snad se naučili tomuto závěru od velekněží,

zákoníků a farizeů, kteří vyslovili podobný závěr. Neboť v 18. kapitole Janově, když jim Pilát řekl „Jakou žalobu vedete proti tomuto člověku?“, odpověděli slovy, v nichž vyslovili tento závěr: „Kdyby to nebyl
30 zločinec, nevydali bychom ti ho“, a v 19. kapitole Janově uvádějí tuto příčinu, když Pilát řekl „Já na něm viny nenalézám“. „My máme zákon a podle zákona musí zemřít, poněvadž se vydával za Syna Božího.“ V prvním závěru židů pokládali doktoři za samozřejmé, že se nemýlili, když tvrdili: „Kdyby to nebyl zločinec, nevydali bychom ti ho“, to
35 jest: poněvadž to je zločinec, proto jsme ti ho vydali. Podobně pokládají naši doktoři ve svém závěru za samozřejmé, že sbor pražského duchovenstva se nemůže mýlit, sic jinak, kdyby se mohl mýlit, by jejich závěr neplatil. Protože se však tento sbor může mýlit, když přijímá opatření, jakože se opravdu mýlí, když je vymáhá a když je úkladně provádí,
40 proto je závěr doktorů nesprávný.

A divím se, jak je možné, že zrůdný závěr doktorů, kterým chtějí zakrýt směšnost onoho výroku, že je třeba se podrobit opatřením proti Husovi, není v rozporu s tím, co se k němu dodává: „A pražskému duchovenstvu nepřísluší posuzovat, zda klatba proti Mistru Janu Husovi
45 je spravedlivá nebo nespravedlivá.“ Jestliže totiž je nutno poslouchat ona opatření, týkající se klatby, je tedy třeba je poslouchat proto, že jsou spravedlivá, a nikoli že jsou nespravedlivá. A poněvadž duchovenstvo spolu s doktory se jim podrobuje a uznalo je, tedy se jim podrobilo jakožto spravedlivým a uznali je jako spravedlivá. A proto doktoři
50 s duchovenstvem usoudili, že opatření jsou spravedlivá. A přece jejich závěr říká, že „nepřísluší pražskému duchovenstvu posuzovat, zda klatba proti Mistru Janu Husovi je spravedlivá nebo nespravedlivá.“ A rozpor je zcela zřejmý. To lze takto potvrdit: Pražské duchovenstvo volá, potvrzuje a tvrdí, že klatba proti Mistru Janu Husovi je spravedlivá,
55 tedy pražské duchovenstvo soudí, že ona klatba spravedlivá je a závěr doktorů říká, že „nepřísluší pražskému duchovenstvu posuzovat, zda onen rozsudek je spravedlivý nebo nespravedlivý.“ Z toho plyne naprosto jasně, že onen závěr je v rozporu s jednáním i názorem pražského duchovenstva.

60 Dále, „nepřísluší-li pražskému duchovenstvu posuzovat, zda ona klatba je spravedlivá nebo nespravedlivá“, a duchovenstvo ji schvaluje a podle ní jedná, tedy pražské duchovenstvo neví, zda jedná spravedlivě

či nespravedlivě, a ani nedoufá, že jedná spravedlivě. Ale naděje má předcházet soud.

Dále doktoři soudí, že klatba proti Mistru Janu Husovi je spravedlivá. To plyne z toho, poněvadž sami soudí, že je třeba se podrobit opatřením, a to nikoli jako nespravedlivým – tedy jako spravedlivým. Proto doktoři soudí, že klatba nařízená opatřeními je spravedlivá.

Dále říkají doktoři, že opatření „je třeba uposlechnout a to zvláště proto, že se v nich nezakazuje čiré dobro ani nepřikazuje čiré zlo, nýbrž . . . pouze věci střední“, v nichž je třeba projevit poslušnost podle učení evangelia a „podle blaženého Bernarda“. Doktoři tedy soudí, že to, co je opatřeními nařízeno, je spravedlivé, a v tom i klatba proti Mistru Janu Husovi. Sami doktoři tedy soudí, že klatba proti Janu Husovi je spravedlivá. A titíž doktoři jsou pražské duchovenstvo. Tedy sám závěr usvědčuje tyto doktory ze lži.

Dále sami soudí, že klatba, kterou opatření nařizují, je uprostřed mezi čirým dobrem a čirým zlem, a když se přikazuje podle způsobu, místa, času a osoby, tu přechází v čiré dobro, protože přechází v nařízení papežovo a prelátů. Doktoři tedy, kteří takto soudí o klatbě, soudí, že je spravedlivá. A přece podle vlastního závěru nemají soudit, že je spravedlivá. A tak dělají, co nemají, ani nevědí, co činí, poněvadž říkají, že „nepřísluší pražskému duchovenstvu posuzovat, zda klatba proti Mistru Janu Husovi je spravedlivá“ a sami soudí, že spravedlivá je. A je směšné, jak mohli s tímto závěrem vyslovit souhlas doktoři práva, kteří posuzují dekrety, dekretály a soudní řízení, zda jsou spravedlivé a spravedlivá. Je přece jejich úkolem se vši rozumností vykládat dekrety a dekretály a vyšetřovat soudní řízení, zda jsou spravedlivá nebo nespravedlivá, a podle potřeby radit jiným, zda mají být soudní řízení připuštěna a vedena či nemají-li být připuštěna a vedena, anebo zda je nutno nebo přípustno z nich se odvolat. A je zřejmé, že jak doktoři bohosloví, tak i doktoři práva si svou nesoudností zatarasili rozumný úsudek. Jak jsou však soudní opatření, která byla proti mně slavnostně vyhlášena, nicotná a scestná, ukázal s naprostou jasností Mistr Jan z Jesenic, doktor kanonického práva university v Bologni, veřejnou rozpravou na universitě.

A poněvadž, jak jsem řekl, tato opatření nařizují hlavně klatbu, sesazení a interdikt, promluvím tedy krátce o nich. Především připomenu,

že klatba – vyobcování, znamená jaksi postavení mimo obecnství podle
100 11. oddílu, 3. kvestie, kapitoly *Nihil* a kapitoly *Canonica*; podle 27. oddílu, 1. kvestie kapitoly *Viduas*; podle 24. oddílu, 3. kvestie, kapitoly *Tam sacerdos* a podle 11. oddílu, 3. kvestie, kapitoly *Omnis christianus* a kapitoly následující. A poněvadž tomu, co je klatba – vyobcování, lze lépe porozumět z jejího opaku, jímž je společenství nebo obecnství,
105 – vždyť z opaku se poznává vše, co je dobré, a stejně tak obráceně –, je tedy třeba si uvědomit, že dobré společenství nebo obecnství je trojí.

První je účast na božské milosti, činící člověka milým: tu přeje Apoštol Korintským slovy 2. listu Korintským v poslední kapitole: „Milost Pána našeho Ježíše Krista a láska Boží a společenství Ducha
110 svatého buď se všemi vámi.“ A toto společenství je obecnstvím svatých, kteří jsou mystickým tělem Kristovým, jehož hlavou je Kristus, a toto obecnství věříme, když říkáme: „Věřím obecnství svatých.“

Druhé společenství nebo obecnství je účast na svátostech. Ve 4. kapitole Efezským čteme: „Jeden Pán, jedna víra, jeden křest.“ Zvláště
115 však se tohoto označení užívá pro účast na těle a krvi Pána našeho Ježíše Krista podle 10. kapitoly 1. listu Korintským: „Kalich požehnání, kterému žehnáme, není to společenství krve Kristovy? A chléb, který lámeme, není to účast na těle Páně? Poněvadž je jeden chléb, jsme jedno tělo všichni, kteří jsme účastni jednoho chleba“ a jednoho kalicha.

Třetí společenství nebo obecnství je účast na přímělných modlitbách. Jím se chlubí spravedlivý, který v Žalmu říká: „Účastník jsem
120 všech, kteří se tebe bojí, a těch, kteří zachovávají tvá přikázání.“

A vedle tohoto trojího společenství je společenství, v němž se spolu stýkají dobří i zlí křesťané; a jako první tři tvoří jen dobří lidé, tak tomuto
125 čtvrtému dávají přednost světší lidé.

Za druhé je třeba poznamenat, že v uvedeném výkladu mluvím o klatbě shodně se čtvrtým společenstvím, o němž jsem se právě zmínil. Klatba se týká předně vyloučení z účasti na milosti Boží, činící člověka milým, za druhé vyloučení z hodné účasti na svátostech, za třetí vyloučení z účasti na přímělných, které připravují k věčnému životu – a to
130 v rozporu s trojím vyjmenovaným obecnstvím. Za čtvrté je to veřejné vyloučení ze styku s ostatními křesťany trestním nálezem duchovního nebo světského soudce.

Z toho především následuje, že klatba nikdy není ani nemůže být

vyloučením z prvních tří účastenství s výjimkou smrtelného hříchu. To je jasné, protože nikdo není nikdy vylučován z obecenství svatých, které záleží v účasti na Boží milosti, na svátostech a na přímluvách, které připravují k životu, leč pro smrtelný hřích, který jediný odděluje nebo odlučuje člověka od takového obecenství, tak jako odlučuje od Boha samého. A k němu také nemůže dojít jinak, leč pro smrtelný hřích, protože pokud je člověk v milosti, má účast na shora zmíněném trojím obecenství podle přítomné spravedlnosti. A Bůh, soudce nejspravedlivější, může zatratit člověka jen tehdy, když člověk pohrdne takovou účastí. Je tedy dodatek správný.

Za druhé z toho následuje, že žádný soudce nemůže v tomto smyslu nikoho dát do klatby, jestliže se zločinem člověk sám předem nestal prokletým.

Za třetí z toho následuje, že nikdy nesmí žádný soudce dát někoho do klatby, leč pro zločin nebo smrtelný hřích. A to vyplývá z 11. oddílu, z 3. kvestie, kde se praví: „At žádný z biskupů bez jisté a zřejmé příčiny hříchu nezbavuje nikoho církevního obecenství pod prokletím!... Protože prokletí je zatracení k věčné smrti a smí být uvalováno jen za smrtelný zločin, a to jen na toho, kdo se jinak nedal napravit.“ A v 24. oddílu, v 3. kvestii, v odstavci *His ita respondetur* se říká takto: „Bůh se neptá na ortel kněží, ale na život vinníků“, protože „nemá být poznamenán or telem ten, koho neposkvrnil hřích.“ Podobně říká Lyra ke konci výkladu 4. kapitoly Ozeáše: „Ty, Judo, propust Izraele pro jeho nepravost, protože je odděleno jejich hodování“, to jest je dáno do klatby. A v 2. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *Multi* se uvádí podle Augustina, že nikdo nesmí být dán klatby leda pro zločin.

Obecně však se říká, že klatba je dvojitá, totiž větší a menší, jak čteme v knize *Extra* v části *De sententia excommunicationis*, v kapitole *Si quem* o menší klatbě duchovenstva v poslední kapitole, a v *De exceptionibus* v 2. kapitole, kde je stanoveno, že menší klatba odlučuje „od požívání svátostí“, kdežto větší klatba odděluje „od obecenství věřících“. Menší klatba je odloučení pro smrtelný hřích od přijímání duchovních dobrodiní, kterým se zločinný člověk stává nehodným, aby dosáhl účasti na milosti. A tuto klatbu nemůže nikdo uvalit na člověka, který setrvává v Boží milosti. Větší klatba je odloučení, které církevní preláti veřejně vyhláší nad člověkem jako nad veřejným hříšníkem, kterým

ho oddělují od obecnství s křesťany a od účasti na svátostech. A touto klatbou mne nyní poznamenávají v soudním řízení a v žalobách, vylučující mne tak z účasti na všem lidském životě. Avšak požehnán budiž Bůh, že nepropůjčil oné klatbě takovou moc, aby mohla zbavit spravedlivého člověka ctnosti a spravedlnosti, a jestli ji v pokoře strpí, ani za hřích mu nemůže být započtena. Ano dokonce má moc, bude-li ji trpělivě snášet, aby jej očistila jako pilník železo nebo oheň zlato a má moc navršit odměnu blahoslavenství podle slov Páně v 6. kapitole Lukášově: „Blahoslavení budete, když pro Syna člověka vás budou lidé nenávidět a když vás vyloučí a budou tupit a vyvrhovat vaše jméno jako zlé. Radujte se v ten den a veselte se. Aj, vaše mzda je hojná v nebesích: Tak zajisté činívali prorokům jejich otcové.“

Avšak tato klatba má léčit, to jest má být lékem, který hojí člověka na duchu, a má jej přivést zpět do Kristova ovčince a k věčnému životu jakoby k poslednímu cíli. Proto říká blažený Augustin v homilii o pokání, uvedené v 2. oddíle, v 1. kvestii v kapitole *Multi*, že klatba nemá „zabíjet, ale léčit“. A podobně je tomu v 6. knize Dekretálů v oddíle *De sententia excommunicationis* v kapitole *Cum medicinalis*. Máme se totiž vystříhat obecnství s hříšníkem pověstně zločinným, který se nechtěl dát napravit ani po třetím napomenutí nebo po zveřejněném předvolání. Neboť Spasitel přikazuje v 18. kapitole Matoušově Petrovi: „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Poslechne-li tě, získal jsi svého bratra. Jestliže však neposlechne, vezmi s sebou jednoho nebo dva, aby každé slovo bylo dosvědčeno ústy dvou nebo tří svědků. Neposlechne-li je, pověz církvi. Jestliže však neposlechne ani církev, budiž ti jako pohan a publikán.“ To bylo vyloženo shora v kapitole 21., v níž byly vyznačeny vlastnosti preláta. To však je třeba ještě poznamenat, že Kristus řekl: „Zhřeší-li“, to jest dopustí-li se zločinného hříchu, poněvadž pro takový si zaslouží pokárání a nemá být hned dáván do klatby pro kdejaký takový hřích. Kdyby se však ukázalo, že je nenapravitelný po trojím pokárání, teprve pak se mu máme opatrně vyhnout „jako pohan“, to jest jako cizinci, a „jako publikanu“, jinak nikoli.

Proto říká blažený Augustin v postním kázání: „My nemůžeme nikoho zbavit obecnství, jakkoli tento zákaz ještě nemusí zabíjet, ale léčit, leč toho, kdo se buď sám dobrovolně přiznal nebo byl na některém svět-

ském nebo církevním soudu obžalován a usvědčen.“ A totéž říká při výkladu slov z 5. kapitoly 1. listu Korintským: „Kdyby ten, kdo si mezi vámi říká bratr, byl smilník nebo lakomec nebo modlář nebo utrhač nebo opilec nebo lupič, s takovým ani nejezte.“

Dále je třeba vědět, že každý smrtelně hřešící je dán do klatby Bohem podle onoho Žalmu: „Zlořečení, kteří se uchylují od tvých přikázání“, a podle poslední kapitoly 1. listu Korintským: „Jestliže kdo nemiluje Pána našeho Ježíše Krista, budiž proklet.“ A jakkoli se tato klatba nazývá menší, protože ji prelát slavnostně nevyhlašuje na veřejnosti, přece se jí více obávám než klatby větší, kterou mne nyní prelátí stíhají. Ale daleko více se obávám té největší klatby, kterou svrchovaný velekněz, který sedě na soudu před tváří všech andělů a lidí, vyloučí ztracence od účasti na věčném blahoslavenství slovy: „Jděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který je připraven ďáblu a jeho andělům“ – Matouš 25. Na tuto klatbu má soudce myslet a dát si pozor, aby nevyhlásil klatbu nespravedlivou. Neboť každý, kdo dává druhého do klatby pro časný zisk a hlavně pro vlastní čest nebo aby se pomstil za vlastní křivdu anebo vědomě bez zjištěného zločinu, ten sám sebe dává do klatby. Toho zajisté má dát do klatby, koho Bůh dává do klatby pro zločin, o němž ví, že jej spáchal. A toho se smí odvážit až po trojím napomenutí a z lásky, pro čest Boží a pro spásu člověka, jehož vylučuje, a k prospěchu jiným, aby se báli, a ne aby je nakazil. Tak se zachoval Pavel, když podle 5. kapitoly 1. listu Korintským rozkázal vyhlášeného smilníka vypudit, aby jiné nenakazil, a „aby jeho duch byl spasen“.

A kdyby toto věřící uvážil, poznal by, jak mnozí představení, duchovní i laici, byli dáni od Boha do klatby, totiž všichni, kdo se uchylují od přikázání Božích. A poznal by také, jak mnozí samy sebe dávají do klatby, když vyhlašují nebo uvalují klatbu na jiné; a jsou to obzvláště duchovní, kteří se bezmála denně modlí při první hodině, říkájice: „Zlořečení, kteří se uchylují od tvých přikázání.“

Tolik ve stručnosti o klatbě, o níž podal slavný výklad zbožný křesťan svaté paměti a veliký horlitel a znalec zákona Kristova Mistr Fridrich Epinge, bakalář kanonického práva, vykládaje onen článek „Žádny prelát nemá nikoho dávat do klatby, neví-li, že byl předem dán do klatby od Boha“, o němž jsem napsal také jinde. Ale nechceš-li tomu věřit, pouč se z toho, co je napsáno v Betlémě na zdi. Tam najdeš, že spraved-

livému klatba neškodí, ale prospívá, a proč se má i spravedlivý obávat klatby nespravedlivé, prelátské nebo-li pilátské, a to z těchto důvodů: 245 předně aby se neprovinil nikde jinde; za druhé pro nebezpečí, které hrozí tomu, kdo nespravedlivě dává do klatby; za třetí pro ztracení bratří, které by mohlo vzejít z pošetilého uplatnění trestů; za čtvrté, aby nevědomí, kdyby ustoupili od pravdy, nebyli vehnání do pohoršení; za páté, aby se nedopustili křivé přísahy, kdyby se rouhali postiženému 250 klatbou; za šesté, aby ten, kdo nechce trpět, nevypadl ze zásluhy nebo se neuchýlil od spravedlnosti. – A tak se má spravedlivý obávat i z jiných důvodů, které jsou jinde plněji a přiléhavěji vyloženy.

Teď by bylo třeba promluvit o klatbě, kterou zlí od sebe odlučují dobré. Neboť Krista i člověka slepého od narození dali do klatby zlí 255 lidé, jak je patrné z 9. kapitoly Janovy. A co je obecnstvím ve zlém, dalo by se určit i z jeho opaku, jak o tom čteme v 5. kapitole Efezským: „Nemějte účast na neplodných skutcích tmy“, a v 2. listě Janově: „Kdo jej pozdravuje“, (rozuměj toho, kdo nepřináší Kristovo učení), „má účast na jeho zlých skutcích.“ A v 13. kapitole Eklesiasniku: „Co společného má svatý se psem“, (to jest se zločincem), jako by řekl: nic. Proto 260 každý, kdo je v milosti podle přítomné spravedlnosti, je dán do klatby od zvrácených lidí. A toto je ona svatá klatba trpná, kterou je spravedlivý označován za prokletého, to jest je postaven mimo společenství s nepravostí nebo mimo účast na ní. Proto říká Jan v 18. kapitole Zjevení: 265 „I slyšel jsem jiný hlas z nebe řkoucí: Vyjděte z něho“ (rozuměj z Babylóna, to jest ze zlého shromáždění, které pro hřích vypadlo z milosti Boží), „lide můj, abyste neměli účast na jeho zločinech a nepodíleli se na jeho ranách. Neboť hříchy jeho dostoupily až k nebi.“

Prosme Boha, aby nás ráčil zachovat ve svém společenství a ochránit 270 před společenstvím nedovoleným.

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ

Jestě je třeba promluvit o sesazení. A tu je třeba si uvědomit, že sesadit v tomto smyslu znamená zakázat pro zločin nějakou službu nebo nějakou výsadu. Co tedy staré dekrety označují slovem sesadit, to nová práva a dekretály vyjadřují slovem interdikt. A tak mluví o církevním sesazení z úřadu nebo z církevního obročí anebo o církevním interdiktu, zákazu vykonávat církevní úřad.

Předpokládáme-li tedy tuto definici sesazení, je třeba poznamenat, že jako přísluší samozřejmě na prvním místě Bohu, aby vyslovil klatbu nad člověkem, tak je tomu i při sesazení. Proto není možné, aby papež nebo biskup někoho spravedlivě sesadil, jestliže ho napřed nebyl sesadil Bůh, tak jako není možné, aby papež spravedlivě na něco myslel, kdyby Bůh napřed nebyl dal podnět k takovému myšlení. Proto správně říká Apoštol v 3. kapitole 2. listu Korintským: „Ne že bychom sami ze sebe stačili vymyslet něco jako ze sebe, ale naše dostatečnost je z Boha.“ A sám nejvyšší biskup říká v 15. kapitole Janově: „Beze mne nic nemůžete učinit.“ Z toho vyplývá, že sesazení vydané prelátem platí toliko potud, pokud je činí všemohoucí Bůh. Tak se účinné Boží sesazení vztahuje na kněze, krále a všechny představené, které z trestu odstraňuje z úřadu nebo zbavuje života. Proto sesazuje někoho z kněžské hodnosti, jak je napsáno v 4. kapitole Ozeášově: „Poněvadž jsi zavrhl vědění, zavrhnou tě, abys nevykonával mé kněžství,“ a v 1. kapitole Izaiášově: „Přestaňte již obětovat zbytečnou obět“, a v 1. kapitole Malachiášově: „Nemám ve vás zalíbení a dar z vaší ruky nepřijmu.“ I Kristův Apoštol sesadil všechny, kdo žili v zločinu, od vysluhování těla a krve Páně, když říká v 11. kapitole 1. listu Korintským: „Kdokoli bude jíst chléb nebo pít kalich Páně nehodně, bude vinen tělem a krví Páně.“ Podobně čte-

me v 2. kapitole 1. Královské o přísném sesazení Eli a jeho rodu, protože své syny náležitě nepokáral. Proto řekl Hospodin Elimu: „Proč šlapete po mé oběti i po darech, které jsem přikázal, aby mně byly obětovány v chrámě, a vzdal jsi větší čest svým synům než mně, abyste tyli z prvotin všech obětí mého izraelského lidu. Proto praví Hospodin izraelský: Řekl jsem zajisté, aby tvůj dům a dům tvého otce sloužil přede mnou navždy. Ale nyní praví Hospodin: Odstup to ode mne. Ale kdokoli mne oslaví, toho oslavím. Kdo však mnou pohrdají, budou beze cti. Aj, přicházejí dnové, a odetnu tvé rameno a rameno domu tvého otce.“ A níže: „A to ti bude znamením, co postihne tvé dva syny Ofni a Finesa: oba v jednom dni zemřou. A vzbudím si věrného kněze, který bude jednat podle mého srdce a podle mé duše.“ A o sesazení krále čteme také v 15. kapitole 1. Královské, kde je řečeno Saulovi, který přes příkaz Boží ušetřil nepřítele svého Boha: „Protože jsi tedy zavrhl řeč Hospodinovu, zavrhl tě Hospodin, abys nebyl králem.“

A je zřejmé, že je sesazení různého druhu. Jiné je sesazení z úřadu, jiné z obročí nebo z nějaké výsady, z nichž je hříšník pro zločin spravedlivě sesazován. Dále, jiné je sesazení skutečné, a jiné je sesazení právní v rozmanitém odstupňování. Ovšem sesazení právní musí, jak bylo řečeno, především vyvolat a usměrňovat Bůh. Kdežto sesazení skutečné, prováděné někdy služebníky dobrými, jindy služebníky zlými, může mít svou příčinu v Bohu. Avšak sám od sebe sesazuje Bůh každého zločinného preláta z jeho úřadu nebo služby, je-li vskutku v zločinu, poněvadž právě tím, že je ve smrtelném hříchu, každým svým činem hřeší. A proto je mu Bohem zakázáno tak jednat a je tedy z onoho úřadu od Boha sesazen. Proto říká prorok v 49. Žalmu: „Avšak hříšníkovi řekl Bůh: Proč právě ty vypravuješ o mých spravedlivých činech a bereš mou smlouvu do svých úst? Vždyť jsi pojal nenávist ke kázni a za sebe jsi zahodil mé řeči. Když jsi viděl zloděje, hned ses k němu přidal a s cizoložníky ses spolčoval. Měls plná ústa záludnosti a jazyk tvůj obmyšlel lsti. Povýšeně jsi odsuzoval svého bratra a syna matky své jsi uváděl do pohoršení.“ Zde vypočítává Bůh hříchy, pro které sesazuje hříšníka z výsady vypravovat o jeho smlouvě, jež je zákonem pravdy. První hřích je neposlušnost Boha. Druhý je zavržení Božích řečí. Třetí je krádež. Čtvrtý cizoložství. Pátý záludnost úst, která se dělí na lež, rouhání, falešné svědectví, křivou přísahu, lest, utrhaní, plané mluvení,

zlořečení, sprosté mluvení a tak podobně. Šestý hřích je uvádět bližního do pohoršení.

Z toho lze usoudit, jak málo je soudců, kazatelů a jiných lidí, vypravujících lidu o Boží smlouvě, kteří by nebyli od Boha sesazeni z výsady vypravovat o jeho smlouvě. Ať si tedy věřící z hořejšího trojího příkladu při uvedeném sesazení z úkolu vypravovat o smlouvě Boží všimne, zda Pán nesesazuje naše preláty a duchovní.

Za prvé, pohrdají-li znalostí Písma a zvěstováním evangelia, tehdy zajisté je sesazuje Pán, jak čteme v 4. kapitole Ozeášově, že se stalo v případě daleko méně závažném. Neboť naši preláti mají po všech stránkách závažnější látku i tvar kázání a jiné důvody, pro které by měli více kázat než kněží Starého zákona, a přece se věnují tomuto úřadu daleko méně. A poněvadž tu je závažnější důvod a jde o téhož Pána, který vposledu nemůže ponechat závažnější zločin bez trestu, jak to jeho spravedlnost vyžaduje, je zřejmé, že naši preláti, pokud jsou takoví, jsou přísněji sesazováni, a to o to přísněji, oč horlivěji se měli za časů antikristových zasazovat o zákon Kristův.

Pokud jde o druhé sesazení, které způsobil Hospodin Elimu, ať si věřící všimne, zda naši preláti buď vůbec netrestají své duchovní syny, nebo ještě trestuhodnějším způsobem než jakým Eli potrestal své přirozené syny. A pokud jde o rozeznání závažnosti jeho viny, má si věřící zapamatovat tyto dvě věci: Předně, že prelát má větší závazek ke svému duchovnímu synu než k svému přirozenému synu podle rozumných důvodů. A za druhé, že je mnohem ohavnější být potrestán za vysávání peněz, jimiž se kupčí s hříchem, než potrestání odpuštěné z přirozené lásky, ačkoli mělo pomstít křivdu proti Bohu, jak lze vidět na Elim, který ušetřil své syny.

Pokud jde o třetí sesazení, které se týká jak prelátů tak i králů a jiných světských knížat, ať si věřící všimne, zda neposkytují veřejným nepřátelům Páně pro soukromé pohodlí více, než poskytl Saul Amalechovi z chtivosti po jeho statcích. Je-li tomu tak, pak není pochybnosti o tom, že týž Pán, který se nevzdává této své spravedlnosti, ještě přísněji potrestá přestupníky. Je tedy zřejmou známkou přísnosti trestu, že Bůh odkládá trest až po smrti a že je jinak v tomto životě netrestá, ale dopouští, aby pobíhali od jednoho světského úspěchu ke druhému jako nenapravitelní zatracenci. Avšak běda, tohoto trojího sesazení lidé

nedbají. A přece právě ti, kdo jsou ve světě vysoko postavení, by věru
100 měli znovu a znovu přemýšlet o tom, jak budou sesazeni i z úřadu i z věč-
ného dobrodiní.

Proto k slovu z 25. kapitoly Numeri „Rozhněvav se Hospodin, řekl
Mojžíšovi: Vezmi všechna knížata lidu a zvěš je proti slunci na šiben-
cích,“ říká Origenes v 20. homilii toto: „Rekl Hospodin Mojžíšovi,
105 aby vzal všechna knížata a vystavil je Hospodinu proti slunci. Lid hřeší
a knížata jsou vystavována proti slunci, to jest jsou předváděna k vy-
šetření, aby je světlo usvědčilo. Zde vidíš, jaké je postavení knížat lidu:
Jsou nejen usvědčováni ze svých vlastních přestoupení, nýbrž jsou nu-
ceni vydat počet i za hříchy lidu, zda se snad lid nedopustil přestoupení
110 z jejich viny. Možná, že neučili, možná, že nenapomínali ani se nesnažili
usvědčit ty, kteří se první provinili, aby se tak náказа nerozšířila na jiné.
Neboť toto všechno jsou nálehavé úkoly knížat a učitelů. Jestliže totiž
lid zhřeší proto, že oni neplnili tyto úkoly ani o lid nepečovali, oni sami
budou vystaveni a předvedeni k soudu. Mojžíš, to jest zákon Boží, je
115 usvědčuje z nedbalosti a z lenosti a Boží hněv odstoupí od lidu a obrátí
se proti nim. Kdyby tohle lidé zvážili, nikdy by se neucházeli ani neusi-
lovali o vládu nad lidem. Mně věru postačí, jsem-li obviněn ze svých
vlastních hříchů a přestoupení, mně postačí, abych vydal počet za sebe
sama a za své hříchy. Nač mi je potřebí, abych byl ještě vystaven za hří-
chy lidu proti slunci, před nímž nic nemůže být skryto nebo zastřeno
120 nebo zatajeno?“ A dodává: „Proto jsou knížata vystavována, a je-li
zjištěna jejich vina, ustává Boží hněv vůči lidu.“ Těmito slovy ukazuje
Origenes, jak přísně byla knížata potrestána za hřích rozmařilosti, jehož
se dopustil lid.

Běda tedy dnešním duchovním i světským knížatům, kteří sami si
125 vedou rozmařile, takže dávají špatný příklad poddaným a nenapravují
poddané, anebo napravují-li, činí to z lakomství. Takové Hospodin
zcela nepochybně sesadil z úřadu. Neboť v zákoně papežském v 3. knize
dekretálů *De vita et honestate clericorum* je napsáno: „Nařizujeme tvé
130 bratrské milosti o duchovních podléhajících naší pravomoci, ať jsou to
podjáhnové nebo duchovní vyššího svěcení, kteří mají kuběny, abyste
je ráčili horlivě napomenout, aby se jich zbavili a nadále je vůbec k sobě
nepřipouštěli. Jestliže však odmítnou se podvolit, sesadte je ze všech
církevních obročí, dokud tomuto nařízení neučiní náležitě zadost.

A jestliže se sesazení opovází ženy si ponechat, račte je z jejich obročí odstranit navždycky.“ A protože chyba není v zákoně, ale v představených, kteří mají podle něho žít, říká papež výše pod týmž záhlavím: „Preláty věru, kteří se opovází ponechat si takové ženy ve svých nepravostech, obzvláště proto, aby nabyli peněz nebo jiného časného pohodlí, chceme podrobit stejnému potrestání.“ A v 83. distinkci se říká pod autoritou blaženého Řehoře, že souhlasí-li některý z biskupů se smilstvem duchovních tak, že na prosbu nebo za úplatek nezakročí autoritou svého úřadu, má být ze svého úřadu sesazen. A toto sesazení podle Arcidiacona má být trvalé, rovnomocné se zbavením úřadu, protože je nesnadné svolávat biskupy k sesazení takových biskupů – nebo takového biskupa –, kteří takto svatokupecky prodávali – nebo který takto svatokupecky prodával spravedlnost. A poněvadž metropolita, jako je římský velekněz, by mohl být liknavý ve vykonávání tohoto svatého ustanovení vůči svým kardinálům, proto za třetí stanovily zákony další prostředek k usvědčení, že totiž nemá naslouchat kněžské mši ten, komu je známo, že kněz žije v takovém smilstvu. A ani výnosem církevních statků nemá být kněz hýčkán ve své neřesti. Nebot v 32. distinkci v kapitole *Nullus* praví papež Mikuláš takto: „Nikdo ať nenaslouchá mši kněze, o němž nepochybně ví, že má souložnici anebo pokoutně přivedenou ženu.“ Proto říká Alexandr II. v téže distinkci: „Přikazujeme a nařizujeme, aby nikdo nenaslouchal mši kněze, o němž nepochybně ví, že má souložnici“, a následuje: „A proto i svatý synod ustanovil pod klatbou toto: Kterýkoli kněz, jáhen nebo podjáhen si bez ohledu na ustanovení, které nařídil náš předchůdce svatě paměti svatý papež Lev nebo Mikuláš o čistotě duchovních, přivede veřejně souložnici nebo přivedenou nepropustí, tomu my na místě Božím a z autority knížat Petra a Pavla se vším důrazem zakazujeme zpívat mši, číst evangelium nebo mešní epištolu, zůstávat v presbytárii k službám Božím s těmi, kdo onoho ustanovení uposlechli, a mít jakoukoli účast na církvi.“ K tomu říká Arcidiacon, že „lid má takovému odebrat dobrovolné desátky, poněvadž obročí se dává jen tomu, kdo vykonává úřad.“

A poněvadž stejné nebo ještě větší odsouzení postihuje kterékoli větší duchovní smilstvo, je vidět, že nižší duchovní má být za jakýkoli těžší duchovní hřích od vyššího preláta sesazen. A poněvadž je jisté, že u preláta satanská pýcha, nedbalost ve zvěstování evangelia a jidášská

135

140

145

150

155

160

165

170

lakota jsou hříchy těžší než tělesné smilstvo, plyne odtud zcela jasně, že nejvyšší představený Kristus Ježíš, jenž nejlépe zná tyto těžší hříchy, nedá se odvrátit nějakou trestuhodnou omluvou od sesazení. Z běžného stavu církve tedy lze soudit, že od papeže až do nejposlednějšího kněze je za našich časů vyňat ze sesazení jenom ten, kdo následuje Pána Ježíše Krista bezúhonně.

Bylo tedy již řečeno, jak jsou sesazováni smilníci. Podobně je tomu se svatokupci podle Řehoře v 1. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *Quicunque* a podle Ambrože v kapitole *Reperiuntur*. Podobně jsou sesazováni duchovní, kteří lpějí na hanebných úrocích a špinavých ziscích – podle 88. distinkce kapitoly *Consequens*. A poněvadž podle Kristova zákona všichni takoví slouží církvi nehodně, vyplývá odtud, jak dalekosáhle se zahrnuly v církevním duchovenstvu zlořády a rouhavé přehmaty. O rouhavých přehmatech jsem promluvil v traktátě *Contra occultum adversarium*. Ukázal jsem, jak se každý bezbožný kněz rouhá, to jest hanobí, uvádí v prokletí a poskvrňuje duchovní chrám Boží, který podle názoru světců je svou povahou nepochybně důstojnější než všechny chrámy hmotné, které po soudném dni již nebudou. A běda mně, kdybych mlčel a nenapadal lakotu nebo zřejmou zhýralost duchovenstva. Neboť v 83. distinkci se říká: „Blud, jemuž neodporujeme, schvalujeme, a jestliže pravdu nijak nehájíme, potlačujeme ji. Zanedbáš-li příležitost k usvědčení zvrácených lidí, dopouštíš se jejich přímé podpory. A stejně nepřestane být podezírán z tajného spolčení, kdo se zdráhá čelit zřejmému zločinu.“ Tamtéž: „Neboť co je platné člověku, že není poskvrněn vlastním bludem, souhlasí-li s bludařem?“ A tamtéž: „Zdá se, že souhlasí s bludařem, kdo nepřispívá k vyhlazení toho, co je nutno pokárat.“ Proto říká blažený Řehoř v 15. kapitole svého spisu o pastýřské péči, uváděje slovo z 2. kapitoly Pláče Jeremiášova „Tvoji proroci ti předvíдали věci lživé a ničemné a neodkrývali tvou nepravost, aby tě podnítili k pokání“: „Proroci zajisté se nezřídka v mluvě svatého Písma nazývají učiteli. Oni tím, že vyslovují soud o přítomných událostech jako prchavých,“ to jest pomíjivých, „odhalují věci, které mají přijít. Boží řeč je obviňuje, že předvídají věci ničemné, neboť bojí-li se pokárat viny, marně lichotí přestupníkům slibem bezpečnosti. Neodkrývají vůbec nepravost hříšníků, protože zmlkli a přestali je plísnit. Klíč, kterým lze otevřít, je zajisté kárání, poněvadž plísněním se odkrývá vina, kterou si

často neuvědomuje ani ten, kdo ji spáchal.“ Tak on; a to můžeme číst v 43. distinkci v kapitole *Sit rector*. A kéž by naši doktoři tomu věnovali pozornost! Pak by jistě nelichotili životu prelátů a nezdráhali se odkrývat jejich nepravost, aby je podnítili k pokání. Sami by viděli, jak mnoha způsoby může někdo přitakat ke zločinu druhého člověka. Neboť přitakává (rozuměj k hříchu), kdo spolupracuje (s hříšníkem), kdo chrání (hříšníka v hříchu), kdo radí a schvaluje, (kdo povzbuzuje) a kdo nepomáhá (to jest kdo odpírá pomoc, kterou by mohl zabránit hříchu) a kdo nevytýká.

Ještě promluvíme o interdikt, kterým duchovní sužují lid Kristův kvůli jednomu nebo kvůli více lidem. Neboť těmi třemi tresty: klatbou, sesazením a interdikt, si duchovenstvo podrobuje laický lid, aby povzneslo sebe, rozmnožuje lakotu, bere pod ochranu špatnost a připravuje cestu antikristu. Avšak na neposlušnost hromadí všechny tyto tři tresty a to tak, že každého, kdo je po jejich vůli neposlouchá, dávají do klatby, sesazují z úřadu, a když se vytrvale staví jejich vůli na odpor, uvalují na lid interdikt zakazující konat bohoslužby, udílet svátosti a pohřbívát, a to i lidem zcela spravedlivým, jen aby tímto svévolným zostřením prosadili svou vůli. Ale to, že stíhají ve svých soudních řízeních, která nazývají fulminacemi, ty, kdo káží zákon Kristův a usvědčují duchovní z nepravosti, je zřejmou známkou toho, že takové tresty pocházejí od antikrista.

Druhou známkou je to, že za neposlušnost projevenou vůči nim samým uvalují mnohem více trestů než za neposlušnost prokázanou Bohu, a tedy mnohem víc za křivdu, která se stala jim než za křivdu způsobenou našemu Bohu. Starý nepřítel vycvičený v záludnosti postupuje totiž tím způsobem, že vychvaluje poslušnost antikrista nad poslušností ke Kristu. A tak klatbu, kterou Kristus ustanovil za neposlušnost k Bohu, uchvacuje, aby jí užil proti těm, kdo jemu odpírají poslušnost. Zachovává pak tento postup: Nejprve učedníka Kristova očerní, pak obžaluje, potom dá předvolat, dá do klatby, sesadí, a nemůže-li ho vsadit do žaláře nebo vydat na smrt, dovolá se světského ramene, a nedokáže-li ani takto nad ním zvítězit, navrhne ve své záludnosti k tomu ke všemu ještě interdikt. V tomto smyslu však postupuje skoro výlučně proti těm, kteří obnažují nepravost antikrista, který pro sebe uchvátil většinu duchovenstva. A ve prospěch svého duchovenstva množí tyto tresty, aby jich

užil, když se na příklad vedou z lakoty spory o obročí, nebo když lid
 neodvádí desátky podle očekávání, nebo když kníže zabaví nebo pře-
 vezme časné statky duchovenstva, anebo když některý duchovní, i kdy-
 by to byl nejsprostší zloděj nebo zločinec jiného druhu, je chycen a věz-
 něn od světských pánů, nebo když je kněz krvavě zraněn anebo také
 když někdy lid právem odmítá poslušnost těmto prelátům. Avšak
 Kristus, nejvyšší velekněz, nevydal interdikt, když byl uvězněn „prorok,
 nad nějž nepovstal mezi těmi, kdo se narodili z ženy, větší“, a to ani
 tehdy, když ho Herodes stal. Ano, když jeho samého svlékli a bili
 a když se mu žoldnéři, zákoníci a farizeové, úředníci a velekněží rou-
 hali, ani tehdy nezlořečil, ale modlil se za ně řka: „Otče, odpust jim,
 neboť nevědí, co činí“ – Lukáš 23. A toto učení předal svým údům slovy
 5. kapitoly Matoušovy: „Milujte své nepřátele . . , dobře číňte těm, kteří
 vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a haní, abyste
 byli syny Otce svého, který je v nebesích, který svému slunci dává vy-
 cházet na dobré i na zlé a dává déšť na spravedlivé i na nespravedlivé.“
 A proto Petr, prvý Kristův náměstek a římský velekněz, následovník
 tohoto učení v slovu i v skutku, učí v 2. kapitole svého 1. listu věřící
 takto: „K tomu jste povoláni, poněvadž Kristus trpěl za nás, pozůstaviv
 nám příklad, abychom následovali jeho šlépějí. On se hříchu nedopustil
 a v jeho ústech nebyla nalezena lest. Když mu zlořečili, nezlořečil, když
 trpěl, nehrozil.“ A Pavel, který kráčel po téže cestě, říká v 12. kapitole
 Římanům: „Dobrořečte těm, kteří vás pronásledují, dobrořečte a nezlo-
 řečte.“ A toto učení následovali i jiní svatí, kteří ve svém pronásledo-
 vání nevyhlašovali slavnostně klatbu nebo sesazení ani nevydávali
 interdikt, ale když přicházelo ještě těžší pronásledování, tím horlivěji
 se oddávali Božím službám.
 Avšak po tisíci letech, když byl uvolněn satan a duchovenstvo ztuč-
 nělo výkaly světa a zmohlo se v rozkoši, pýše a bezcitnosti, vznikl
 interdikt. Neboť papež Hadrián, který začal vládnout léta Páně 1154,
 pro zranění jednoho kardinála uvalil na celý Řím interdikt. Ó, jaký to
 byl trpělivý papež, jenže ne jako Kristus, Petr nebo Pavel anebo apoštol
 Ondřej. Později Alexandr III., který začal panovat léta Páně 1159,
 vydal interdikt na království anglické – viz *De sponsalibus*, 2. kapitolu
Non est vobis. Papež Celestin III., který nastoupil roku 1082, říká něco
 o interdiktu v *De maiortate et obedientia*, v kapitole *Quesivit*. Potom

Inocenc III., který začal vládnout léta Páně 1199, vyhlásil interdikty v mnoha dekretálech, jako v 3. knize Dekretálů *De prebendis* v kapitole *In Lateranensi concilio*. Později rozmnožili interdikty tohoto druhu Bonifác VIII., Inocenc IV. a Klement V. v Šesté knize Dekretálů a v Klementinách. A tak se takové interdikty stále více množí, zatím co se duchovenstvo rozpaluje lakotou, svěťáckou okázalostí a změkčilostí.

Proto si vždycky přejí znát, jaký je základ nebo důvod obecného interdiktu, kterým jsou spravedliví nezaslouženě zbavováni svátostí, jako přijímání, zpovědi a tak i ostatních, ba někdy jsou dokonce děti připravovány o křest. Podobně se ptám, proč je Bůh zkracován o službu spravedlivých lidí interdiktem, uvaleným kvůli jedinému člověku. Bylo by velice podivné, kdyby pozemskému králi vypověděli službu všichni dobří služebníci kvůli jednomu služebníku, který se mu vzepřel. A ještě podivnější by bylo, kdyby vasal zakázal všem královským služebníkům prokazovat službu samému králi, a to kvůli jedinému dobrému a věrnému královi služebníku, chtěje ho přimět, aby mu byl po vůli. Jak tedy může papež nebo biskup tak neuváženě bez opory v Písmu nebo bez přímého zjevení zakázat s tak velkou lehkomyšlností službu Kristu králi? Neboť je-li na obec nebo na diecési uvalen obecný interdikty, nezmenšuje se tím hřích, nýbrž zvětšuje. Neboť odpírat pohřeb spravedlivým je proti Písmu, viz 7. kapitolu Eklesiastiku: „Mrtvému neodpírej milost.“ Vždyť kdo by pochyboval o tom, že pohřbívat spravedlivé mrtvé je skutek milosrdenství? Neboť v 12. kapitole Tobíáše anděl Rafael oslovil Tobíáše slovy: „Když ses v slzách modlíval a pochovával mrtvé, a jídla ses ani netkl a ukrýval jsi mrtvé přes den v svém domě a v noci je pohřbíval, já jsem tvou modlitbu předložil Hospodinu.“ Vždyť kdo by také pochyboval o tom, že zpovídat, udílet rady k spáse a kázat slovo Boží jsou skutky milosrdenství? Rovněž tak podávat svátost večere Páně zbožnému lidu a křtít. Proč tedy mají být tyto věci nezaslouženě Božímu lidu odnímány?

Proto píše blažený Augustin biskupu Auxiliov, jak je uvedeno v 24. oddíle, ve 3. kvestii: „Máš-li“, říká, „v této věci názor vyzkoušený určitými rozumovými důvody nebo svědectvím Písem, rač nás poučit o tom, jak může být spravedlivě proklet syn za hřích otcův, nebo manželka za hřích manželův, nebo služebník za pánův anebo kdokoli je v domě, i ještě nenarozený, kdyby se narodil v době, v níž je celý dům

315 spoután poutem klatby, aby mu nemohlo být pomoheno v nebezpečí
 smrti obmytím druhého narození? Neboť to byl tělesný trest, o němž
 čteme, že někteří lidé pohrdající Bohem zahynuli zároveň se všemi svými
 domácnými, kteří měli podíl na téže bezbožnosti. Tehdy ovšem byla
 smrtelná těla hubena k zastrašení žijících, která by jistě jednou umřela.
 320 Avšak duchovní trest, o němž je psáno: „Cokoli svážeš na zemi, bude
 svázáno i na nebi“, zavazuje duše, o nichž je řečeno: „Jako duše otcova,
 tak i duše synova je má. Duše, která zhřeší, ta umře.“ Možná že jste
 slyšeli, že někteří kněží slavného jména prokleli někoho z hřešících
 i s jeho domem. Ale kdyby se jich náhodou někdo zeptal, ukázalo by se,
 325 že měli pro to vhodný důvod. Avšak kdyby se mne někdo tázal, zda
 se tak dělo právem, nevím, co bych mu odpověděl. Nikdy jsem se ne-
 odvážil to udělat, ať šlo o zločiny kohokoli spáchané záměrně proti
 církvi, leč že mne k tomu donutily nejvážnější důvody“, protože zava-
 zuji všechny, aby podporovali ve zlém člověka, který je v klatbě.
 330 „Avšak jestliže tobě Pán zjevil, jak se to spravedlivě dělá, naprosto ne-
 pohrdám tvou mladostí ani začátečními zkušenostmi církevního důsto-
 jenství. Neboť já stařec jsem hotov se dát poučit od jinocha, já tak dlouho-
 letý biskup od druhá sotva ročního, jakým způsobem mohu vydat spra-
 vedlivý počet buď Bohu nebo lidem, máme-li trestat duchovním tres-
 tem 335 nevinné duše za cizí zločin, který nemají z Adama“, to jest kromě
 původního hříchu, „v němž“, rozuměj v Adamovi, „všichni zhřešili.
 A tak je tomu i se synem Klasiciána; neboť jakkoli převzal od svého otce
 porušenost prvního člověka“, to jest porušenost původního hříchu,
 „která musí být očištěna posvátným pramenem křtu, přece kdo by byl
 340 v nejistotě o tom, že se ho netýká to, čehokoli hříšného se jeho otec
 dopustil po jeho zrození, když na tom sám neměl účast? Co máme říci
 o manželce, co o tolika duších celé rodiny? Jestliže by proto touto přís-
 ností“, to jest uvalením klatby, „kterou byl proklet celý tento dům, za-
 hynula jediná duše, která by zemřela bez křtu, ani smrt bezpočtu těl se
 345 nedá porovnat s takovou pohromou, jsou-li z církve násilně odstraňo-
 váni a vražděni nevinní lidé“, to jest mučedníci. „Může-li se tedy pro tuto
 věc uvést rozumný důvod, kéž bys jej sdělil v odpovědi i nám, abychom
 i my jej mohli uvést. Jestliže však nemůžeš, co ti pak zbývá učinit
 v bezradném zmatku myslí? Vždyť budeš-li otázan, nedovedeš dát správnou
 350 odpověď.“ Tak Augustin. Z těchto slov činí Gracián tento závěr:

„Jak tedy ukazuje zcela zřejmá autorita, je nezákonné dávat někoho do klatby pro hřích druhého člověka, a ti, kdo pro hřích jednoho člověka uvalují klatbu na celou rodinu, nemají pro to žádný důvod“, to jest nevycházejí z rozumového důvodu. „Vždyť nezákonná klatba neublížíje jmenované osobě, nýbrž tomu, kdo klatbu vynáší.“

A zde je třeba poznamenat, že ke slovům Augustinovým říká Glosa Dekretu v souhrnné kapitole, že tento biskup dal pro hřích Klasiciánův do klatby celou jeho rodinu. Zdálo se mu, že se tak děje právem jednak proto, že někdy je tělesným trestem trestán jeden za hřích druhého, jednak proto, že někteří kněží významného jména dali některé lidi do klatby za cizí hřích. „V první části kapitoly žádá Augustin na něm příčinu a důvod jeho názoru. V další učí, že žádný z obou uvedených důvodů by nestačil podepřít jeho soud. Za třetí přistupuje k duchovnímu skutku a prokazuje, že ortel vynesený proti rodině Klasiciánově je ne-spravedlivý. Posléze biskupovi radí, nedovede-li podat odůvodnění svého názoru, aby zanechal bludu a napodoboval pravdu.“ Tak Glosa.

Kéž by tedy o výroku blaženého Augustina i o této Glose uvažovali ti, kdo dávají do klatby a kdo kvůli jednomu člověku v církvi nebo v městě uvalují obecný interdict. Proč postihují klatbou a interdiktlem obec, která není vinna, a vůbec proč připravují dobré a zbožné kněze o bohoslužbu, zbožný Boží lid o svátosti, samého Boha o čest, která se mu tím vším prokazuje, mrtvé o pochování a zhusta i děti o křest, bez něhož umírají a jsou podle výroku Augustinova zatraceny? Proto ke slovům Dekretu „Jestliže by touto přísností, kterou byl proklet celý tento dům, zahynula jediná duše, která by zemřela bez křtu, ani smrt bezpočtu těl se nedá porovnat s takovou pohromou, jsou-li z církve násilně odstraňováni nevinní lidé“, říká Glosa: „Je větším hřichem, zahyne-li jedna duše pro hřích nevěry, než aby těla nesčetných mučedníků byla zabita pro Boha. A to se zdá být doslovným smyslem výroku: Jsou-li z církve odstraňováni nevinní, a i kdyby hynula těla mučedníků, není to sice ke škodě, ale je to, podle lidového pojetí, vražda.“ Dále říká Glosa: „Těžším hřichem hřeší ten, jehož vinou odejde duše dítěte z tohoto života bez křtu než ten, kdo zahubí mnoho nevinných tím, že je odstraní z církve.“

Ale žel, toho všeho si nevšímá duchovenstvo zaslepené záludností, které někdy pro sebemenší nezaplacený peníz, a to dokonce od chudáka,

388 který nemá z čeho zaplatit, interdiktem připravuje lid o církevní svátosti, jak bylo řečeno. Ne, tak neučil Kristus. On obzvláště duchovenstvu zakazoval vyřizovat si své spory na soudu. V 6. kapitole Lukášově říká:
390 „Udeří-li tě kdo na jednu tvář, nastav mu i druhou. A tomu, kdo ti bere plášť, neodpírej také košili. Každému, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo ti bere tvé věci, nežádej je zpět.“ Avšak lakotné a změkčilé duchovenstvo se vysměje tomuto zcela spasitelnému učení Kristovu. A není divu, protože později říká Spasitel v 7. kapitole Matoušově: „Každý, kdo
395 slyší tato slova a neplní je, je podobný muži pošetilému, který si vystavěl dům na písku.“

Kdo, ptám se, je pošetilejší než duchovenstvo, které si vykopalo základy ve výkalech světa a jemuž je k smíchu Kristův život i učení? Neboť duchovenstvo je již do té míry zkaženo, že nenávidí ty, kdo často
400 káží a jmenují Pána Ježíše Krista. A dovolává-li se někdo Krista na svou obranu, hned říkají s proříznutou hubou a se vztekem v tváři: Jsi ty Kristus? A tak po způsobu zákoníků a farizeů ostouzejí a dávají do klatby ty, kdo vyznávají Krista. Protože jsem kázal Krista a jeho evangelium a odhalil antikrista, a že jsem chtěl, aby duchovenstvo žilo podle
405 zákona Kristova, vymohli prelátí zprvu s panem Zbyňkem, arcibiskupem pražským, na papeži Alexandrovi bulu, aby v kaplích nebylo lidu kázáno slovo Boží. Od této buly jsem se odvolal a nikdy jsem nemohl dosáhnout slyšení. Když mne pak pohnali na soud, z rozumných důvodů jsem se nedostavil, a za to dohodnuvše se prelátí vymohli prostřednictvím Michala de Causis klatbu. A teď nakonec prosadili interdikt,
410 kterým sužují nevinný Kristův lid. Chtěl bych tedy, aby doktoři dokázali své tvrzení, když říkají, že se v soudních opatřeních nezakazuje čiré dobro ani nepřikazuje čiré zlo, ale toliko skutky střední. A především bych si přál, aby dokázali, že interdikt tak obecný, že připravuje nevinné
415 o svátosti a pohřby a zabraňuje službám Božím a nepůsobí nic dobrého, leda samá pohoršení, utržení a záští, je uprostřed mezi čirým dobrem a čirým zlem.

A jak budou moci doktoři ukázat, že je přípustné vylučovat Boží lid od svátostí, pohřbívání a od služeb Božích? Pro tuto věc, jak bylo
420 řečeno, pokáral blažený Augustin, nej přednější učitel církve, biskupa Auxilia. A důkaz doktorů, který je směsí pokrytecké přetvářky a mazaného chytráctví, by Augustinovi za důvod nestačil; neboť doktoři uvá-

dějí: „... podle církevního způsobu obvyklého v kurii římské a zachovávaného“ – zde je ta pokrytecká přetvářka – „zdávná od našich předků“ – zde je to mazané chytráctví – „přikazují se jimi pouze věci, které leží uprostřed.“ Ó doktoři, kteréže církve je tohle způsob? Snad ne apoštolské? Řekněte, kterého apoštola je tohle způsob anebo kterého svatého po apoštolech? Je to snad způsob Kristův, té hlavy církve svaté, v jehož způsobu života je obsažena všechna pravda, nezbytná pro církev? Ale táži se, kde se vyskytuje tento výrok: „Na každé místo, město, městečko, dvorec nebo hrad, ať už má výsadní právo nebo nemá, k němuž nebo k nimž by se jmenovaný Jan Hus uchýlil a pokud by tam byl a prodléval, a ještě po jeho odchodu odtud po tři po sobě jdoucí dny od slunce východu do slunce západu uvalujeme touto listinou opět církevní interdict a chceme, aby v jmenovaných místech bylo upuštěno od bohoslužeb.“

Zakládá se snad tento způsob vyjadřování na slovech „Je třeba vždycky se modlit a neobletovat“ – Lukáš 18, nebo na slovech „Chvalte Hospodina všichni národové“, anebo „Chvalte Hospodina na každém místě“? Co by však řekli tvůrcové této listiny, kdyby se stalo, že by Jan Hus přišel do svatého města Jeruzaléma, v němž cherubínové a serafínové nepřestávají denně provolávat jako jedním hlasem: „Svatý, svatý, svatý Hospodin Bůh zástupů“? Zdali pak tam pro slavnostně vyhlášenou klatbu upustí od bohoslužeb, takže by se Kristus, ten spravedlivý obhájce, přestal u Boha Otce přimlouvat za své věrné údy nebo že by andělský sbor přestal volat: „Svatý, svatý, svatý Hospodin Bůh zástupů“? Což zmlkne onen hlas, o němž říká Jan v 5. kapitole Zjevení: „Slyšel jsem hlas mnohých andělů kolem trůnu, bytostí i starších, a jejich počet byl tisíce tisíců, řkoucích velikým hlasem: Hoden jest Beránek zabítý přijmout moc i božství i moudrost i sílu i čest i slávu i požehnání, i všechno stvoření, které je na nebi i na zemi i pod zemí i v moři, i to, co je v něm“? A ať doktoři neříkají, že to sem nepatří. Vždyť podle slohového výrazu římské kurie všechno rozumné stvoření podléhá rozkazu této kurie. Neboť všechno lidské stvoření podléhá římskému veleknězi, jehož slohového výrazu užil i Bonifác VIII. v *Extravagantes*: „Dále prohlašujeme, tvrdíme a definujeme, že všechno lidské stvoření vůbec musí se pod ztrátou spásy naprosto podrobit římskému veleknězi.“ Podobně podléhá i andělské stvoření samému římskému veleknězi, jak

to slohovým výrazem kurie říká bula papeže Klementa: „Přikazujeme
460 andělům v ráji, aby duši onoho člověka“, rozuměj, který putoval do
Říma a na cestě zemřel, „zcela osvobodili z očistce a uvedli do rajske
slávy.“

Poněvadž tedy podle tohoto způsobu obvyklého v kurii podléhá
rozkazu římského velekněze všechno rozumné stvoření, jak andělské
465 tak i lidské, a slohový výraz užitý v soudním řízení téže kurie říká:
„Na každé místo, ať už má výsadní právo nebo nemá, k němuž by se
Jan Hus uchýlil a pokud by tam byl, uvalujeme církevní interdict“,
vyplývá odtud: Kdyby se Jan Hus uchýlil po smrti do nebeského Jeru-
zaléma, což je vzhledem k svrchované Boží moci zcela možné, musel by se
470 sám nebeský Jeruzalém podrobit církevnímu interdictu. Ale požehnán
buď všemohoucí Bůh, který přikázal, aby andělé se všemi svatými ne-
podléhali v tomto nebeském Jeruzalémě takovému interdictu. A po-
žehnán buď Kristus, ten nejvyšší římský velekněz, že dal svým věřícím
milost, aby v době, kdy není žádného římského velekněze, se mohli
475 přece dostávat pod vedením Krista Pána do nebeské vlasti. Neboť kdo
by chtěl tvrdit, že nikdo z lidí nemohl být spasen, když žena Anežka po
dva roky a pět měsíců byla pouze zdánlivě papežem, nebo zase že po
smrti papežově v mezidobí mezi papežovou smrtí a volbou nástupce nikdo
z lidí, kteří v tu dobu zemřou, nebude spasen? Požehnán buď také
480 všemohoucí Bůh, že nařídil, aby jeho církev bojující žila tak, aby po
smrti papežově sama nebyla bezhlavá nebo mrtvá, poněvadž její život
nezávisí na papeži, ale na Kristu, který je hlavou, a že i když se papež
třeba zblázní nebo se stane kacífem, zůstává církev bojující věrnou ne-
věstou Pána Ježíše Krista. Požehnán buď také Pán, který jsa jedinou
485 hlavou církve zachovává ji v jednotě tak účinně, že navzdory tak zvané
trojdílné hlavě papežské, zůstává jedinou nevěstou Pána Ježíše Krista.
Neboť nyní je Baltazar, zvaný Jan XXIII., v Římě; Angelus Corria-
rius, zvaný Řehoř XII., je v Rimini; a Petr z Luny, zvaný Benedikt, je
v Aragonii. Proč jeden z nich, nazývaný nejsvětějším otcem, nepřinutí
490 z plnosti své moci zbylé dva s jejich přívrženci, aby se podrobili jeho
pravomoci? Když přece výraz římské kurie říká, že má plnou moc nad
kterýmkoli člověkem na zemi! Je to tedy příliš vratký základ pro pře-
svědčivý důkaz, než aby byl člověk povinen v plném znění přijmout
výraz římské kurie. Neboť v Šesté knize Dekretálů se uvádí jako pravid-

lo, že mají-li dvě osoby od papeže listiny vydané v jednom dni, jež se týkají téhož jmenování, má být dána přednost tomu, jemuž papež udělil kanovnictví, před tím, jemuž je nedal, i když vykonavatel neví, který toho dříve dosáhl. Dostalo-li se však oběma podle znění papežské listiny rovné milosti, tu ten, kdo se dříve vykáže listinou, bude mít přednost v nároku na prebendu. A za třetí, budou-li mít v těchto třech věcech stejné předpoklady, tu kanovníci, nebo jejich většina, jimž přísluší prebendu udělit, mají zvolit jednoho z nich. Ten druhý nebude mít z milosti užitek, leč že ze znění papežské listiny výslovně vyplývá, že papež chtěl současně jmenovat oba z nich.

Avšak toto tříčlenné pravidlo kuriálního způsobu vyjadřování je zřejmou zásadou proti Kristu, neboť předpokládáme-li, jak se ve většině případů stává, že ten, kdo v kanovnictví dostal přednost, buď že včas předložil listinu nebo se vykázal milostí, nebo za třetí byl zvolen kapitulou, bývá před Bohem o mnoho nehodnější než ten, na něhož se nedostalo, pak musíme na základě tohoto kuriálního pravidla soudit v rozporu se soudem Kristovým. A z toho plyne, že toto pravidlo životního slohu je proti svědomí a tedy proti Kristu. Co je to tedy za dokazování, říká-li se: „Způsob obvyklý v římské kurii a zachovávaný...“ to připouští nebo to potvrzuje; souhlasí tedy s Kristovým zákonem a musí být obecně přijato.

Avšak to mazané chytráctví, které uvádějí doktoři, že „zdávna od našich předků“ bylo tak už věřeno anebo zachováváno, by stačilo na závěr, že tedy doktoři věří a zachovávají bludné obyčeje pohanské a židovské, ano, že musí uctívat bála, jak ho uctívali Čechové, pokud byli pohany. K nim se obrací slovo z 20. kapitoly Ezechielovy: „V příkazech svých otců nechodte a jejich soudy nezachovávejte.“ Jak nestoudné je tedy dokazování doktorů: Zdávna od našich předků tak bylo věřeno, zachováváno nebo zastáváno; tedy i my to máme věřit, zachovávat a zastávat. Hrubci totiž se ohánějí na omluvu svých hříchů takovými nechutnými důkazy. Do jejich počtu však nepatří ten, který v 105. žalmu říká: „Zhřešili jsme, Hospodine, se svými otci, nespravedlivě jsme jednali a páchali nepravost. Naši otcové v Egyptě nerozuměli předivným tvým skutkům a neměli na paměti množství tvého milosrdenství.“ A namítnou-li snad doktoři, že ve svém výroku měli na mysli předky, svaté proroky nebo apoštoly a pozdější světce, byli by museli výslovně uvést

jejich Písmo. Proti němu by opravdu nikdo neměl právo se bouřit, a byl by konec jejich naléhavosti, v níž podlamují vychytralost svého důkazu, když říkají, že v soudních opatřeních „podle církevního způsobu obvyklého v kurii římské a zdávna zachovávaného od našich předků, přikazují se jimi pouze věci, které leží uprostřed mezi čirým dobrem a čirým zlem“. Kdo totiž ze svatých otců, proroků, apoštolů nebo jiných světců přikazuje, aby tam, kam by se uchýlil i člověk sebesthorší, upustili od bohoslužeb? Vždyť Kristus vida nejhorší neposlušnost Jidáše, svého zrádce, neupustil při své velké večeři od služeb Bohu. Ano přímo za jeho přítomnosti konal služby Bohu a dal mu jíst své nade všecko svaté a božské tělo a napomenul s velkou horlivostí učedníky, aby bděli a modlili se s ním, aby nepodlehli pokušení za násilného útoku zákoníků, farizeů a velekněží. A nejlaskavější velekněz se nevzdal zcela božské modlitby ani tehdy, když se mu rouhali a když byl křížován, ale modlil se za ty, kdo ho ukřížovali, slovy: „Otče, odpust jim, neboť nevědí, co činí“ – Lukáš 23. Proto „modle se s křikem a se slzami byl vyslyšen pro svou bázeň“ – Židům 5. Proto také jeho praví a zřejmí náměstkové, apoštolové a jiní svatí jej v tom napodobovali, především Štěpán, který podle 6. kapitoly Skutků řekl: „Pane Ježíši, nepočítej jim tento hřích“, neboť nevědí, co činí.

A je ku podivu, že neuvalují interdikť kvůli židům, kteří popírají božství Kristovo a tak celý jeho zákon, nebo kvůli zřejmým svatokupcům, kteří jsou jako obzvláštní kacíři ve spisech svatých apoštolů a jiných svatých zlořečení, dání do klatby, sesazení, stížení interdiktem a zbavení svatého kněžství. Důvod pro to je ten, že tito svatokupci prodávají a zkupují klatby, sesazení a interdikty, a jimi jako nejmocnějšími zbraněmi si pěstují a hájí své svatokupectví. A to není ani třeba dokazovat, když takové svatokupecké kramaření bije do očí i venkovanům, které tito svatokupci sužují, trápí, utlačují a okrádají. Neboť tak velice se rozmohlo kacířství Šimonovo a Gézioho, že lidé jsou bezohledně včas i nevčas i proti své vůli doháněni k takovému zločinu kupčení. A všechno takové kramaření má svůj kořen ve způsobu života římské kurie, která podrobila těmto šimonovským a géziiovským způsobům i ostatní biskupské kurie, jak to ukazují propouštěcí, potvrzovací, osvobozovací, připouštěcí a jiné listiny, vynalezené na vysávání peněz.

Ještě bych měl promluvit o odsouzení 45 článků. Ale ve vši struč-

nosti říkám, že až do dnešního dne doktoři z radnice nedokázali ani o jednom z nich, že je kacírský nebo bludný nebo pohoršlivý. Ale divím se, proč už doktoři na radnici neučí, aby nebyl uskutečňován článek o zabavení časných statků; jde o tento článek: „Světští páni mohou podle svého uvážení zabavit světské statky církevním osobám, které setrvávají v proviněních.“ Teď mlčí s velekněžími a farizeji, ani se nescházejí na radnici, aby odsoudili ty, kdo tento článek uskutečňují. Zajisté proto, že se jim přihodilo, čeho se obávali, a tak tomu bude i v budoucnu: přijdou totiž o časné statky. Ale dej Bůh, aby zachránili své duše!

Doktoři říkali, že až jednou budou články odsouzeny, nastane pokoj a svornost. Ale jejich proroctví se zvrátilo v pravý opak. Vždyť se radovali, když vynášeli odsudek, ale teď naříkají, když mají platit. Odsoudili tento článek: „Desátky jsou pouhé almužny“, a potom mnozí přišli na radnici a prosili, aby jejich platy, které jsou přece almužnami, nebyly jim brány. Avšak někteří páni z radnice na to odpovídali: „Hle, vy jste dříve odsoudili článek, že desátky jsou pouhé almužny, a teď říkáte, že to jsou almužny. Proč se teď toho domáháte proti odsudku?“

A tolik prozatím. Ostatní odkládám na pozdější dobu.

UKAZADLO

- Antikrist – jak jím může být papež – kap. 13, str. 107
Antikristem je každý zlý představený – kap. 15, str. 128
Apoštol – kdo to je nebo čím je – kap. 18, str. 152
Apoštolská církev – proč se nazývá církví – kap. 2, str. 30 a 7, str. 61
Apoštolský člověk – kdo to je – kap. 18, str. 153
Augustin prospěl církvi více než mnozí papežové – kap. 15, str. 122
- Biskupové dobří jsou praví náměstkové apoštolů – kap. 15, str. 125
Blahořečící zlé budou svrženi – kap. 16, str. 138
Blíže neurčený skutek – kap. 20, str. 181
Bloudit může papež – kap. 16, str. 133 a 18, str. 161
Blud kněží o klíších a svátostech – kap. 11, str. 97
Břemena, jež vkládají na lidi – kap. 21, str. 191
Bula Klementova, kterou rozkazuje andělům – kap. 12, str. 101
Být v církvi lze mnoha způsoby – kap. 3, str. 34 a 5, str. 46
- Církev – co je to církev – kap. 1, str. 23
Církev – čemu se přirovnává – kap. 5, str. 47
Církve dílčí – kap. 7, str. 62
Církev je dvojí – kap. 1, str. 23 a 5, str. 53
Církev je jedna – kap. 1, str. 25 a 7, str. 61
Církev je nejvyšší stvoření – kap. 1, str. 25
Církev je panenská nevěsta Kristova – kap. 2, str. 29
Církev je trojí: bojující, spící a zvítězilá – kap. 2, str. 28
Církev – její budování – kap. 7, str. 60

- Církev – její trojí označení – kap. 7, str. 59
 Církev – její základ – kap. 7, str. 59
 Církev Kristova – proč se nazývá římskou – kap. 7, str. 63
 Církev křesťanská – kdy vznikla – kap. 7, str. 63
 Církev nazvána humnem – kap. 5, str. 50
 Církev nespočívá na moci nebo důstojenství lidí – kap. 7, str. 60
 Církev – proč se nazývá apoštolskou – kap. 2, str. 30
 Církev římská – kap. 7, str. 61
 Církev římská – jak se dříve nazývala – kap. 7, str. 62
 Církev v pojetí Augustinově – kap. 14, str. 114
 Církev – vyvrácení některých námitek proti jejímu výměru – kap. 3, str. 31
 Církev – zda je zbudována na Petrovi – kap. 9, str. 75
 Církev zlostníků – kap. 1, str. 24 a 6, str. 55
 Ctnosti střed není u všech lidí týž – kap. 20, str. 179
 Činy blíže neurčené – kap. 21, str. 195
 Dát Ducha svatého nemůže pouhé stvoření – kap. 10, str. 86
 Dobrého jednání podmínkou je láska – kap. 21, str. 194
 Dobro je dvojí – kap. 19, str. 167
 Dobro – co je rodově dobré – kap. 19, str. 168
 Doktoři, kteří dali radu – kap. 11, str. 99
 Doktoři nechtěli poučit studenty – kap. 16, str. 132
 Doktoři sami jsou v klatbě – kap. 20, str. 179
 Dostavit se k soudu – kdy to může předvolaný odepřít – kap. 21, str. 187
 Dostavit se k soudu – proč jsem to odmítl – kap. 21, str. 190
 Ducha svatého nedávají lidé – kap. 10, str. 86
 Duchovenstvo je dvojí: Kristovo a antikristovo – kap. 15, str. 127
 Hlav více může mít dílčí církev – kap. 4, str. 39
 Hlava církve – co jest – kap. 4, str. 39
 Hlava církve je dvojí – kap. 4, str. 39
 Hlava církve – je-li jí Petr – kap. 9, str. 75
 Hlava církve – od kdy jí začal být Kristus – kap. 4, str. 39
 Hlava, kterou zničí Bůh – kap. 16, str. 138
 Hlavou církve je Kristus – kap. 3, str. 32

- Hlavou církve obecné jest pouze Kristus – kap. 4, str. 38
- Hlavou obecné církve není papež – kap. 13, str. 110
- Hlavou všech lidí je Kristus – kap. 6, str. 56
- Hostie – proč se láme na tři díly – kap. 2, str. 28
- Hřích představených, kteří brání Božímu slovu, je nejhorší – kap. 18, str. 161
- Hřích – souhlas s hříchem je účast na něm – kap. 23, str. 211
- Hříchem těžším hřeší ten, jehož vinou hyne duše bez křtu, než kdyby zabil mnoho nevinných – kap. 23, str. 217
- Hříchy – kdo a jakým způsobem je zadržuje – kap. 10, str. 88
- Interdikt – co znamená a jeho průběh – kap. 23, str. 213
- Interdikt – jeho tíha – kap. 23, str. 216
- Interdikt – kdy vznikl – kap. 23, str. 214
- Interdikt obecný je zlý – kap. 23, str. 218
- Interdikt – proč je nespravedlivý – kap. 23, str. 215n
- Interdiktů často užívá záludnost duchovenstva – kap. 23, str. 218
- Jedno tělo je církev svatá – kap. 3, str. 33
- Jedno tělo ďáblov jsou všichni předzvěděni – kap. 5, str. 55
- Jeronymův výrok o papeži – jak mu rozumět – kap. 16, str. 137
- Jidáš – zastupuje všechny zlé představené – kap. 14, str. 116
- Kacířský papež Liberius – kap. 13, str. 107
- Kacířstvím může být římská kurie nakažena – kap. 16, str. 139
- Kámen, na němž je zbudována církev, je Kristus – kap. 9, str. 72
- Kárat zlého představeného poddaný může – kap. 21, str. 195
- Kardinálové – jejich skutky – kap. 14, str. 117
- Kázání je přikázáno kněžím – kap. 20, str. 182
- Kazatelé – jejich úmysl – kap. 17, str. 144
- Kéfas – jak se překládá – kap. 9, str. 78
- Klatba je dvojí a jak se provádí – kap. 22, str. 201n
- Klatbu uvalenou na rodinu Augustin odmítá – kap. 23, str. 215n
- Klíče církve – kap. 10, str. 84
- Klíče – jejich zneužití – kap. 11, str. 97
- Klíče tobě dám – co to znamená – kap. 10, str. 84

Kněží, kteří nejsou biskupy, jsou naznačeni 72 apoštoly – kap. 15, str. 126
 Kněží – v čem spočívá jejich záludnost – kap. 11, str. 97n
 Konstantin udělil výsadu církvi – kap. 15, str. 122
 Králové v klatbě, platí-li názor doktorů – kap. 20, str. 178
 Kristus římský velekněz – kap. 12, str. 100
 Kristus ženich církve – kap. 2, str. 28
 Kristus křtí, posvěcuje atd. – kap. 12, str. 100n
 Kristus nejvyšší velekněz – kap. 12, str. 101
 Kristus nepředvolával k soudu, nedával do klatby, ale vlídně navštěvoval – kap. 21, str. 189
 Křest – jak škodlivé je jeho zanedbání při dítěti – kap. 23, str. 217
 Laikové zabíjí a umučení pro vyznání pravdy – kap. 21, str. 192
 Líbat nohy papežovy – kap. 14, str. 118
 Lincolnský odpovídá papežovi – kap. 18, str. 158 a 160
 Lži obviňující naši stranu – kap. 16, str. 130
 Milost dvojí – kap. 4, str. 44
 Milování Krista je několikeré – kap. 9, str. 79
 Miluje církev Kristus – kap. 4, str. 41
 Moc autentická a nástrojová – kap. 10, str. 85
 Moc – co znamená a kolikrát jest – kap. 10, str. 82
 Moc je dána pouze k budování – kap. 18, str. 160
 Moc, jak ji kněží uchvacují – kap. 11, str. 95
 Moc, její omezení — kap. 10, str. 84
 Moc má různé významy – kap. 11, str. 96
 Moc rovnou mají všichni biskupové – kap. 15, str. 125
 Moc světská – kap. 10, str. 83
 Moc udílet svátosti má kterýkoli řádně zřízený kněz – kap. 10, str. 94
 Mše – jak velice zlé je její nehodné sloužení – kap. 11, str. 98
 Mše kněze zřejmě souložného nemá být slyšena – kap. 23, str. 210
 Naděje – v čem se liší od víry – kap. 8, str. 68
 Námezdník – kdo to je – kap. 18, str. 157
 Náměstek antikristův – kap. 14, str. 115
 Náměstek pravý – kdo jím je – kap. 14, str. 114

- Náměstek pravý je ten, kdo plní úřad – kap. 9, str. 81
- Náměstka Kristova zřejmého jak lze poznat – kap. 14, str. 117
- Námitky proti definici církve – kap. 3, str. 31
- Napravovat kdo chce jiného, jaký má být – kap. 21, str. 189
- Nářízení papežova nezákonná – kap. 21, str. 191
- Následovat pravdu nade vše – kap. 16, str. 133
- Názor žádného člověka, je-li nesprávný, se nemá následovat – kap. 16, str. 131
- Nazývat se papeži a nejsvětějšími se svatí nechtěli – kap. 12, str. 102
- Nenávidí Kristus předzvěděné – kap. 4, str. 41
- Nestranný nemůže být život rozumného člověka – kap. 19, str. 168
- Nevážit si představeného pro hřích je spravedlivé – kap. 16, str. 130
- Nevěstou Kristovou jedinou církev obecná – kap. 2, str. 29n
- Ocas křížící se – kdo to je – kap. 16, str. 138
- Oddělení od církve je dvojí – kap. 3, str. 36n
- Odpustíte hříchy – jak tomu rozumět – kap. 10, str. 91
- Odstoupili někteří od pravdy – kap. 21, str. 192
- Odvolání proti zákazu Zbyňkovu a papežovu – kap. 18, str. 159n
- Odvolání Lincolnského od papeže k Bohu – kap. 18, str. 160
- Ohavnost zpuštění – kap. 16, str. 136 a 21, str. 192
- Okolnosti skutku středního – kap. 21, str. 186
- Okolností usměrňujících čin nebo jednání je osm – kap. 21, str. 193
- Omluvil Kristus apoštoly, že se nepostí – kap. 20, str. 180
- Osobní okolnosti ovlivňující rozkaz – kap. 21, str. 191
- Ospravedlnění bezbožného vyžaduje mnohé – kap. 10, str. 86
- Ovcí i vlkem může být týž člověk – kap. 3, str. 37
- Papež Anežka žena – kap. 13, str. 106
- Papež falešně vynášený – kap. 16, str. 138
- Papež Konstantin laik – kap. 13, str. 106
- Papežova nádhera zbytečná – kap. 9, str. 80
- Papež nebo jiný prelát by měl znát podmínky dané Petrovi – kap. 21, str. 189
- Papež nemusí být poslouchán ve věcech rodově dobrých, které přikazuje – kap. 20, str. 177

Papež – proč a v kolikerém smyslu je tak nazýván – kap. 13, str. 105n
 Papež – začátek jeho moci – kap. 13, str. 107
 Papež zlý pohoršuje lid nejvíce – kap. 15, str. 121
 Pastýř – každý představený pastýř má být učitelem – kap. 15, str. 127
 Patřit k církvi lze dvojím způsobem – kap. 3, str. 34n
 Petr – je-li právem nazván skálou – kap. 9, str. 73
 Petr – je-li hlavou církve – kap. 9, str. 75
 Petr – v čem vynikal nad ostatní apoštoly – kap. 9, str. 77
 Petr znamená všechny dobré – kap. 14, str. 116
 Petr znamenal církev – kap. 9, str. 71
 Písmo – v čem je jeho autorita – kap. 13, str. 108
 Podrobit se římskému veleknězi – kap. 12, str. 100n
 Pohoršuje lid nejvíce zlý papež – kap. 15, str. 121
 Pohoršení, které působí v církvi kněží – kap. 15, str. 120
 Pokání – čím je a co dobrého působí – kap. 10, str. 85
 Poslaný od Boha – kdo to je – kap. 18, str. 152
 Poslechl Bůh člověka – kap. 17, str. 145
 Poslouchat papeže ve všem není povinností poddaného – kap. 20, str. 177
 Poslušnost Bohu povinná je hlavním projevem zbožnosti – kap. 20,
 str. 182
 Poslušnost je chápána rozmanitě – kap. 17, str. 144
 Poslušnost je trojí – kap. 17, str. 146nn
 Poslušnost k představeným a soudcům – kap. 16, str. 131; 18, str. 157;
 19, str. 167 a 21, str. 191
 Poslušnost – podmínky ji usměrňují – kap. 19, str. 172
 Poslušný je poddaný představeného, odporuje-li mu ve zlém – kap. 19,
 str. 169n
 Pošetilost kněžská, kde se vzala – kap. 23, str. 218
 Pravda jakákoliv – jak se poznává – kap. 8, str. 67
 Pravdu má člověk následovat – kap. 16, str. 133
 Preláti zlí nejsou pravými náměstky – kap. 9, str. 81
 Preláti zlí nejsou pravými představenými – kap. 14, str. 115
 Proroci falešní – kap. 16, str. 138
 Protiklady dané pojmem hlavy církve – kap. 4, str. 38
 Předurčení – co jest a kolikeré je – kap. 3, str. 35
 Předurčení si přivlastňovat bez zjevení je opovážlivostí – kap. 5, str. 51

- Předvolání nezákonné – kap. 21, str. 187n
 Předvolaný – kdy není povinen se dostavit – kap. 21, str. 187n
 Předzvědění – čím jsou naznačováni – kap. 5, str. 50
 Předzvěděný není údem svaté matky církve – kap. 4, str. 40
 Příkázání Boží – kap. 17, str. 148
 Příkazy apoštolské – kap. 18, str. 158
 Příkazy – něco se přikazuje výslovně a něco zahrnutě – kap. 19, str. 170
 Rada Boží – kap. 17, str. 148n
 Rady evangelické – dvanáct hlavních rad – kap. 17, str. 149
 Rouhají se Bohu, kdo žijí zle – kap. 11, str. 98
 Rouhavých přehmatů se duchovní dopouštějí mnohonásobně – kap. 23, str. 211n
 Rozhřešení hříchů – co jest a jak se děje – kap. 10, str. 88n
 Rozhřešení hříchů – pokud není v moci kněze – kap. 10, str. 90
 Rozhřešení, které není v moci kněží – kap. 10, str. 90
 Rozhřešení od hříchů – kdo může udělit a jakým způsobem – kap. 10, str. 87
 Rozkaz k nějakému činu je dvojího druhu – kap. 21, str. 185
 Řešení námitek uvedených proti pojmu církve – kap. 5, str. 46nn
 Řešení výroků svatých – kap. 21, str. 184nn
 Římská církev – kap. 7, str. 61
 Římská církev – proč má prvenství – kap. 15, str. 123
 Římský velekněz – žádnému římskému veleknězi kromě Krista se nemusí nutně podrobit lidské stvoření – kap. 12, str. 100n
 Sedět na posledním místě – co to znamená – kap. 14, str. 118
 Sedět na stoličce – kap. 18, str. 156
 Sesazení církevní – kap. 23, str. 207
 Sesazení je různé – kap. 23, str. 208
 Sesazení papežů – kap. 16, str. 139n
 Sesazování prelátů z výkonu služeb Božích – kap. 23, str. 209
 Sesazuje Bůh velmi mnohé od výkonu služeb Božích – kap. 23, str. 211n
 Shromáždění dobrých i zlých v církvi – kap. 5, str. 46n
 Skutek blíže neurčený – kap. 19, str. 168
 Skutek lidský je dvojí – kap. 19, str. 169

- Skutek střední – kap. 21, str. 186
- Skutky představených podléhají rozumové úvaze poddaných – kap. 19, str. 173
- Smilník zřejmý nemůže sloužit mši – kap. 23, str. 210
- Smrtí zemře neposlušný – kap. 16, str. 135
- Sňatek Kristův – kdy byl uzavřen a kolikery je – kap. 2, str. 29
- Soudit skutky představených mohou poddaní – kap. 19, str. 173
- Soudit světsky Kristus nechtěl – kap. 16, str. 134
- Souhlas s hříchem – kdo se ho dopouští – kap. 23, str. 212
- Souložníku zřejmému nemají lidé chodit na mši – kap. 23, str. 210n
- Společenství trojího druhu – kap. 22, str. 202
- Stolice apoštolská – kap. 18, str. 152nn
- Stolice Kristova – kap. 18, str. 154
- Stolice Mojžíšova – kap. 18, str. 154
- Stolice morního nakažení – kap. 18, str. 156
- Stolice Petrova – kap. 18, str. 157
- Stolicí Boží jsou svatí – kap. 18, str. 164
- Strom vědění dobrého i zlého – kap. 21, str. 186
- Střed ctnosti – jak mu rozumět – kap. 20, str. 179
- Svatí se nechtěli nazývat svatými – kap. 12, str. 103
- Svazovat – co to znamená – kap. 10, str. 90n
- Svazovat – kdo a jak může svazovat hříchy – kap. 10, str. 87
- Svobodná vůle může být rozšířena nebo zúžena – kap. 10, str. 84
- Synové Boží – kdo jsou pravými syny – kap. 4, str. 42
- Synové jsou trojího druhu – kap. 3, str. 36
- Tělo církve – jeho jednota – kap. 3, str. 33
- Tělo církve netvoří kardinálové – kap. 14, str. 113
- Trestání budou představení za hřích poddaných, nebudou-li je usvědčovat – kap. 23, str. 209n
- Trestání mají být duchovní za zhýralost – kap. 23, str. 210n
- Učedníci Kristovi jsou dvojího druhu – kap. 4, str. 42
- Učitelé svatí – v jaké míře vyučili církve – kap. 15, str. 122
- Údy – rozdíl mezi údy církve a údy lidského těla – kap. 3, str. 33n
- Údy – shoda mezi údy církve a údy lidského těla – kap. 3, str. 33n

- Veliký v království nebeském – kap. 5, str. 48
 Věřiti – co to znamená – kap. 8, str. 68
 Věřit představeným – kdy mají poddaní – kap. 19, str. 174
 Víra – co jest a jak se dělí – kap. 5, str. 52n a 8, str. 66
 Víra dvojí – kap. 8, str. 67
 Víra – její vlastnosti – kap. 8, str. 67
 Víra se týká věcí skrytých – kap. 8, str. 67
 Víru nemají zlí lidé – kap. 8, str. 67
 Vítězí synové Boží smrtí nad šelmou – kap. 11, str. 97
 Vítězit je v moci šelmy – kap. 11, str. 97
 Vkládají břemena nesnesitelná – kap. 20, str. 180n
 Vybírají si kněží pouze to, co jim prospívá – kap. 11, str. 95
 Výsada, kterou dal Konstantin papeži – kap. 15, str. 122
 Vyznání srdce v krajní nouzi dostačuje ke spáse – kap. 10, str. 88
 Vzpoura proti papeži, který nařizuje zlé, znamená poslouchat Krista – kap. 18, str. 162
- Zabít člověka nepřikazuje Kristus v zákoně milosti – kap. 16, str. 134n
 Základ církve je několikery – kap. 9, str. 70
 Základem církve je víra – kap. 8, str. 69 a 9, str. 74
 Základy církve byli apoštolové a proroci – kap. 9, str. 74
 Zákon Boží je soudce – kap. 16, str. 134
 Zákon Kristův je pravidlo nejúčinnější – kap. 15, str. 122
 Ztracení nemohou být předurčení – kap. 4, str. 42n
 Zkoumat má poddaný, zda je příkaz představeného přípustný – kap. 19, str. 171
 Zkoumat má rozumem poddaný nařízení představeného – kap. 19, str. 171
 Zlo čiré – kap. 19, str. 167
 Zloději a lotři jsou zlí kněží – kap. 18, str. 157
- Ženich církve je Kristus – kap. 2, str. 29
 Ženichem církve se žádný svatý nenazval – kap. 9, str. 77
 Žernov oslíčí – kap. 15, str. 121
 Život lidský je vždy buď dobrý nebo zlý – kap. 19, str. 169

POZNÁMKY K LATINSKÉMU TEXTU SPISU O CÍRKVI

Přeložili jsme Husův spis O církvi z Thomsonova vydání původního latinského textu, který jsme upravili podle rukopisů. Edice S. Harrisona Thomsona vyšla jednak r. 1956 péčí University of Colorado Press a nakladatelství W. Heffera v Cambridge s názvem *Magistri Johannis Hus Tractatus de ecclesia*, jednak r. 1958 v Praze péčí Komenského evangelické fakulty s názvem *Mistr Jan Hus, Tractatus de ecclesia*. Toto záslužné vydání podstatně usnadnilo překlad i výklad Husova základního díla. Kritické posudky Thomsonovy práce z per českých badatelů (hlavně referát A. Schmidtové v *Listech filologických* 1958, str. 287–288, a Am. Molnára v *České literatuře* 1958, str. 234–235) ovšem ukázaly, že se Thomsonův text neobejde bez celkové revize, má-li sloužit jako předloha překladu, který by spolehlivě zobrazoval Husův spisovatelství čin. Srovnali jsme proto Thomsonovo znění s hlavními rukopisy pražskými a s oběma budyšínskými, které mu zůstaly nedostupné (jsou to rukopisy H a I Thomsonova cenného soupisu na str. XXV–XXX). Poučenému čtenáři vysvitne nadnesenost věty na str. XXXII: „... podobá se málo, že by se našlo jediné slovo v textu, jež by se lišilo od toho, co podává toto vydání.“ Zaznamenáváme níže pouze významnější úpravy provedené po srovnání v předloze, určené pro překlad. První číslo označuje stránku, druhé řádek edice Thomsonovy, slova před hranatou závorkou znění Thomsonovo, slova za ní znění, na jehož základě jsme překládali. Mlčky, ale důsledně jsme se vrátili k Husovu způsobu citování Písma i ostatních autorit jenom s tím rozdílem, že jsme v překladu všechny zjištěné citáty dali do uvozovek a vynechávky v nich, na něž Hus ovšem neupozorňoval, jsme naznačili třemi tečkami. Protože se Husovy biblické citáty často liší od přijatého textu vulgátního i od předlohy Kralické šestidílký, museli jsme nově překládat i je.

František M. Dobiáš – Amedeo Molnár

Capitulum primum

1,14 domum] domum Dei – **2,20** de quibus] de quibus est – **3,26** Ps.] psalmista

Capitulum secundum

8,17 significare] signare – **8,18** intuicione] intinccione – **9,22** Cesar Augustus] cesar augustus – **10,28** Apostolus] Apostolus dicens